

การจัดการพิพิธภัณฑ์วัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้

ไกรสิทธิ์ วิไลเลิศ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

เมษายน 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์
ของ ไกรสิทธิ์ วิไลเลิศ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ บุญเดิม พันรอบ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ สุวิทย์ จิระมณี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ถัดดา สุขปรีดี)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ บุญเดิม พันรอบ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุวิทย์ จิระมณี)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์)

คณะศิลปกรรมศาสตร์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ เทพศักดิ์ ทองนพคุณ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2556

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์เรื่องการจัดการพิพิธภัณฑ์วัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็น
แหล่งการเรียนรู้ ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์บุญเดิม พันรอบ และ
รองศาสตราจารย์สุวิทย์ จิระมณี กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ
แนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดี
เสมอมา ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
คณะศิลปกรรมศาสตร์ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีคุณค่าและ
ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตรฯ ทุกท่าน และเพื่อน ๆ พี่ ๆ ในสาขาวิชา ที่ได้ให้
ความช่วยเหลือแนะนำและอำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ ด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา มารดาซึ่งเป็นที่รักและ
เคารพ ตลอดจนครูอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้กำลังใจและให้การสนับสนุน จนกระทั่ง
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ไกรสิทธิ์ วิไลเลิศ

51921373: สาขาวิชา: การบริหารศิลปะและวัฒนธรรม; ศศ.ม. (การบริหารศิลปะและวัฒนธรรม)

คำสำคัญ: พิพิธภัณฑ์/ การจัดการพิพิธภัณฑ์วัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี/ แหล่งการเรียนรู้

ไกรสิทธิ์ วิไลเลิศ: การจัดการพิพิธภัณฑ์วัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ (THE MANAGEMENT OF WAT MUSEUM IN CHON BURI FOR LEARNING RESOURCES) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: บุญเดิม พันรอบ, ศศ.ม., สุวิทย์ จิระมณี, ศศ.ม. 126 หน้า. ปี พ.ศ. 2556.

การศึกษาการจัดการพิพิธภัณฑ์วัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความต้องการรูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ภายในวัด 2) เพื่อจัดเรียงลำดับความต้องการจัดการพิพิธภัณฑ์ภายในวัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้การศึกษาจากเอกสาร การสำรวจ ใช้แบบสอบถาม แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หารูปแบบการจัดการและกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการ

ผลการศึกษาพบว่าพิพิธภัณฑ์ในวัดนั้นมีทรัพยากรอยู่ครบ ทั้งสภาพแวดล้อมที่สวยงาม แหล่งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาพื้นบ้าน ในส่วนของการจัดการงานด้านพิพิธภัณฑ์ นั้น พบว่าการแสดงวัตถุดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี สำหรับความต้องการในด้านต่างๆ นั้น พบว่า นักท่องเที่ยวเห็นว่าความต้องการด้านการพัฒนารูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก ควรมีการปรับปรุงแก้ไขในด้านการให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมให้การจัดการให้มากขึ้นเพื่อความเหมาะสมและตรงกับความต้องการอย่างแท้จริงของผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ ด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์ราคาของที่ระลึก ในส่วนการจัดการแสดงอาจจะมีการปรับราคาให้มีความเหมาะสมจูงใจให้ผู้เข้าชมซื้อหากลับบ้านให้มากขึ้นกว่านี้ เพื่อจะได้มีงบประมาณในส่วนนี้ไปพัฒนางานด้านพิพิธภัณฑ์ต่อไป ด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์การจัดพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ภายในอาคาร อาจจะมีการปรับเปลี่ยนให้มีความเหมาะสมต่อความต้องการของผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ เพื่อพัฒนาและจัดทำพิพิธภัณฑ์ต่อไป ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดการจัดอุปกรณ์ ในการให้คำบรรยายและนำชม ให้มากขึ้นอาจมีการปรับเปลี่ยนให้มีความเหมาะสมเพื่อพัฒนาและ

จัดทำพิพิธภัณฑ์ต่อไป โดยอาจเพิ่มรูปแบบการท่องเที่ยวแบบการจัดนำชมวัดพิพิธภัณฑ์และ
แหล่งการเรียนรู้ในเทศกาลสำคัญทางพุทธศาสนา เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัด
เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพในการเป็นแหล่งการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง
และยั่งยืนต่อไป

51921373: MAJOR: ART AND CULTURAL ADMINISTRATION; M.A.

(ART AND CULTURAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: MUSEUM/ MANAGEMENT OF WAT MUSEUM IN CHON BURI/
LEARNING SOURCES

KAISIT VILAILERT: THE MANAGEMENT OF WAT MUSEUM IN CHON BURI
FOR LEARNING SOURCES. ADVISORY COMMITTEE: BOONDOEM PANROB, M.A.,
SUWIT CHIRAMANEE, M.A. 126 P. 2013

The study on Wat museum in Chon Buri provincial region in order to develop as learning sources aimed at 1) identifying the need for a Wat museum management model 2) prioritizing the need for the museum management 3) developing Wat museum management model in Chon Buri provincial region so that the museum would become learning sources.

A survey research was adopted for the study through studies of documents. Questionnaires were used for the survey and the obtained data were analyzed so as to identify the management model and determine the management strategies.

The finding revealed that the museums within temple still had complete resources in terms of beautiful surroundings, historical sources, tradition and culture, as well as local wisdom. Regarding the museum work management, it was found that the displayed materials well attracted the tourists. Regarding the needs in different aspects, it was found that the tourists' opinions towards the need for developing management model in the aspect of personnel were rated at the 'good' level. However, there should be an improvement in the aspect of the visitors' more participation to make it more appropriate and really fulfill the visitors' needs. Regarding financial and supplies aspects, souvenirs prices and stage performance tickets should be suitably adjusted to motivate the visitors to buy more and then the obtained budget could be used for further museum development. In regard to the management for the museum building areas, there should be some changes to suit and fulfill the visitors' needs for further museum development.

Regarding the materials and equipment used for the lectures and presentation, there should be an increase and changes in terms of the supplies. For the three set hypotheses, the findings revealed to correspond with them due to the lack of a good management. In addition, public section should give help and support in terms of public utility, public relations, as well as cultural image enhancing activities through an increase of a tour guide models for Wat museums and learning resources during important Buddhist festivals by linking them to tourist attractions within the province in order to further develop and enhance their potentials in becoming sustainable learning sources for traditions and cultures.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
ประวัติความเป็นมาของพิพิธภัณฑ์วัด	5
แนวคิดที่เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์	9
การจัดการภายในพิพิธภัณฑ์	16
บทบาทและหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์สถาน	22
ประวัติและความเป็นมาของวัดในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
3 วิธีดำเนินการวิจัย	30
การศึกษาเอกสารและงานวิจัย	30
การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย	31
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	31
การเก็บรวบรวมข้อมูล	33
การวิเคราะห์ข้อมูล	34
4 ผลการวิจัย	35
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์	35
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	36

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5	
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	100
สรุปผลวิจัย	100
อภิปรายผล	104
ข้อเสนอแนะ	105
บรรณานุกรม	107
ภาคผนวก	110
ภาคผนวก ก	111
ภาคผนวก ข	117
ภาคผนวก ค	121
ประวัติย่อของผู้วิจัย	126

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4-1 เพศและอายุของนักท่องเที่ยว	36
4-2 สถานภาพของนักท่องเที่ยว	37
4-3 ระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยว	37
4-4 อาชีพของนักท่องเที่ยว	38
4-5 รายได้ของนักท่องเที่ยว	38
4-6 ความต้องการในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์	39
4-7 ความต้องการในด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์	40
4-8 ความต้องการในด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์	41
4-9 ความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง	42
4-10 ความต้องการในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามเพศ	43
4-11 ความต้องการในด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามเพศ	45
4-12 ความต้องการในด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามเพศ	47
4-13 ความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง จำแนกตามเพศ	49
4-14 ความต้องการในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามอายุ	51
4-15 ความต้องการในด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามอายุ	53
4-16 ความต้องการในด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามอายุ	55
4-17 ความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง จำแนกตามอายุ	57
4-18 ความต้องการในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามสถานภาพ	60
4-19 ความต้องการในด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามสถานภาพ	62
4-20 ความต้องการในด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามสถานภาพ	64
4-21 ความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง จำแนกตามสถานภาพ	66
4-22 ความต้องการในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามระดับ การศึกษา	68

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4-23 ความต้องการในด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามระดับการศึกษา	70
4-24 ความต้องการในด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามระดับการศึกษา	73
4-25 ความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง จำแนกตามระดับการศึกษา	75
4-26 ความต้องการในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามอาชีพ	78
4-27 ความต้องการในด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามอาชีพ	81
4-28 ความต้องการในด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามอาชีพ	83
4-29 ความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง จำแนกตามอาชีพ	85
4-30 ความต้องการในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามรายได้	88
4-31 ความต้องการในด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามรายได้	91
4-32 ความต้องการในด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามรายได้	94
4-33 ความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง จำแนกตามรายได้	97

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันประเทศไทยมีพิพิธภัณฑ์อยู่เพียง 200 แห่ง เป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ 39 แห่ง ซึ่งนับว่ามีจำนวนน้อยมากหากเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว (วรวิทย์ องค์กรุทธรักษา, 2544, หน้า 1 อ้างอิงจาก สานปฏิรูป, 2541, หน้า10) คำว่า “พิพิธภัณฑ์” ของไทย บัญญัติขึ้น โดยรัชกาลที่ 4 ปรากฏคำนี้ขึ้นครั้งแรกเป็นส่วนหนึ่งในชื่อของ “พระที่นั่งประพาส พิพิธภัณฑ์” ซึ่งเป็นพระที่นั่งองค์หนึ่งในหมู่พระอภิเนาว์นิเวศน์ที่โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นใน พ.ศ. 2400 เพื่อเป็นสถานที่เก็บและจัดแสดงสิ่งของ (อารีย์ อัสวานุภาพ, 2532, หน้า 5) “พิพิธภัณฑ์” คือ หน่วยงานที่ไม่หวังผลกำไร เป็นสถาบันที่ถาวรในการรวบรวม สงวนรักษา ศึกษาวิจัย สื่อสาร และจัดแสดงนิทรรศการ ให้บริการแก่สังคมเพื่อการพัฒนา โดยมีความมุ่งหมายเพื่อการค้นคว้า การศึกษา และความเพลิดเพลิน โดยแสดงหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับมนุษย์และสภาพแวดล้อม สิ่งซึ่งสงวนรักษาและจัดแสดงนั้นไม่ใช่เป็นเพียงวัตถุ แต่ได้รวมถึงสิ่งที่มีชีวิตด้วยโดยรวมไปถึง สวนสัตว์ สวนพฤกษชาติ วนอุทยาน สถานที่สงวนสัตว์น้ำ และสถานที่อันจัดเป็นเขตสงวนอื่น ๆ รวมทั้งโบราณสถานและแหล่งอนุสรณ์สถาน

พิพิธภัณฑ์นั้นแบ่งได้หลายแบบและบางแห่งก็จัดได้หลายประเภท เช่น (1) แบ่งตาม การสะสมรวบรวมวัตถุ (2) แบ่งตามต้นสังกัดหรือการบริหาร เช่น พิพิธภัณฑ์ของรัฐ เอกชน มหาวิทยาลัย (3) แบ่งตามลักษณะของผู้เข้าชมหรือกลุ่มเป้าหมาย เช่น นักเรียน นักศึกษา หรือ บุคคลทั่วไป (4) แบ่งตามการจัดแสดง เช่น พิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง พิพิธภัณฑ์แหล่งโบราณคดี ประวัติศาสตร์ ทั้งนี้จากข้อความข้างต้นนั้นได้มีการแบ่งพิพิธภัณฑ์ ออกตามลักษณะได้ หลายลักษณะขึ้นอยู่กับ การสะสม แบ่งตามลักษณะของผู้เข้าชม แบ่งตามการจัดแสดง และแบ่งตาม ต้นสังกัดหรือการบริหาร ดังนั้นการที่จะมีพิพิธภัณฑ์ที่จัดตั้งและจัดการ โดยวัด จึงน่าจะเป็นช่องทาง หนึ่งที่จะทำให้เกิดพิพิธภัณฑ์เพิ่มมากขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว จากการที่ผู้วิจัย ได้ลงสำรวจพบว่ามีความน่าสนใจและความเป็นไปได้สูงที่จะจัดตั้งหรือจัดทำพิพิธภัณฑ์ขึ้นภายใน วัดเนื่องจากความพร้อมในหลายด้านเช่น ด้านวัตถุสิ่งของที่มีผู้มาบริจาคเป็นจำนวนมาก

ด้านการเงินที่วัดบางแห่งนั้นมีความพร้อมสูง แต่ยังคงซึ่งแนวทางการจัดการ อีกทั้งสิ่งของบางอย่างนั้นก็มีผู้มาบริจาคมากมายเนื่องจากเป็นของที่มีคุณค่าทางด้านศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น แต่เนื่องจากในปัจจุบันนั้นไม่ได้ใช้งานแล้วแต่ยังคงทรงคุณค่าและน่าที่จะอนุรักษ์ไว้ให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาและเก็บรวบรวม เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ต่อไป

ส่วนของจังหวัดชลบุรีนั้นเป็นจังหวัดทางภาคตะวันออกของประเทศไทยนับว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศเพราะมีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ และสามารถท่องเที่ยวได้หลายประเภท เช่น ด้านธรรมชาติ ทะเล ภูเขา และด้านศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้มาเข้าชม นอกจากนี้ยังมีเทศกาลผลไม้ นับเป็นการนำรายได้สู่ท้องถิ่นได้อีกทางหนึ่ง จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่เรียกได้ว่าเป็นประตูสู่ภาคตะวันออกเส้นทางหลัก การท่องเที่ยวต้องผ่านจังหวัดนี้ก่อน ภายในตัวจังหวัดมีสิ่งที่น่าสนใจดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่ต้องผ่านจังหวัดนี้ (ทูล อนุสนธิ, 2551, หน้า 1) ในประเทศไทยนั้นบุคลากรท่องเที่ยวไทยในปี พ.ศ. 2547 มีจำนวน 300,494.86 ล้านบาท (บุญเดิม พันธรอบ, 2550, หน้า 282) จากการที่ได้ลงสำรวจพื้นที่จริงนั้น มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้าชมพิพิธภัณฑ์ภายในวัดเป็นจำนวนไม่มากนัก จึงควรที่จะทำการศึกษาและหาแนวทางการจัดการที่เหมาะสม และสามารถใช้ได้ดีเหมาะสมกับท้องถิ่น เพื่อเป็นประโยชน์ในเชิงการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเชิงประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นนั้นกำลังมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้และปลูกฝังจิตสำนึกรักบ้านเกิดของคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวไทยที่เป็นพุทธศาสนิกชนแล้วนั้น มีโอกาสได้เข้าวัดเพื่อทำบุญสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ แต่ทั้งนี้โดยส่วนใหญ่ของผู้ที่เข้าชมวัดนั้นมักจะมีอายุมากเนื่องจากภายในวัดนั้นไม่มีสิ่งที่น่าสนใจและดึงดูดใจให้เยาวชนหรือคนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้หรือศึกษา ในปัจจุบันวัดบางแห่งได้มีแนวคิดที่จะจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ขึ้นภายในวัดเนื่องจากมีผู้มีจิตศรัทธาถวายสิ่งของต่าง ๆ ให้กับทางวัดเป็นจำนวนมากและบางแห่งได้จัดเก็บสิ่งของเหล่านั้นด้วยการจัดแสดงสิ่งของต่าง ๆ อย่างไม่เป็นระบบแบบแผน ประชาชน มีความเห็นว่าพิพิธภัณฑ์มีปัญหาในการด้านการบริหารจัดการ ลักษณะการจัดแสดงที่ไม่น่าสนใจ ซ้ำซากจำเจ การจัดกิจกรรม หรือนิทรรศการ หมุนเวียนมีจำนวนน้อย เวลาเปิดและปิดในการเข้าชมไม่สะดวกต่อผู้ชม การให้ข้อมูลความรู้ชนิดที่ศึกษาได้ด้วยตัวเองมีน้อยไม่เป็นอิสระพอ (วรวิทย์ องค์กรุทธศึกษา, 2544, หน้า 2 อ้างอิงจาก สานปฏิรูป,

2541, หน้า 10) จึงควรมีการศึกษาและค้นหาต้นแบบหรือรูปแบบที่เหมาะสมกับการจัดการ พิพิธภัณฑสถานภายในวัดขึ้นเพื่อให้วัดใช้เป็นแนวทางในการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานหรือการจัดการ อย่างมีรูปแบบที่เหมาะสมกับการจัดการของทางวัด

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการพิพิธภัณฑสถานภายในวัด เป็นการรวบรวมข้อมูลและจัดทำเป็นแบบแผนที่เหมาะสมกับการจัดการพิพิธภัณฑสถาน ภายในวัด เพื่อให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ในจังหวัดชลบุรีและสามารถนำแบบแผนนี้ไปใช้กับวัดต่าง ๆ ภายในจังหวัดชลบุรีที่เห็นสมควรจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานเพื่ออนุรักษ์ไว้อย่างเป็นระบบ อันจะทำให้คน ในท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจในแหล่งการเรียนรู้ของตน และเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ของตนให้มากขึ้น ซึ่งจะประโยชน์ต่อทางราชการและหน่วยงาน อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจะได้นำไปปรับใช้กับวัดต่าง ๆ ในท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการรูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑสถานภายในวัด
2. เพื่อจัดเรียงลำดับความต้องการจัดการพิพิธภัณฑสถานภายในวัด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑสถานในวัด
2. ทราบถึงลำดับความต้องการจัดการพิพิธภัณฑสถานในวัด
3. สามารถนำผลการวิจัยและรูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑสถานในวัดเสนอแนะแก้ไข การจัดการเกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานในวัดและแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ ในจังหวัดชลบุรี

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาวัดที่มีการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานในเขตพื้นที่ จังหวัดชลบุรี
  - 1.1 วัดญาณสังวราราม วรมหาวิหาร
  - 1.2 วัดหนองปรือ

1.3 วัดโคกพนมดี

2. กลุ่มเป้าหมายคือ นักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์ในวัดจำนวน 130 คน
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงรูปแบบ และการจัดการของ พิพิธภัณฑ์ภายในวัด โดยใช้รูปแบบการศึกษาแบบ 4 M คือ (1) ด้านบุคลากร (2) ด้านการเงิน (3) ด้านวิธีการจัดการ (4) ด้านวัสดุอุปกรณ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง สถานที่ที่จัดทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างเป็นระบบและเหมาะสม
2. รูปแบบการจัดการ หมายถึง การจัดการด้านบุคลากร การจัดการด้านการเงิน การจัดการด้านวัสดุอุปกรณ์ และการจัดการดำเนินการภายในพิพิธภัณฑ์
3. พิพิธภัณฑ์วัด หมายถึง พิพิธภัณฑ์ที่จัดตั้งขึ้นภายในวัด โดยมีการจัดแสดงวัตถุและ ดำเนินการโดยพระสงฆ์เป็นหลัก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการจัดการพิพิธภัณฑ์วัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ มีเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของพิพิธภัณฑ์วัด
2. แนวคิดที่เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์
3. การจัดการภายในพิพิธภัณฑ์
4. บทบาทและหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์สถาน
5. ประวัติและความเป็นมาของวัดในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประวัติความเป็นมาของพิพิธภัณฑ์วัด

ในปี พ.ศ. 2395 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงพระราชดำริให้สร้างราชมณเฑียรขึ้นใหม่หมู่หนึ่ง โดยพระราชทานนามเรียกรวมทั้งหมดว่า “พระอภิเนานิเวศน์” ใช้เวลาสร้าง 5 ปี จึงได้เสด็จเฉลิมพระราชมณเฑียร เมื่อปี พ.ศ. 2400 (สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ, 2544, หน้า 5-8) ภายในราชมณเฑียรแห่งนี้ ประกอบด้วยหมู่พระที่นั่งและสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งมีนามต่างกันจำนวน 11 แห่ง หนึ่งในนั้นเป็นพระที่นั่งมีพระนามว่า “พระที่นั่งประพาสพิพิธภัณฑ์” ซึ่งเป็นพระที่นั่งสำหรับไว้สิ่งของต่าง ๆ สำหรับทอดพระเนตรส่วนพระองค์ ตั้งอยู่ทางด้านใต้พระที่นั่งอนันตสมาคม เหตุที่ทรงตั้งพระที่นั่งหลังนี้ขึ้นมาเนื่องจาก พระที่นั่งราชฤดีชำรุด และเริ่มคับแคบ จึงโปรดที่จะสร้างพระที่นั่งที่ใหญ่กว่าพระที่นั่งราชฤดี เพื่อไว้สำหรับจัดแสดงสิ่งของต่าง ๆ ที่นานาประเทศนำมาถวายคั้งปรากฏใน “ประกาศเทวดาในงานพระราชพิธีเฉลิมพระราชมณเฑียร” ดังนี้คือ

“...อนึ่งในแผ่นดินปัจจุบันนี้ได้มีทางพระราชไมตรีด้วยพระมหานครใหญ่ ๆ ในแผ่นดินยุโรปแลทวีปอเมริกา ...มีสิ่งของเครื่องราชบรรณาการมาถวายเจริญทางพระราชไมตรีล้วน ๆ ดี หลายอย่างต่าง ๆ ของจำพวกนี้จะทรงพระราชศรัทธาถวายบูชาพระรัตนตรัยในพระอารามหลวงเสียก็หาควรไม่ เพราะเหตุที่มาแต่เมืองเจ้าของเครื่องราชบรรณาการเหล่านั้น ก็เข้ามาเนื่อง ๆ แล้วถามว่าเครื่องราชบรรณาการเหล่านั้นยังคงเก็บไว้เป็นที่ระลึกถึงทางพระราชไมตรีสืบไปฤๅ ครั้นเมื่อจะจัดประดับประดับในพระที่นั่ง

สร้างอย่างสยามตามอย่างช่างโบราณ ก็จะดูพานขัดพระเนตร เป็นที่ยืมเย็บของแขกเมืองที่มาแต่ประเทศยุโรปจะพึงว่าได้ ว่าของสำหรับใช้อย่างอื่น เามาใช้อย่างอื่นไป เพราะฉะนั้น จึงโปรดให้ช่างสร้างพระอภิเนาวนิเวศน์ โดยแบบอย่างทั่วที่ละม้ายคล้ายกับราชนิเวศน์ ซึ่งมีในมหานครข้างยุโรปพลพี เพื่อจะต้องท่วงทีกับสิ่งเครื่องประดับประดาที่ได้มาแต่ยุโรปมหานครต่าง ๆ ไว้สำหรับรับแขกเมือง และระลึกถึงทางพระราชไมตรีด้วยพระเจ้าแผ่นดินใหญ่ในยุโรปพลพี เพราะทอดพระเนตรเห็นของราชบรรณาการพิเศษที่กล่าวมานี้อยู่เนื่อง ๆ นั้น...” (สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ, 2544, หน้า 7-8)

ดังนั้น เมื่อพระที่นั่งประพาสพิพิธภัณฑ์แล้วเสร็จ จึงโปรดฯ ให้ย้ายวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ที่เคยจัดแสดงอยู่ที่พระที่นั่งราชฤดีมาจัดแสดงที่นี้ทั้งหมด

จากเรื่องราวข้างต้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การใช้คำว่า “พิพิธภัณฑ์” เกิดขึ้นราว พ.ศ. 2400 อันเป็นปีเฉลิมพระราชมณเฑียรพระอภิเนาวนิเวศน์ จากชื่อ “ประพาสพิพิธภัณฑ์” จึงทำให้พิจารณาได้ว่า คำว่า “พิพิธภัณฑ์” นั้น ยังไม่ได้ถูกใช้โดยลำพัง พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงตั้งขึ้นประกอบกับคำอีกคำหนึ่ง คือคำว่า “ประพาส” เพื่อตั้งเป็นชื่อพระที่นั่งหลังหนึ่งในพระอภิเนาวนิเวศน์ โดยมีพระราชประสงค์ให้เป็นพระที่นั่งที่ทำหน้าที่เหมือนกับ “มิวเซียม” ตามแนวคิดของโลกตะวันตกในสมัยนั้น กล่าวคือ ทรงมีพระราชประสงค์ให้เป็นพระที่นั่งสำหรับ “เก็บสะสมสิ่งของนานาชนิดไว้เพื่อเที่ยวชมเป็นการส่วนพระองค์ หรือ พาแขกบ้านแขกเมืองมาเที่ยวชม” ดังนั้น จึงผูกนามของพระที่นั่งหลังนั้นว่า “พระที่นั่งประพาสพิพิธภัณฑ์” คำว่า ประพาส เป็นภาษาสันสกฤตแปลว่า เที่ยว ดังนั้น พระที่นั่งองค์นี้จึงมีความหมายว่า “พระที่นั่งสำหรับเที่ยวชมสิ่งของนานาชนิด” นี้คือวัตถุประสงค์แรกที่รัชกาลที่ 4 ทรงผูกศัพท์ คำว่า “พิพิธภัณฑ์” ขึ้นมาใช้ คู่กับคำว่า “ประพาส” จึงกล่าวได้ว่า “พิพิธภัณฑ์” เมื่อปี พ.ศ. 2400 หมายถึง “สิ่งของนานาชนิด” ซึ่งเป็นไปตามรูปศัพท์เดิม ผูกขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับหน้าที่ของพระที่นั่ง ที่สร้างขึ้นเพื่อเก็บวัตถุสิ่งของต่าง ๆ เท่านั้น ยังไม่ใช่นามที่ใช้เรียกชื่ออาคารหรือสถานที่แต่อย่างใด

พระที่นั่งประพาสพิพิธภัณฑ์ จัดได้ว่าเป็น “มิวเซียม” รุ่นที่ 3 ของประเทศไทย และได้เป็นสถานที่ต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองดังเช่นที่พระที่นั่งราชฤดีได้เคยปฏิบัติมา ตัวอย่างเช่น เมื่อปี พ.ศ. 2505 ราชทูตปรัสเซีย (เยอรมนี) ได้เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ณ พระอภิเนาวนิเวศน์และได้บันทึกสิ่งที่ได้พบเห็นไว้ว่า

“จากท้องพระโรง ทูตและคณะได้รับเชิญให้ไปยังพระที่นั่งในบริเวณพระบรมมหาราชวัง ซึ่งสร้างตามแบบยุโรป ทางปีกด้านข้างตึกมีป้าย Royal Museum และมีข้อความว่า Protect This Museum และ Respect This Ordinance บัน ไคซึ่งนำสู่พระที่นั่งนั้นกว้าง

และมีสองระดับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จมาทรงต้อนรับแขกตรงประตู แล้วทรงนำไปยังห้องกว้างตกแต่งสวยงาม พื้นห้องปูพรมสีแดง ฝาผนังและเพดานประดับไม้ บนโต๊ะ และตู้รอบ ๆ มีหุ่นจำลองภาพท้องฟ้า และดาวนพเคราะห์ พร้อมทั้งเครื่องมือฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ และลูกโลกตั้งอยู่” (ประภัสสร โพธิ์ศรีทอง, 2536, หน้า 23 อ้างอิงจาก เกลาส เวงค์ และเกลาส โรสเซ็นแบร์ก, 2520, หน้า 35-36)

จากการกล่าวถึงป้ายชื่อ “Royal Museum” ทำให้สันนิษฐานได้ว่า ในสมัยนั้น อาจเรียกพระที่นั่งประพาสพิพิธภัณฑน์เป็นภาษาไทยว่า “มิวเซียมหลวง” หรือ “มุเสียมหลวง” ด้วยอีกชื่อหนึ่ง และคงเรียกกันติดปากเรื่อยมาจนถึงช่วง พ.ศ. 2430–2440 ดังที่ในประกาศโฆษณา “มิวเซียม” ปี พ.ศ. 2436 ซึ่งแปล “Royal Museum” ว่า “มุเสียมหลวง” (เมธินี จิระวัฒนา, 2536, หน้า 62 อ้างอิงจาก อเนก นาวิกมูล, 2531 หน้า 81) ถึงแม้ว่าจะเกิดศัพท์คำว่า “พิพิธภัณฑน์” ขึ้นมาใช้แล้วก็ตามแต่คำนี้ก็คงยังไม่ได้ถูกใช้เรียกอาคารหรือสถานที่ที่มีการเก็บสะสมวัตถุแห่งอื่น ๆ แต่อย่างใดและอาจคงบทบาทที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของชื่อพระที่นั่งเท่านั้นเป็นเวลากว่า 20 ปี ที่เดียวและอาจมีการเรียกพระที่นั่งประพาสพิพิธภัณฑน์ทับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “มิวเซียมหลวง” หรือ “มุเสียมหลวง” ดังที่กล่าวมาแล้วก็เป็นได้ เนื่องจากยังไม่พบหลักฐานว่ามีการเรียกอาคารในลักษณะนี้ว่า “พิพิธภัณฑน์” แม้แต่ในพจนานุกรมภาษาไทยที่ชื่อว่า “หนังสืออักษรภิธานศรีบท” แต่งขึ้นในปี พ.ศ. 2416 โดย ดร.แดนบิช เบรดเลย์ หรือที่รู้จักกันว่าหมอบรัดเลย์ ก็ไม่พบคำว่า “พิพิธภัณฑน์” แต่อย่างใด มีแต่คำว่า “พิพิทท์โพโคย” ซึ่งแปลว่า เป็นเจ้าของโภคสมบัติมีประการต่าง ๆ (แดนบิช เบรดเลย์, 2514, หน้า 450)

“หอมิวเซียม” หรือ พิพิธภัณฑน์รุ่นที่ 4 แห่งกรุงสยาม (พ.ศ. 2417–2430)

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ในคราวแรกตั้งศาลาสหทัยสมาคม ให้เป็นสถานที่จัดแสดงสิ่งของต่าง ๆ แก่ประชาชนทั่วไปได้เข้าชมในปี พ.ศ. 2517 ก็ไม่ได้ใช้คำว่า “พิพิธภัณฑน์” แต่เรียกทับศัพท์ภาษาอังกฤษไปว่า “มิวเซียม” (จิรา จงกล, 2532 ข, หน้า 115-117) โดยอยู่ในความดูแลของกรมทหารช่างมหาดเล็กรักษาพระองค์ โดย “มิวเซียม” แห่งนี้ เปิดทำการเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2417 (ชิน อยู่ดี, 2517, หน้า 115) การเรียก “มิวเซียม” ในระยษณัั้น มีการเพิ่มคำไทยเข้าไปด้วยเป็น “หอมิวเซียม” ดังมีหลักฐานอยู่ใน “ประกาศเรื่องให้เอาของต่าง ๆ มาตั้งหอมิวเซียม” เมื่อปี พ.ศ. 2419 (จิรา จงกล, 2532 ข, หน้า 433-435)

“มิวเซียมหลวงที่วังหน้า” หรือ พิพิธภัณฑน์รุ่นที่ 5 แห่งกรุงสยาม (พ.ศ. 2430–2469)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2430 เมื่อพระบวรราชเจ้า กรมพระราชวังบวรวิชัยชาญเสด็จทิวงคต พระราชวังบวรสถานมงคล หรือวังหน้า จึงว่างลง และด้วยเหตุที่มีประกาศยกเลิกตำแหน่ง กรมพระราชวังบวรมงคล และตั้งตำแหน่ง “สยามบรมราชกุมาร” ขึ้นแทน ดังนั้น พระบาทสมเด็จพระ

พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 จึงโปรดเกล้าฯ ให้ย้าย “มิวเซียม” ไปตั้งที่พระราชวัง
บวรสถานมงคลแทน โดยใช้พระที่นั่งส่วนหน้า 3 หลัง เป็นที่จัดแสดง โบราณวัตถุ คือ พระที่นั่ง
ศิวโมกขพิมาน พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ และพระที่นั่งอิศราวินิจฉัยเรียกกันว่า “โรงมูเสียม” หรือ
“มูเสียมของหลวงที่วังหน้า” (ปริตตา ฤทธิมเฝ้า กอนันตตระกูล, 2547, หน้า 17)

แต่อย่างไรก็ตาม ในระหว่างปี พ.ศ.2530–2531 เอกสารราชการที่เกี่ยวกับงานบริหาร
“มิวเซียม” นั้น เริ่มที่จะปรากฏคำว่า “พิพิธภัณฑ” ขึ้นบ้างแล้ว เช่น ในเอกสารเก่าที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ
การเปลี่ยนแปลงฐานะของ “มูเสียม” โดยมีพระองค์เจ้าไชยานุชิต ทรงดำรงตำแหน่งอธิบดี และมี
นายจีน เป็นกุเรเตอร์ที่ 1 หม่อมราชวงศ์อ้วน เป็นกุเรเตอร์ที่ 2 จีน อยู่ดี ผู้ศึกษาเอกสารดังกล่าว
สันนิษฐานว่า สิ่งนี้เป็นหลักฐานที่แสดงว่า “มูเสียม” ได้ยกฐานะเป็น “กรมพิพิธภัณฑ” แล้วในช่วง
ปีนี้เอง ต่อมาใน วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2532 กรมพิพิธภัณฑได้เปลี่ยนมาขึ้นกับกรมศึกษาธิการ
(จีน อยู่ดี, 2517, หน้า 6) ต่อมาในปี พ.ศ. 2434 กรมพิพิธภัณฑได้ขึ้นกับกระทรวงธรรมการ (จิรา
จกกล, 2532 ก, หน้า 28)

ถึงแม้ว่าคำว่า “พิพิธภัณฑ” จะเริ่มปรากฏว่าเป็นชื่อของหน่วยงานราชการแล้ว แต่การใช้
คำนี้ของประชาชนโดยทั่วไปคงยังไม่เป็นที่แพร่หลายนัก โดยทราบได้จาก ในปี พ.ศ. 2434
กรมตำรา กระทรวงธรรมการ ได้ตีพิมพ์ปทานุกรมขึ้น ซึ่งจะขอเรียกว่า “ปทานุกรม ฉบับกรมตำรา
ปี 2534” ก็ยังไม่ปรากฏคำว่า “พิพิธภัณฑ” รวมอยู่แต่อย่างใด มีแต่ให้ความหมายแยกกันระหว่าง
คำว่า “พิพิธ” กับ “ภัณฑ” ดังนี้คือ พิพิธ อธิบายไว้ว่า เป็นคำวิเศษณ์ มีรากศัพท์มาจากภาษามคธ และ
สันสกฤต แปลว่า หลายอย่าง ต่างอย่าง ต่าง ๆ กัน และ “ภัณฑ” อธิบายไว้ว่า เป็นนามมีรากศัพท์
มาจากภาษามคธ (สันสกฤตว่า ภาณฺฑ) แปลว่า สิ่งของ เครื่องใช้ (กรมตำรา, 2470, หน้า 513-543)
หรืออย่างประกาศโฆษณา “พิพิธภัณฑ” เอง ก็ยังคงใช้คำว่า “มูเสียม” ดังปรากฏในประกาศโฆษณา
“มูเสียมของหลวงที่วังหน้า” หรือ “โรงมูเสียม” หรือ “มูเสียมหลวง” (เมธินี จิระวัฒนา, 2536, หน้า
62 อ้างอิงจาก อเนก นาวิกมูล, 2531, หน้า 81) ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์บางกอกไทม์ ฉบับวันที่ 17
พฤษภาคม พ.ศ. 2436 ความว่า จากข้อมูลข้างต้นอาจสรุปได้ว่า ราวปี พ.ศ. 2430–2431 หลังจากที่ได้อ
ย้าย “มูเสียม” ที่ศาลาสหทัยสมาคมมาอยู่ที่วังหน้าแล้ว คำว่า “พิพิธภัณฑ” ถูกนำมาใช้ตั้งชื่อ
“กรม” เป็น “กรมพิพิธภัณฑ” โดยมีความหมายว่า กรมอันมีหน้าที่ดูแลโบราณวัตถุและ
ศิลปวัตถุที่จัดแสดงอยู่ใน “มูเสียม” ดังนั้น ในระยะนี้ คำว่า “พิพิธภัณฑ” จึงน่าจะเป็นที่รู้จักในฐานะ
กรมมากกว่า เพราะโดยทั่วไปแล้วคำว่า “มิวเซียม” หรือ “มูเสียม” ก็ยังคงใช้เรียกกันอย่างแพร่หลาย
โดยนำมาผสมคำไทยเป็น “หอมูเสียม” (กรมศิลปากร, 2532, หน้า 30-31) บ้าง “โรงมูเสียม” บ้าง จน
บางครั้งชาวบ้านเรียกเพี้ยนไปเป็น “โรงปะเซียม” หรือ “โรงกระเซียม” ก็มี (ประภัสสร โพธิ์ศรีทอง,
2536, หน้า 23)

แต่อย่างไรก็ตาม ในหนังสือราชกิจจานุเบกษา ปี พ.ศ. 2437 ได้ปรากฏเรื่องพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ มอบไม้กลายเป็นหินให้แก่ “พิพิธภัณฑสถาน” เพื่อที่มหาชนจะได้ดู ได้ชม พร้อมกันนั้นยังได้กล่าวถึงที่มาของไม้กลายเป็นหินว่า มาจากจังหวัดหนองคาย และมีการกำหนดอายุเปรียบเทียบกับฟอสซิลอื่น ๆ อย่างคร่าว ๆ ได้ว่าคงมีอายุไม่ต่ำกว่า 1,200 ปีมาแล้ว (เมธินี จิระวัฒนา, 2531, หน้า 62-63) จะเห็นได้ว่าคำว่า “พิพิธภัณฑสถาน” ที่ตัวอักษร “ท” มีกัณฑ์ ดังนั้น จึงต้องอ่านว่า “พิพิทพะพันสะถาน” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คำนี้คงเป็นคำใหม่ที่น่าจะผูกขึ้นมาใช้หลังจากที่ตั้งกรมพิพิธภัณฑขึ้นแล้ว คือหลังปี พ.ศ. 2430 เป็นต้นมา คำว่า “พิพิธภัณฑสถาน” เป็นการนำคำว่า “พิพิธภัณฑ” มาสมาสกับคำว่า “สถาน” โดยต้องการให้หมายถึง สถานที่อันมีสิ่งของนานาชนิด ซึ่งก็ตรงกับคำว่า “โรงมูเสียม” หรือ “หอมูเสียม” ที่เป็นคำที่คนทั่วไปเรียกนั่นเอง ดังนั้น จึงอาจเป็นไปได้ที่หลังปี พ.ศ. 2440 เป็นต้นมา คนไทยในสมัยนั้น น่าจะมีการเรียก “มิวเซียม” 2 แบบ คือตามภาษาปากยังคงนิยมเรียกกันว่า โรงมูเสียม หรือ หอมูเสียม แต่ในหนังสือราชการต่าง ๆ จะใช้คำว่า พิพิธภัณฑสถาน และอาจมีการเรียกย่อ ๆ อย่างไม่เป็นทางการว่า “พิพิธภัณฑ” ดังที่ปรากฏหลักฐานการเรียก “พิพิธภัณฑ” ในเรื่อง เจ้าหมื่นศรีสรรักษ์ลาออกจากตำแหน่งเจ้ากรมพิพิธภัณฑฯ ที่เจ้าพระยาภาสกรวงศ์ เสนาบดีกระทรวงธรรมการได้บันทึกไว้เมื่อ พ.ศ. 2441 ด้วยสำนวนที่ไม่เป็นทางการนักกว่า “พิพิธภัณฑที่เป็นอยู่เดิมนี่ เปิดให้มหาชนดูอาทิตย์ละ 2 วัน ผู้ที่มาดูน้อย นอกจากงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนม์พรรษาแลฉัตรมงคล ซึ่งผู้ที่มาดูนับหมื่น แลชอบดูสวนแนชวลิติสเตอร์ ยิ่งกว่าอื่น... อนึ่งคนต่างประเทศที่เป็น โกลบทรอตเตอร์มาเยี่ยมกรุงเทพฯ ก็ขอคูมิเซียมอยู่เสมอต้องมี ผู้รู้ภาษารับรองนำไปดู” (ชิน อู่ยดี, 2517, หน้า 21)

แนวคิดที่เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ

1. ประวัติพิพิธภัณฑสถาน

พิพิธภัณฑสถานในภาษาอังกฤษคือ “Museum” มาจากภาษากรีก หมายความว่า “Temple of the Muses” คือเทวาลัยของเทพธิดาทั้ง 9 ซึ่งล้วนแต่ทรงคุณวุฒิในสรรพวิทยาการต่าง ๆ ที่ศึกษาเล่าเรียนกันอยู่ในสมัยกรีกนั่นเองเทพธิดาทั้ง 9 เป็นลูกของเทพเจ้า Zeus และเทพี Mnemosyne (อารีย์ อัสวณุกาพ, 2532, หน้า 7) ซึ่งเป็นเทพีแห่งความทรงจำ ความหมายของเทวาลัยของเทพธิดาทั้ง 9 แปลได้ 2 ประการ ซึ่งตรงตามความหมายของพิพิธภัณฑสถานในปัจจุบันคือ

1. หมายถึงสถานที่ซึ่งเป็นที่รวบรวมของสรรพวิทยาการ อันก่อให้เกิดแรงบันดาลใจให้คนที่มาศึกษาและค้นคว้าหาความรู้
2. เทพธิดาทั้ง 9 ยังมีแรงบันดาลใจให้เกิดความคิดคำนึงและความเพลิดเพลินให้ลึ้มทุกข์

ความกระวนกระวายใจ ๆ ด้วยเสียงเพลงและการฟ้อนรำ ดังนั้นคำกรีกตามความหมายดั้งเดิม จึงยังคงตรงตามวัตถุประสงค์ของพิพิธภัณฑ์สถานในปัจจุบัน ซึ่งหมายถึงเป็นสถานที่ซึ่งให้ความรู้และความเพลิดเพลินนั่นเอง

สถาบันที่เรียกว่า “Museum” ปรากฏขึ้นเป็นแห่งแรกที่เมืองอเล็กซานเดรียประเทศอียิปต์ราว 300 ปี ก่อนคริสตกาล เรียก The Museum of Alexandria ตั้งขึ้นโดย Ptolemy Philadelphus สถานที่นี้ถือกันว่าเป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งแรกของโลก แต่ขณะเดียวกันก็มิผู้คัดค้านแย้งว่า The Museum of Alexandria นั้น ความจริงเป็นสถานศึกษาหรือมหาวิทยาลัยของกรีกในยุคนั้นไม่ใช่พิพิธภัณฑ์สถาน แต่อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาดูหน้าที่และบทบาทของพิพิธภัณฑ์สถานในปัจจุบันแล้ว The Museum of Alexandria ก็ถือเป็นพิพิธภัณฑ์สถานได้ สถาบันนี้ตั้งอยู่เป็นส่วนหนึ่งของพระราชวังมีห้องบรรยาย ห้องโถงรวบรวมจัดแสดงศิลปะ โบราณวัตถุ มีสวนพฤกษชาติและสวนสัตว์รวมอยู่ด้วย ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่าเป็นทั้งมหาวิทยาลัยและพิพิธภัณฑ์สถานรวมอยู่ด้วยกันนั่นเอง วัตถุที่รวมไว้ก็มีหลายประเภทได้แก่วัตถุที่เกี่ยวข้องกับศาสนา การแพทย์ ภูมิศาสตร์ สัตวศาสตร์ ปรัชญา และศิลปะ ในปัจจุบันนี้มหาวิทยาลัยทั่วไปก็มีพิพิธภัณฑ์สถานไว้สำหรับศึกษาค้นคว้า เป็น University Museum ฉะนั้น ถ้าไม่ถือว่า The Museum of Alexandria เป็นพิพิธภัณฑ์สถานสำหรับประชาชน โดยตรงก็ถือว่าเป็นพิพิธภัณฑ์สถานในมหาวิทยาลัยเป็นแห่งแรกของโลกได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่า The Museum of Alexandria จะถือได้ว่าเป็นต้นกำเนิดของพิพิธภัณฑ์สถานในปัจจุบันก็ตาม แต่โดยทั่วไปในยุคของกรีกไม่มีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานที่ไหนอื่น อันจะเป็นลักษณะของพิพิธภัณฑ์สถานอย่างปัจจุบัน ในสมัยโรมัน ก็ปรากฏมีความคิดเรื่องจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถาน โดยเฉพาะในพระราชวัง มีห้องแสดงภาพเขียนและจัดห้องให้มีแสงสว่างเพื่อแสดงภาพด้วย นอกจากนั้นยังปรากฏมีพิพิธภัณฑ์สถานกลางแจ้งของพระเจ้า Hadrian ที่เมือง Tribur พระเจ้า Hadrian โปรดให้จำลองสถานที่ซึ่งมีชื่อเสียงของกรีกโบราณมาสร้างไว้ จึงเท่ากับเป็นพิพิธภัณฑ์สถานกลางแจ้งจำลองโบราณสถานของกรีกทำนอง Open Air Museum of Models of Monuments ในสมัยกลางของยุโรป เป็นสมัยที่คนนึกถึงอดีตน้อยที่สุด บ้านเมืองวุ่นวายกันด้วยเรื่องศาสนา การรวบรวมสมบัติและวัตถุที่มีคุณค่ายังคงดำเนินอยู่ แต่เป็นลักษณะของการสะสมทรัพย์สมบัติและของเก่าแก่ ตลอดจนของแปลกประหลาดของบรรดากษัตริย์ขุนนางที่ยิ่งใหญ่ และทรัพย์สมบัติของวัด ในสมัยที่วัดมีอำนาจ วัดได้รวบรวมสะสมสมบัติไว้มาก ทั้งโบราณวัตถุและของแปลกประหลาดที่นักท่องเที่ยวและพระธุดงค์นำมาจากประเทศอื่น ๆ จัดเป็นของหายาก (Rarities) และของประหลาด (Curiosities) ฉะนั้น ทั้งวัดและวังจึงมีคลังสมบัติส่วนตัว แต่ไม่เปิดให้ประชาชนได้ชม ระยะเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างสมัยกลางกับสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาในทวีปยุโรปพุทธศตวรรษที่ 16-20 ความคิดเห็นในเรื่องการเก็บรวบรวมทรัพย์สมบัติเริ่มเปลี่ยนแปลง

ไป กล่าวคือ เปลี่ยนความคิดในเรื่องค่านึงถึงราคาส่งของที่คิดมูลค่าเป็นเงินตราเปลี่ยนเป็น
ความคิดถึงคุณค่าของวัตถุในด้านจิตใจหรือคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม (Spiritual Value)

2. ความหมายพิพิธภัณฑ์สถาน

ถ้าพิจารณาความหมายของพิพิธภัณฑ์สถานจากพจนานุกรมต่าง ๆ เช่น Webster's
Dictionary of Synonyms ก็จะพบว่าพิพิธภัณฑ์สถานคือสถานที่สะสมหรือรวบรวมวัตถุ
ทางธรรมชาติ วิทยาศาสตร์สิ่งแปลกประหลาด และศิลปวัตถุ พจนานุกรมฉบับอื่น ๆ ก็ให้ความหมาย
คล้ายคลึงกัน ในทำนองว่าเป็นสถานที่รวบรวมหรือ สงวนรักษาวัตถุที่มีความสำคัญทางธรรมชาติ
วิทยาศาสตร์ และศิลปะ

ฟอยลส์ แห่งมหาวิทยาลัยโรเชสเตอร์ (Rochester) ประเทศอังกฤษ ได้ให้ความหมาย
ของพิพิธภัณฑ์สถานว่า “เป็นสถาบันซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะเก็บรักษาวัตถุที่แสดงถึงปรากฏการณ์
ทางธรรมชาติและกิจการของมนุษย์ได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย และจะใช้วัตถุเหล่านี้เพื่อทำให้
ความรู้ของมนุษย์และการศึกษาของมนุษย์ดีขึ้น”

กำนิยามความหมายของพิพิธภัณฑ์สถานดังกล่าว จะสะท้อนให้เห็นความเข้าใจเกี่ยวกับ
พิพิธภัณฑ์สถานซึ่งยังไม่ได้มีการพัฒนาการมาถึงขั้นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน พิพิธภัณฑ์สถานแต่เดิม
เป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่าเป็นที่รวบรวม สงวนรักษาวัตถุซึ่งมีความสำคัญในด้านต่าง ๆ และความเข้าใจ
ดังกล่าวเริ่มขึ้นตั้งแต่สมัยเริ่มแรกมีพิพิธภัณฑ์สถาน ทำให้เกิดความเข้าใจกันว่าพิพิธภัณฑ์สถาน
เป็นคลังเก็บสมบัติเก่าแก่ และของแปลกประหลาด ของหายากในปัจจุบันแม้ว่าความสำคัญและ
คุณค่าของพิพิธภัณฑ์สถานจะเป็นที่ยอมรับกันอยู่แล้ว โดยทั่วไปก็ตาม แต่ความเข้าใจเกี่ยวกับ
พิพิธภัณฑ์สถานว่าเป็นคลังสมบัติเก่าแก่ก็ยังไม่หมดไป โดยเฉพาะในประเทศไทย โดยทั่วไปแล้ว
ความเข้าใจและความรู้สึกของประชาชนเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์สถานส่วนใหญ่จะยังคงเข้าใจว่าเป็น
สถานที่เก็บ โบราณวัตถุเพราะมีพิพิธภัณฑ์สถานอยู่ประเภทเดียวที่ประชาชนรู้จัก เมื่อมีสิ่งของเก่าแก่
ไม่ใช่แล้วหรือมีของมีค่าที่ต้องการจะรักษาให้คงอยู่ไม่สูญหายตลอดไปก็ส่งไปให้พิพิธภัณฑ์สถาน
ทุกวันนี้พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติทั้งกรุงเทพฯและต่างจังหวัดยังคงเปิดรับบริจาคสิ่งของทุกชนิด
ที่ประชาชนมอบให้ แม้ว่าการจัดแสดงจะหนักไปในทางศิลปะและ โบราณคดีซึ่งมีประติมากรรม
เป็นส่วนใหญ่ก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถจะจำกัดประเภทของวัตถุที่จะเลือกรับเฉพาะศิลปะ
โบราณวัตถุได้ดังเช่นพิพิธภัณฑ์สถานต่าง ๆ ในต่างประเทศที่ปฏิบัติอยู่ ทั้งนี้เพราะในต่างประเทศ
มีพิพิธภัณฑ์สถานมากมายหลายชนิด พิพิธภัณฑ์สถานแต่ละชนิดก็จะเลือกรับเฉพาะสิ่งของที่มีอยู่
ในประเภทของพิพิธภัณฑ์สถานนั้น ๆ ในประเทศไทยอาจกล่าวได้ว่ามี พิพิธภัณฑ์สถานสำหรับ
ประชาชน (Public Museum) อยู่ประเภทเดียว จึงจำต้องรับของนานาชนิดเข้าไปไม่ว่าจะเป็นสิ่งของ
เครื่องใช้และสิ่งแปลกประหลาดอันเกิดจากธรรมชาติใด ๆ ก็ตาม โดยหวังว่าเมื่อมีพิพิธภัณฑ์สถาน

ประเภทอื่นขึ้น เช่น ประเภทวิทยาศาสตร์ ธรรมชาติวิทยา ชาติพันธุ์วิทยา หรือศิลปะพื้นบ้าน ก็จะได้มอบสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ศิลปะโบราณวัตถุไปให้แก่พิพิธภัณฑสถานเหล่านั้น เพราะถ้าไม่รับเข้าไว้ในเวลานี้ นับว่าสิ่งของก็จะสูญไปไม่สามารถจะรวบรวมอีกได้ ฉะนั้น ถ้าจะพูดว่าพิพิธภัณฑสถานคือสถานที่รวบรวมเก็บรักษาโบราณวัตถุก็ไม่ผิด แต่ไม่เพียงพอ พิพิธภัณฑสถานในนานาประเทศได้พัฒนากิจการไปกว้างขวางมากจนมีความสำคัญเป็นทั้ง ศูนย์กลางของชุมชน (Community Center) และศูนย์การศึกษา (Educational Center)

“Museum” ในความหมายปัจจุบันและชี้ให้เห็นว่าในปัจจุบันพิพิธภัณฑสถานที่มีมากมายหลายประเภท และมีหน้าที่ทำนองเดียวกันคือ รวบรวม สงวนรักษา ศึกษาวิจัย และจัดแสดงสิ่งซึ่งเป็นหลักฐานมีความสำคัญแก่นมนุษย์และสิ่งแวดล้อม โดยมีความมุ่งหมายเพื่อการค้นคว้า การศึกษา และความเพลิดเพลิน สิ่งซึ่ง สงวนรักษาและจัดแสดงนั้น ไม่ใช่เป็นเพียงวัตถุ แต่ได้รวมถึงสิ่งที่มีชีวิตด้วย ความหมายของ “Museum” จึงได้กินความไปถึง สวนสัตว์ สวนพฤกษชาติ วนอุทยาน สถานที่ สงวนสัตว์น้ำและสถานที่อันจัดเป็นเขตสงวนอื่น ๆ รวมทั้ง โบราณสถานและแหล่งอนุสรณ์สถาน

3. การแบ่งประเภทของพิพิธภัณฑสถาน

การแบ่งประเภทของพิพิธภัณฑสถาน แบ่งได้ 2 ทาง คือ แบ่งตามลักษณะของการบริหาร หรือผู้เป็นเจ้าของอย่างหนึ่ง กับแบ่งตามลักษณะของสิ่งที่รวบรวมไว้ หรือตามแขนงวิชา อีกอย่างหนึ่ง พิพิธภัณฑสถานตามลักษณะการบริหารหรือผู้เป็นเจ้าของ ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พิพิธภัณฑสถานแห่งรัฐ พิพิธภัณฑสถานเทศบาล พิพิธภัณฑสถานจังหวัด พิพิธภัณฑสถานมหาวิทยาลัย พิพิธภัณฑสถานโรงเรียน พิพิธภัณฑสถานเอกชน เป็นต้น การแบ่งดังกล่าวแสดงถึงลักษณะการควบคุมหรือผู้เป็นเจ้าของ เช่น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติก็แสดงว่าเป็นของรัฐบาลแห่งชาตินั้น พิพิธภัณฑสถานเทศบาลก็ขึ้นอยู่กับเทศบาล พิพิธภัณฑสถานเอกชนก็เป็นของเอกชน ดังนี้ เป็นต้น แต่พิพิธภัณฑสถานดังกล่าวแต่ละแห่งอาจจะเป็นพิพิธภัณฑสถานในวิชาการแขนงต่าง ๆ กันได้ พิพิธภัณฑสถานในด้านแขนงวิชาการ ได้แก่ ศิลปะ ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ธรรมชาติวิทยา เป็นต้น พิพิธภัณฑสถานในสมัยเริ่มแรกกิจการก็มีได้มีการแบ่งแยกประเภท แต่เป็นพิพิธภัณฑสถานรวมวิชาการทุกแขนงต่อมาเมื่อวิทยาการในโลกเจริญก้าวหน้าขึ้น และมีการรวบรวมของมากประเภทจำนวนมากขึ้น จึงเริ่มแบ่งประเภทแยกศิลปวัฒนธรรมและวิทยาศาสตร์ พิพิธภัณฑสถานที่ตั้งมานานมีวัตถุในแขนงวิชาต่าง ๆ ทั้งศิลปะและวิทยาศาสตร์ ก็จัดแบ่งออกเป็นแผนก ๆ ส่วนพิพิธภัณฑสถานที่ตั้งขึ้นภายหลังก็พยายามจำกัดเป็นประเภท และนับวันพิพิธภัณฑสถานยิ่งเฉพาะเจาะจงเป็นชนิดหนึ่งชนิดใดมากขึ้นทุกที บางแห่งจัดแสดงสิ่งของเพียงอย่างเดียว เช่น พิพิธภัณฑสถานเรือไวกิ้ง พิพิธภัณฑสถานอะคอมมิก เป็นต้น ได้มีผู้พยายามรวบรวมชนิดของพิพิธภัณฑสถานเข้าเป็นกลุ่มเป็นหมวด บางท่านได้แบ่งเป็น 3 หมวดใหญ่ คือ

ศิลปะ วิทยาศาสตร์ และประวัติศาสตร์ บางท่านแบ่งออกเป็น 4 หมวด คือ ศิลปะ เทคโนโลยี ธรรมชาติวิทยา และมานุษยวิทยา หรือถ้าแบ่งอย่างกว้าง ๆ ก็มีเพียง 2 หมวด คือ วัฒนธรรมและ วิทยาศาสตร์ หรือเรื่องของมนุษย์และธรรมชาติ นั่นเองเมื่อสภากาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ (ICOM) จัดตั้งคณะกรรมการระหว่างชาติว่าด้วยพิพิธภัณฑสถานแขนงต่าง ๆ ก็ได้พิจารณาถึงชนิดของ พิพิธภัณฑสถานซึ่งแพร่หลายอยู่ในปัจจุบัน ในการสัมมนาขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และ วัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) เรื่องบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑสถาน (The Educational Role of Museums) ที่ประเทศ บราซิล เมื่อ พ.ศ. 2501 ได้แบ่งประเภทของ พิพิธภัณฑสถานในการอธิบายไว้รวม 9 ประเภท ได้แก่

1. พิพิธภัณฑสถานศิลปะ (Art Museums)
2. พิพิธภัณฑสถานศิลปะสมัยใหม่ (Modern Art Museums)
3. พิพิธภัณฑสถานโบราณคดีและประวัติศาสตร์ (Archaeology and History Museums)
4. พิพิธภัณฑสถานชาติพันธุ์วิทยาและพื้นเมือง (Ethnology and Folklore Museums)
5. พิพิธภัณฑสถานธรรมชาติวิทยา (Natural Science Museums)
6. พิพิธภัณฑสถานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Museums of Science and Technology)
7. พิพิธภัณฑสถานส่วนภูมิภาค (Regional Museums)
8. พิพิธภัณฑสถานเฉพาะเรื่อง (Specialized Museums)
9. พิพิธภัณฑสถานมหาวิทยาลัย (University Museums)

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงพิพิธภัณฑสถานที่มียู่ในปัจจุบัน หรือที่นิยมจัดตั้งกันอยู่ทั่วไป มีชนิดต่าง ๆ ได้แก่

3.1 พิพิธภัณฑสถานประเภททั่วไป หรือประเภทรวม ซึ่งเรียกว่าเป็น General Museum หรือ Encyclopedia Museum จัดเป็นพิพิธภัณฑสถานประเภทแรก เมื่อมีการจัดตั้ง Public Museum หรือ National Museum ขึ้น ในขั้นแรกก็เป็นประเภทรวมวิชาการทุกแขนง ทั้ง ศิลปะ โบราณคดี วิทยาศาสตร์ ธรรมชาติวิทยา เมื่อแรกจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานสำหรับประชาชน พิพิธภัณฑสถานได้เปิดรับบริจาคจากประชาชน ส่วนมากหนักไปทางวัตถุที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม ได้แก่ ศิลปะ โบราณวัตถุ ของที่ระลึก เครื่องอาวุธยุทธภัณฑ์ โบราณของแปลกประหลาดของหายาก ตลอดจนของใช้ต่าง ๆ ที่เก่าแก่เลิกใช้แล้ว พิพิธภัณฑสถานแบบทั่วไปยังคงมีอยู่ในยุโรปและเอเชีย พิพิธภัณฑสถานขนาดใหญ่ เช่น British Museum ก็เป็นพิพิธภัณฑสถานแบบทั่วไป คือมีหลายแขนง จึงได้ขยายกิจการแบ่งเป็นแผนก (Department) พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในยุโรป อีกหลายแห่งก็มีลักษณะเช่นเดียวกันคือ เป็นประเภททั่วไปแล้วขยายงานแบ่งเป็นแผนกต่าง ๆ

ตามสาขาวิชา เช่น เป็นแผนกศิลปะ โบราณคดี มานุษยวิทยา วิทยาศาสตร์ ธรรมชาติวิทยา เทคโนโลยี เป็นต้น

3.2 พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะ (Museum of Art)

พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะ หมายถึง พิพิธภัณฑ์สถานที่จะจัดแสดงศิลปวัตถุทุกประเภทคือ ประณีตศิลป์ ศิลปะตกแต่งหรือศิลปะประยุกต์เข้าไว้ด้วยกัน มีพิพิธภัณฑ์สถานศิลปะขนาดใหญ่ ๆ ในสหรัฐอเมริกาหลายแห่ง เช่น พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะเมโทร โปลิเตน (Metropolitan Museum of Art) และพิพิธภัณฑ์สถานศิลปะฟิลาเดลเฟีย (Philadelphia Museum of Art) จัดแสดงศิลปวัตถุทุกแขนง ยกเว้นภาพเขียน ในปัจจุบันพิพิธภัณฑ์สถานศิลปะได้แยกจัดตั้งเฉพาะแขนงมากขึ้น ดังเช่น

3.3 พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะประยุกต์ (Applied Art) หรืออาจเรียกว่า พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะตกแต่ง (Decorative Art) ศิลปะอุตสาหกรรม (Industrial Art) หรือพิพิธภัณฑ์สถานหัตถศิลป์ (Museum of Craft) เป็นพิพิธภัณฑ์สถานที่จะจัดแสดงวัตถุที่เป็นงานฝีมือ เป็นเครื่องใช้สอยต่าง ๆ ได้แก่ เครื่องเรือน เครื่องเงิน เครื่องทอง เครื่องแก้ว เครื่องถ้วยชาม ผ้า และเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ เครื่องหนัง เครื่องเงิน นาฬิกา ฯลฯ ประเทศอังกฤษได้เริ่มจัดพิพิธภัณฑ์สถานประเภทนี้ขึ้นก่อนคือพิพิธภัณฑ์สถานศิลปะ Victoria and Albert Museum ในกรุงลอนดอน พิพิธภัณฑ์สถานประเภทนี้เกิดขึ้นหลังการเสด็จนานาชาติ (The Great Exhibition) ที่พระราชวังแก้ว เมื่อ ค.ศ. 1851 และใน ค.ศ. 1852 จึงเกิดพิพิธภัณฑ์สถานศิลปะตกแต่ง (museum of Decorative Art) และได้กลายมาเป็น Victoria and Albert Museum ต่อมา

3.4 หอศิลป์ (Art Gallery) จิตรกรรมหรือภาพเขียน (Painting) และประติมากรรม เป็นที่นิยมจัดเป็นพิพิธภัณฑ์สถานแยกจากประเภทอื่น เรียก Art Gallery หรือ Picture Gallery หรือ National Gallery จัดแสดงเฉพาะจิตรกรรมและประติมากรรมของศิลปินมีชื่อตั้งแต่โบราณเรื่อยมาถึงร่วมสมัย

3.5 ศิลปสมัยใหม่ (Museum of Modern Art) พิพิธภัณฑ์สถานทั่วไปมักไม่นิยมจัดแสดงวัตถุสมัยใหม่หรือสมัยปัจจุบัน จึงได้เกิดพิพิธภัณฑ์สถานศิลปะสมัยใหม่ขึ้นเพื่อจัดแสดงผลงานของศิลปินรุ่นหลัง โดยเฉพาะมีทั้งจิตรกรรม ประติมากรรม และงานฝีมือต่าง ๆ ของศิลปินร่วมสมัย

3.6 พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะประเภทการแสดง (Performing Art) ได้แก่ การละคร ภาพยนตร์ นาฏศิลป์ การดนตรี ซึ่งอาจแยกออกเป็นพิพิธภัณฑ์สถานเฉพาะอย่าง

3.7 พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะแรกเริ่ม (Primitive Art) บางประเทศได้จัด

พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะแรกเริ่มของมนุษย์ยุคที่ยังไม่มีอารยธรรม แต่โดยทั่วไปแล้วรวมอยู่ในพิพิธภัณฑ์สถานโบราณคดี หรือมานุษยวิทยา

3.8 พิพิธภัณฑ์สถานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science and Technology)

เป็นพิพิธภัณฑ์สถานที่จัดแสดงวิวัฒนาการความก้าวหน้าของวัตถุที่มนุษย์คิดค้นและประดิษฐ์ขึ้น ได้แก่ ยานพาหนะ โทรคมนาคม เครื่องจักรกล และเรื่องราวของวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ และการเกษตร พิพิธภัณฑ์สถานเทคโนโลยีแยกออกเป็นพิพิธภัณฑ์สถานเฉพาะเรื่องก็มี เช่น พิพิธภัณฑ์สถานรถไฟ เรือ หรือ Transport Museum และยานอวกาศ หรือแยกเป็นพิพิธภัณฑ์สถานอุตสาหกรรม พิพิธภัณฑ์สถานประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ (Historical Science) เป็นต้น

3.9 พิพิธภัณฑ์สถานธรรมชาติวิทยา (Natural Science) ส่วนใหญ่นิยมเรียกประวัติ

ธรรมชาติ (Natural History) เป็นพิพิธภัณฑ์สถานที่จัดแสดงเรื่องราวของธรรมชาติเกี่ยวกับเรื่องของโลก ดิน หินแร่ มนุษย์ สัตว์ และพืช ดังนั้นหลายแห่งจึงมักรวมมานุษยวิทยาเข้าไว้ด้วย นอกจากพิพิธภัณฑ์สถานประวัติธรรมชาติแล้ว ในแขนงนี้ยังได้รวมสวนสัตว์ (Zoological Garden) สวนพฤกษชาติ (Botanical Garden) วนอุทยาน (National Park) พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ (Aquarium) และที่รวบรวมสัตว์บก (Vivarium) อยู่ในสาขานี้ด้วย

3.10 พิพิธภัณฑ์สถานประวัติศาสตร์ เป็นพิพิธภัณฑ์สถานที่จัดแสดงหลักฐาน

ทางประวัติศาสตร์แสดงชีวิตความเป็นอยู่หรือวัฒนธรรมและประเพณีพื้นเมือง อาจจะแยกเป็นพิพิธภัณฑ์สถานเฉพาะเรื่องก็ได้ เช่น

พิพิธภัณฑ์สถานประวัติศาสตร์รวบรวมและจัดแสดงหลักฐานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ สังคม เป็นต้น บางแห่งจัดแสดงเรื่องเดียว เช่น ประวัติการสงคราม ดังเช่น War Memorial Museum ที่กรุงแคนเบอร์รา ประเทศออสเตรเลีย เป็นต้น

บ้านประวัติศาสตร์ (Historic House) ได้แก่อาคารซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ จัดแสดงตามสภาพจริง เช่น บ้านกัปตันคุก บ้านประธานาธิบดีจอร์จ วอชิงตัน บ้านเนห์รู เป็นต้น

โบราณสถาน อนุสาวรีย์ และสถานที่สำคัญทางวัฒนธรรม ซึ่งเปิดให้ประชาชนเข้าชม เช่น ปราสาทหินนครวัด เมืองปอร์ตอาเธอร์ คุกนักโทษ ที่ออสเตรเลีย ซึ่งเป็นที่คุมขังผู้ที่ถูกเนรเทศจากประเทศอังกฤษ และอนุสาวรีย์ต่าง ๆ

เมืองประวัติศาสตร์ ได้แก่เมืองที่สงวนไว้เป็นประวัติศาสตร์ทั้งเมือง เช่น เมือง Williamsburg ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นเมืองหลวงสมัยอเมริกาเป็นอาณานิคมเป็นสถานที่ปฏิวัติ ก่อตั้งรัฐธรรมนูญปกครองประเทศ จัดเป็นเมืองที่สงวนรักษาไว้เป็นอุทยานประวัติศาสตร์ทั้งเมือง

พิพิธภัณฑ์สถานประวัติศาสตร์โบราณคดี พิพิธภัณฑ์สถาน โบราณคดีนั้น โดยทั่วไป ถ้าเป็นสมัยก่อนประวัติศาสตร์มักจะรวมอยู่ในมานุษยวิทยา และถ้าเป็นสมัยประวัติศาสตร์มักจะรวมอยู่ในประเภทพิพิธภัณฑ์สถานประวัติศาสตร์ หรือมิฉะนั้น ในพิพิธภัณฑ์สถานศิลปะ เช่น แผนก อียิปต์ กรีก เอเชีย เป็นต้น

3.11 พิพิธภัณฑ์สถานชาติพันธุ์วิทยาและประเพณีพื้นเมือง (Museum of Ethnology and Folklore) เป็นพิพิธภัณฑ์สถานที่จัดแสดงเรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์และการจำแนกชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น Ethnological Museum ที่กรุงเจนีวา ประเทศสวิสเซอร์แลนด์จัดแสดงเรื่องราวของชนชาติต่าง ๆ ทั่วโลก เรื่องราวของเผ่าพันธุ์มนุษย์ เป็นแขนงหนึ่งของมานุษยวิทยา (Anthropology) แต่ชาติพันธุ์วิทยานักไปทางวัฒนธรรมและสังคมของมนุษย์เผ่าต่าง ๆ เป็นแขนงวิชา Cultural หรือ Social Anthropology พิพิธภัณฑ์สถานที่จัดแสดงทางสังคมและวัฒนธรรมนั้น มีเรียกชื่อกันอยู่ 2 ประเภท คือ Ethnological Museum หรือ Ethnographic Museum คำว่า Ethnology หรือชาติพันธุ์วิทยา ครอบคลุมถึงวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนในประเทศและเผ่าพันธุ์อื่น ๆ ทั่วไป ส่วน Ethnography หรือชาติวงศ์วรรณานั้น โดยทั่วไปหมายถึง วัฒนธรรมของชนเผ่าต่าง ๆ ในความหมายแคบกว่า

พิพิธภัณฑ์สถานพื้นบ้าน (Folk Museum) เป็นพิพิธภัณฑ์สถานที่รวบรวมสิ่งของ เครื่องใช้พื้นเมือง หรือของใช้ของชาวบ้านสามัญชนในท้องถิ่นต่าง ๆ และสมัยต่าง ๆ

พิพิธภัณฑ์สถานกลางแจ้ง (Open-Air-Museum) พิพิธภัณฑ์สถานกลางแจ้งเกิดขึ้นในประเทศสวีเดนก่อนที่สวน Skansen ได้รวบรวมเอาอาคารต่าง ๆ ของชาวบ้านที่มีอาชีพต่าง ๆ มาสร้างรวมอยู่แห่งเดียวกัน พร้อมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมบรรยากาศตามที่เป็นจริง ที่ Skansen มีอาคารต่าง ๆ สร้างรวมอยู่เป็นจำนวนมาก ได้แก่ โรงนา โรงสีลม โรงช่างหล่อ โรงช่างเหล็ก โรงช่างทอง โรงช่างเงิน โรงช่างหม้อ บ้านชาวนา บ้านโบราณ วิหารไม้โบราณ เป็นต้น และได้พยายามรักษาขนบประเพณี โบราณเข้าไว้ ผู้เฝ้าในอาคารแต่ละหลัง แต่งตัวตามแบบอาชีพของชนิอาคารนั้น ๆ เช่น เป็นชาวนา ช่างเหล็กและจัดให้มีกิจกรรมการเล่นและระบำพื้นเมือง ในฤดูร้อน

การจัดการภายในพิพิธภัณฑ์

1. การแบ่งส่วนงานภายในพิพิธภัณฑ์สถาน

พิพิธภัณฑ์สถานใดก็ตาม เมื่อตั้งขึ้นจะต้องมีการวางแผนงานเพื่อความมั่นคงของ พิพิธภัณฑ์สถานนั้น และการดำรงอยู่อย่างถาวรสืบไปในอนาคต ผู้รับผิดชอบหรือเจ้าของ

พิพิธภัณฑ์สถานจะเป็นผู้วางรากฐานการบริหารงาน โดยผ่านคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้น ให้ทำหน้าที่ ดังนี้

1. วางนโยบาย แนวทางการบริหารพิพิธภัณฑ์สถาน
2. วางนโยบาย ปรับปรุง พัฒนาพิพิธภัณฑ์สถาน
3. เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแก่ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์สถาน
4. ช่วยเหลือสนับสนุนแก้ไขหางบประมาณเพิ่ม
5. ควบคุมดูแลผลประโยชน์ และจัดหาผลประโยชน์โดยมีคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นนี้

ทำหน้าที่เป็นผู้คัดเลือกผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์สถานพิพิธภัณฑ์สถานขนาดมาตรฐานทั่วไปจะแบ่งส่วนงานภายใน ถ้าเป็นพิพิธภัณฑ์สถานขนาดเล็กก็ย่อส่วนลง เช่น มีแต่ผู้อำนวยการ ไม่มีผู้ช่วย หรือ ไม่มีเลขานุการ ฝ่ายวิชาการก็อาจมีแผนกน้อยลง ฝ่ายเทคนิคก็อาจมีการฝึกปฏิบัติเล็ก ๆ มีเจ้าหน้าที่จำกัด (หน้าที่งานหลังฉาก)

1. การรวบรวมวัตถุ
2. ตรวจพิสูจน์
3. หลักฐาน
4. การสงวนรักษา
5. รักษาความปลอดภัยหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์การเผยแพร่พบปะสัมพันธ์กับประชาชน

(หน้าที่งานหน้าฉาก)

6. การจัดแสดง
7. หน้าที่ให้การศึกษา
8. หน้าที่ทางสังคมว่าจะเป็นพิพิธภัณฑ์สถานขนาดไหนการบริหารงานจะต้องมี

เจ้าหน้าที่ทั้ง 3 ฝ่าย มิฉะนั้นจะมีสภาพเพียงสถานที่เก็บรักษาวัตถุ ไม่ใช่พิพิธภัณฑ์สถาน

(จิรา จงกล, 2532 ก, หน้า 89-90)

2. ความคิดพื้นฐานและหลักการของพิพิธภัณฑ์สถาน

แนวความคิดในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถาน มีจุดกำเนิดจากการเก็บรวบรวมสะสมทรัพย์สมบัติ วัตถุ ศิลปะ โบราณคดี หรือสิ่งแปลกประหลาดไว้เป็นสมบัติส่วนตัวมาก่อน ต่อมาภายหลังจึงได้เปิดให้สาธารณชนได้ชม ศึกษา และพัฒนาจนกระทั่งพิพิธภัณฑ์สถานกลายเป็นสถาบันถาวร เพื่อให้บริการทางการศึกษา และให้ความเพลิดเพลินแก่ประชาชนทั่วไป (วิเชียร วิไลแก้ว, 2543, หน้า 16)

แนวความคิดในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ปรากฏมีแนวความคิดหลักเพียง 2 แนวคิด (เพ็ญพรรณ เจริญพร, 2540, หน้า 66) ดังนี้

2.1 การอนุรักษ์ เป็นแนวความคิดที่เกิดจากการเห็นคุณค่าของวัตถุ หรือสิ่งของและต้องการจะรักษาไว้ให้คงอยู่ตลอดไป เมื่อเข้าไปในพิพิธภัณฑ์ที่มีแนวความคิดอนุรักษ์ ก็จะพบป้ายห้ามต่าง ๆ เช่น “ห้ามจับ” “กรุณาอย่าจับ” เป็นต้น ซึ่งก็เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดแก่วัตถุ และบางครั้งก็จะพบการจัดแสดง ที่ใช้แสงสลัว ๆ ก็เนื่องมาจากการป้องกันแสงที่จะทำความเสียหายแก่วัตถุประเภทกระดาษ ภาพเขียนการออกแบบอาคารพิพิธภัณฑ์ แนวคิดนี้ ก็จะต้องมีห้องและอาคารที่มั่นคงแข็งแรงป้องกันการขโมยจากมนุษย์ และภัยธรรมชาติ เช่น ฝน แสงแดด ความชื้น ตัวอย่างพิพิธภัณฑ์สถานแนวความคิดการอนุรักษ์ในประเทศไทย เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ซึ่งก็เริ่มจากแนวคิดในการอนุรักษ์แล้วจึงเสริมทางด้านให้การศึกษาในยุคต่อมา

2.2 การให้การศึกษา เป็นแนวความคิดที่เกิดหลังแนวความคิดอนุรักษ์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้ความรู้แก่ผู้ชม ดังนั้น สิ่งของต่าง ๆ ที่นำมาจัดแสดง ก็จะเน้นให้ผู้ชมได้รับความรู้ ได้รับการศึกษามากกว่าที่จะอนุรักษ์เมื่อเข้าไปในพิพิธภัณฑ์แนวคิดนี้ ก็จะพบป้าย “กรุณาจับหน่อย” อาคารพิพิธภัณฑ์ก็จะได้รับการออกแบบ เช่นอาคารอาจเปิดโล่งเพื่อให้ความรู้ลึกเชิงชุมชน ตัวอย่างเช่น พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ เป็นต้น แนวความคิดในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ทั้ง 2 แนวความคิด เป็นเสมือนแนวทาง (Guideline) เริ่มต้นที่จะนำไปสู่ขั้นตอนในการทำงาน และยังบ่งบอกทิศทางของพิพิธภัณฑ์ที่จะดำเนินต่อไป

3. แนวความคิดในการตั้งพิพิธภัณฑ์สถาน

เพื่อการอนุรักษ์ (วัตถุเป็นศูนย์กลาง) เพื่อการศึกษา (มนุษย์เป็นศูนย์กลาง) รูปแบบในการจัดแสดงอื่น ๆ พิพิธภัณฑ์สถานในปัจจุบัน มีแนวคิดและหลักการพื้นฐานที่เปลี่ยนแปลงแตกต่างจากการจัดพิพิธภัณฑ์ในยุคต้นๆอยู่หลายประการ ขณะเดียวกันหลักการเดิมบางประการก็ยังคงอยู่ ซึ่งสามารถสรุปหลักการของการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ดังนี้ (นิคม มุสิกคามะ กุลพันธาดา จันทรโพธิ์ศรี และมณีรัตน์ ท้วมเจริญ, 2521, หน้า 4)

3.1 เพื่อรวบรวมเก็บรักษามรดกทางวัฒนธรรม ทุกประเภทของชาติไว้มิให้เสื่อมสูญ และจัดแสดงให้ประชาชน ได้ศึกษาค้นคว้า หากความรู้

3.2 เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารทุกสาขาของศิลปวิทยา เช่น โบราณคดี ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติชาติพันธุ์วิทยา เทคโนโลยี และนวัตกรรมต่าง ๆ เป็นต้น โดยแหล่งข้อมูลเหล่านี้ สามารถให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนได้อย่างกว้างขวางด้วย

3.3 เพื่อเป็นแหล่งการศึกษานอกระบบ สำหรับผู้ไม่มีโอกาสศึกษาในระบบโรงเรียน และเพื่อเป็นแหล่งที่สามารถจัดสื่อการเรียนที่มีคุณภาพและเหมาะสม เพื่อสนองความต้องการของสถานศึกษา นักเรียนและนักศึกษา ให้เข้ามาใช้สื่อเหล่านั้นได้อย่างเสมอภาคกัน ทั้งยังสามารถจัด

กิจกรรมพัฒนาเยาวชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กิจกรรมทางวิทยาศาสตร์นอกระบบโรงเรียน กิจกรรมค่ายวิชาการเพื่อฝึกฝนความมีระเบียบวินัย ความรักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากร และการรักษาสิ่งแวดล้อมให้สมดุล เป็นต้น

3.4 เพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ให้ความเพลิดเพลินแก่ประชาชนทุกวัย ขณะเดียวกันก็ช่วยให้เกิดการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม โดยจัดสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ และเกิดความเพลิดเพลินในการเรียนรู้ตลอดจนจัดสวนและสภาพแวดล้อมให้สวยงามร่มรื่นและให้บริการเพื่อการพักผ่อน เช่นเดียวกับสวนสาธารณะทั่วไป

3.5 เพื่อจัดให้เป็นแหล่งส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศ ซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว ทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศ ให้เข้ามาศึกษาชื่นชมกับมรดกทางวัฒนธรรม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ

3.6 เพื่อมุ่งส่งเสริมให้เป็นสถานการศึกษาเปิดอย่างแท้จริง ที่ประชาชนทุกเพศทุกวัยสามารถเข้ามาแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ตลอดเวลา อย่างเท่าเทียมกัน

4. แนวทางเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์

ข้อพิจารณาเกี่ยวกับผู้เข้าชมนิทรรศการ การสื่อสารไม่ว่าในรูปแบบใด จะได้ผลดีหรือไม่ย่อมต้องอาศัยการวิเคราะห์ประชาชนที่เป็นเป้าหมายของสารนั้นอย่างรอบคอบ เพราะจะต้องจัดสรรให้สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาของการรับรู้ และหลักจิตวิทยาสังคมของกลุ่มผู้รับสาร ซึ่งมีอยู่ต่าง ๆ กัน การออกแบบนิทรรศการจะต้องออกแบบให้ผู้เข้าชมที่เป็นเป้าหมายรับรู้ได้ถูกต้องและง่าย ในด้านจิตวิทยาสังคมสิ่งที่จัดจะต้องสอดคล้องกับอารมณ์ ความรู้สึก ความต้องการของผู้ชม จึงจะได้ผลดี (วัฒนะ จุฑะวิภาต, 2542, หน้า 15)

ดังนั้น การจัดแสดงนิทรรศการจึงต้องคำนึงถึงผู้เข้าชมเป็นหลักสำคัญและการคำนึงถึงผู้เข้าชมนี้ ถือว่าเป็นขั้นเริ่มต้นที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดแสดงนิทรรศการ เพราะการคำนึงถึงผู้เข้าชมในด้านรสนิยมและทัศนคติ จะเป็นเครื่องพิจารณาไปถึงส่วนอื่น ๆ เช่น คุณสมบัติ คุณภาพ ขนาด ระยะเวลาการจัดแสดง ตลอดจนวิธีการจัดและการนำเสนอของนิทรรศการควรจะเป็นเช่นใด (วัฒนะ จุฑะวิภาต, 2542, หน้า 15)

ข้อพิจารณาในการออกแบบนิทรรศการ

กษพร หัสดิน (2543 ก, ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้กล่าวถึงหลักในการออกแบบนิทรรศการ

ดังนี้

ขั้นตอน ข้อพิจารณา

1. รู้จักว่าผู้ชมเป็นใคร ต้องไม่ประเมินว่าผู้ชมมีความรู้ต่ำหรือสูงกว่าความเป็นจริง
2. เข้าใจมุมมองและความรู้สึกของผู้ชม พยายามมองการจัดการแสดงจากอีกด้านหนึ่ง

ซึ่งเป็นมุมมองของผู้ชมว่า เขามีความต้องการอะไร โดยไม่พยายามคิดแทนคนเหล่านั้น หรือเข้าข้างตนเองว่าผู้ชมจะเห็นและเข้าใจในสิ่งเดียวกันกับตนทั้งหมด

3. ลำดับต่อเนื่องในการออกแบบเส้นทางเดินของผู้ชม และความต่อเนื่องของการถ่ายทอดเนื้อหาโดยสรุปเนื้อหาควรมีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน ไม่กระโดดข้ามไปมา เพราะจะทำให้เกิดความสับสนได้ การกำหนดเส้นทางเดิน และการแบ่งพื้นที่ของการจัดแสดง จะต้องมีความชัดเจน มีป้ายบอกทางเป็นระยะ

4. นำผู้ชมจากพื้นที่จุดหนึ่งไปสู่จุดหนึ่งด้วยการสร้างจุดดึงดูดความสนใจเพื่อเป็นการชักจูงว่า ถ้าผู้ชมเดินจากจุด ก. ไปจุด ข. จะมีสิ่งน่าสนใจที่คุ้มค่าต่อการเดินรออยู่

5. สื่อสาร โดยไม่ต้องใช้คำพูด ด้วยการสร้างบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมสามมิติ ในการสื่อความหมาย ไม่ว่าจะเป็นสี รูปร่าง รูปทรง รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสต่าง ๆ โดยไม่พึ่งคำบรรยาย

6. ไม่ยึดเยียด ข้อมูลจนมากเกินไป ด้วยการไม่พยายามใช้คำบรรยายที่เป็นตัวหนังสือจำนวนมากที่ต้องใช้เวลาในการอ่านหรือบอกเล่าเนื้อหาที่มากเกินไปที่ผู้ชมจะรับได้ภายในครั้งเดียว ควรใช้คำบรรยายตามความเหมาะสมเท่านั้น โดยจัดเตรียมสื่อชนิดอื่นให้สำหรับผู้ชมบางคนที่มีความสนใจที่จะศึกษาในเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง

ผู้ใช้บริการพิพิธภัณฑ์สถาน

ประเภทของผู้ใช้บริการที่มาเข้าชมพิพิธภัณฑ์สถาน สามารถจำแนกออกได้หลายลักษณะตามความมุ่งหมายและปัจจัยที่ใช้ประกอบการพิจารณา อาจแบ่งได้ดังต่อไปนี้

4.1 ทักษะของผู้เชี่ยวชาญพิพิธภัณฑ์ขององค์กร UNESCO ได้แบ่งชนิดของผู้เข้าชมออกเป็น 3 กลุ่ม ตามทางความคิด การศึกษา และรสนิยม (นิคม มุสิกคามะ กุลพันธาดา จันทรโพธิ์ศรี และมณีรัตน์ ท้วมเจริญ, 2521, หน้า 36)

- นักเรียน (Pupils) กลุ่มผู้ชมที่เป็นนักเรียน เป็นกลุ่มที่ต้องการความเพลิดเพลิน มีความพอใจกับการจัดแสดงในแบบง่าย ๆ เพื่อการเรียนรู้จดจำค้นหาประสบการณ์ และมีความตื่นตัวในการเรียนรู้ และสนใจความงามของวัตถุในห้องจัดแสดง

- ผู้เข้าชมทั่วไป (Adult) กลุ่มผู้ชมทั่วไป ได้แก่ กลุ่มผู้ชมที่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งจัดเป็นกลุ่มผู้ชมกลุ่มใหญ่ที่สุด ผู้เข้าชมกลุ่มนี้มีความต้องการคำแนะนำในด้านความสำคัญของวัตถุ ความประทับใจในวัตถุที่จัดแสดง ตลอดจนต้องการคำอธิบายประกอบ และการจัดแสดงที่มีความสัมพันธ์กับวัตถุที่จัดแสดง

- ผู้สนใจพิเศษ หรือ ผู้เชี่ยวชาญ (Experts of Specialist) เป็นกลุ่มผู้ชมที่มีความต้องการดูวัตถุที่จัดแสดงอย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อประโยชน์ในทางการศึกษา หรือการค้นคว้า

4.2 ทักษะของ Dr. P.H. Pott ได้เสนอความคิดเห็นเรื่องประเภทของผู้เข้าชมในการประชุมกิจการพิพิธภัณฑ์ที่กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2506 ด้วยการแบ่งประเภทของผู้เข้าชม ตามลักษณะและรสนิยมดังนี้ (นิคม มุสิกคามะ กุลพันธาดา จันทรโพธิ์ศรี และมณีรัตน์ ท้วมเจริญ, 2521, หน้า 37-38)

- ผู้เข้าชมเพื่อความเพลิดเพลิน (Romantic Approach) เป็นกลุ่มผู้เข้าชมที่ชอบการท่องเที่ยว และแสวงหาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจผู้เข้าชมกลุ่มนี้ ต้องการได้รับความเพลิดเพลินจากการเข้าชมวัตถุที่จัดแสดง

- ผู้เข้าชมเพื่อสุนทรียภาพและความงาม (Aesthetic Approach) เป็นกลุ่มผู้เข้าชมที่ส่วนมากเคยเข้ามาชมแล้ว รู้คุณค่าความงาม ความสำคัญของวัตถุที่จัดแสดง และการจัดแสดง

- ผู้เข้าชมเพื่อการค้นคว้า (Intellectual Approach) เป็นกลุ่มคนที่สนใจพิจารณาวัตถุที่จัดแสดง เพื่อให้ทราบถึงวิวัฒนาการ หรือเพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบการศึกษาค้นคว้า

4.3 ตามทักษะของจिरา จงกล (2532 ก, หน้า179-180) ได้แบ่งกลุ่มผู้ชมจากการรวบรวมสถิติผู้เข้าชม ดังนี้คือ

- กลุ่มประชาชนทั่วไป (General Public) นิยมเข้าชมพิพิธภัณฑ์สถานในวันสุดสัปดาห์หรือวันหยุดงาน เป็นประชาชนทั่วไปที่อาจไม่มีความรู้เป็นภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องราววัตถุที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์สถาน การเข้าชมไม่มีวัตถุประสงค์เฉพาะต้องการชมของแปลกที่ไม่เคยพบเห็นเป็นการหาความเพลิดเพลินโดยทั่วไป มากกว่าการหาความรู้

- กลุ่มนักท่องเที่ยว (Tourists) ในปัจจุบันการคมนาคมทั่วโลกรวดเร็วมาก ประชาชนจากประเทศหนึ่ง เดินทางไปประเทศอื่น ๆ กันอย่างคับคั่ง พิพิธภัณฑ์สถานในปัจจุบันจึงเป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยนักท่องเที่ยวส่วนมากจะประกอบไปด้วยคนที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน และมีความต้องการเรียนรู้เรื่องราวของวัตถุไม่เพียงแต่เที่ยวดูเพลิน ๆ

- กลุ่มนักวิชาการและนักปราชญ์ (Scholars) ผู้ชมประเภทนี้จะมีไม่มากนักและมีความรู้พื้นฐานเรื่องราวของวัตถุที่จัดแสดงไว้เป็นอย่างดี โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาหาข้อมูลและไม่สนใจในเทคนิคการจัดแสดง

- นักเรียน (School Children) เป็นกลุ่มผู้ชมที่มีจำนวนมากที่สุดและมีความต้องการในการบริการมากกว่าประเภทอื่น มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือต้องการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ดังนั้นการจัดแสดงที่มีคำบรรยายทางวิชาการ จึงเป็นประโยชน์มากสำหรับผู้ชมกลุ่มนี้

บทบาทและหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถาน

บทบาทของพิพิธภัณฑสถานต่อสังคมในมุมมองกว้าง รวมถึงประโยชน์ที่พึงจะมีต่อชุมชนที่พิพิธภัณฑสถานนั้นตั้งอยู่ ที่สำคัญมีอยู่ 3 ประการ คือ บทบาททางสังคมและวัฒนธรรม บทบาททางเศรษฐกิจ และบทบาททางการเมือง (มงคล สำราญสุข, 2541, หน้า 137)

- บทบาททางสังคมและวัฒนธรรมเป็นศูนย์รวมทางวัฒนธรรมของสังคม เป็นองค์กรที่สงวนรักษาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม เป็นองค์กรที่ให้บริการทางการศึกษาแก่คนในสังคมและต่างถิ่น เป็นองค์กรที่สร้างจิตสำนึก และความภาคภูมิใจในการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของสังคม

- บทบาททางเศรษฐกิจ เป็นสถานที่พักผ่อนและท่องเที่ยวของคนในสังคมและต่างถิ่น

- บทบาททางการเมือง ทำให้คนในสังคมรู้จักตนเอง รักถิ่น อยู่ร่วมกันอย่างปกติ

ประสานให้คนในท้องถิ่นอื่นเข้าใจวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเอง ในส่วนหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถานนั้น

โดยสรุปจะมีองค์ประกอบหลักอยู่ 8 ประการซึ่ง นิคม มุสิกคามะ กุลพันธาดา จันทร โพธิ์ศรี และมณีรัตน์ ท่วมเจริญ (2521, หน้า 4) และ จิรา จงกล (2532 ก, หน้า 32-46) ได้อธิบายถึงรายละเอียด ดังนี้

1. การรวบรวมวัตถุ (Collecting) พิพิธภัณฑสถานมีพัฒนาการมาจากการรวบรวมวัตถุ ซึ่งมีที่มาจาก การเก็บรวบรวมวัตถุหลายทาง ได้แก่

1.1 การรับบริจาค บางแห่งจะเลือกสิ่งของที่รับบริจาคตามประเภทของตน ในขณะที่พิพิธภัณฑสถานประเภททั่วไป (General Museum) มักจะรับบริจาคสิ่งของทุกประเภท

1.2 ผลจากการขุดค้นทางโบราณคดี การปฏิบัติงานภาคสนามของนักมานุษยวิทยา หรือ ผลงานการประดิษฐ์ของนักวิทยาศาสตร์

1.3 การรวบรวมวัตถุโดยจัดซื้อ พิพิธภัณฑสถานใหญ่ ๆ มักจะตั้งงบประมาณไว้ค่อนข้างสูงสำหรับจัดซื้อของที่มีคุณค่าสำคัญ

1.4 การแลกเปลี่ยนสิ่งของระหว่างพิพิธภัณฑสถาน โดยการประเมินคุณค่าสิ่งของให้ใกล้เคียงกัน และสิ่งของที่จะแลกเปลี่ยนกันนั้น มักจะเป็นสิ่งของที่พิพิธภัณฑสถานแห่งนั้นมีเป็นจำนวนมาก

2. ตรวจสอบ จำแนกแยกประเภท และศึกษาวิจัย (Identifying Classifying & Research) เมื่อพิพิธภัณฑสถาน ได้รับวัตถุไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด จะต้องมี การตรวจสอบ แยกประเภท กำหนดอายุ แบบสมัย ที่มา ฯลฯ หน้าที่นี้ นอกจากจะตรวจสอบสิ่งของที่จะนำเข้าแล้ว ยังต้องทำหน้าที่บริการแก่ประชาชนที่นำวัตถุมาขอรับการตรวจสอบ การให้บริการตรวจสอบนี้มีความสำคัญมาก

ส่งผลให้พิพิธภัณฑ์สถานกลายเป็นสถาบันทางวิชาการ งานการศึกษาวิจัย เป็นอีกหน้าที่ของ
ภัณฑารักษ์ซึ่งสามารถเผยแพร่ให้ความรู้และสนับสนุนการเป็นสถาบันทางวิชาการของ
พิพิธภัณฑ์สถาน

3. การทำบันทึกหลักฐาน (Recording) การจัดทำทะเบียน โบราณวัตถุทุกชิ้นที่เก็บ
รวบรวมในพิพิธภัณฑ์สถานเป็นงานสำคัญยิ่ง เนื่องจากจะต้องใช้เป็นหลักฐานไม่ให้เกิดการสูญหาย
หรือการทุจริตของเจ้าหน้าที่แล้ว ยังเป็นทะเบียนประวัติเพื่อความสะดวกในการค้นคว้ารายละเอียด
และอ้างอิง

4. ซ่อมสวณรักษาวัตถุ (Conservation and Preservation) วัตถุทุกชิ้นที่จะนำเข้าเก็บ
รักษาในคลัง หรือจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์สถานจะต้องมีการตรวจสภาพ การทำความสะอาด
ปฏิบัติการป้องกันการเสื่อมสภาพโดยนักวิทยาศาสตร์เฉพาะทาง

5. รักษาความปลอดภัย (Museum Security) พิพิธภัณฑ์สถานมีหน้าที่ปกป้องสวณและ
รักษาวัตถุ ให้ปลอดภัยทั้งจากการเสื่อมชำรุดตามกาลเวลา สภาพแวดล้อม โจรภัย อัคคีภัย และ
ภัยอื่น ๆ

6. การจัดแสดง (Exhibition) ประชาชนไปพิพิธภัณฑ์สถานก็เพื่อชมการจัดแสดง
นิทรรศการ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งใดจัดแสดงได้ดีตรงกับความสนใจของประชาชน สามารถให้ได้
ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน ก็จะสามารถดึงดูดให้มีผู้เข้าชมเป็นจำนวนมาก

7. หน้าที่ให้การศึกษา (Museum Education) หน้าที่ให้การศึกษาเป็นหน้าที่ที่
พิพิธภัณฑ์สถาน เริ่มจะตื่นตัวหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 พิพิธภัณฑ์สถานในสมัยก่อนหน้านั้นจะมี
ลักษณะเป็น สถาบันค้นคว้าวิจัย (Research Education) ที่มีวัตถุเป็นหลักฐาน พิพิธภัณฑ์สถาน
ในปัจจุบันจะต้องจัดให้มีกิจกรรมและบริการด้านการศึกษา แก่คนทุกเพศทุกวัย ทุกระดับความรู้
ซึ่งรวมถึงบุคคลกลุ่มพิเศษ เช่น คนพิการ หูหนวก ตาบอด และนอกจากการบริการภายใน
พิพิธภัณฑ์สถานแล้ว ยังจัดกิจกรรมนำวัตถุออกไปจัดแสดง ให้ความรู้ความเพลิดเพลินแก่ชุมชน
ในชนบทห่างไกลอีกด้วย

8. หน้าที่ทางสังคม (Social Function) หน้าที่นี้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับงานด้าน
การศึกษาเมื่อกล่าวถึงพิพิธภัณฑ์สถานมีหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคม นั้นหมายความว่า
พิพิธภัณฑ์สถานต้องเป็นสถาบันที่เปลี่ยนแปลงปรับตัว ไปตามสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม
ดำเนินกิจการตามความต้องการของสังคม จัดบริการแก่ชุมชนและสามารถเป็นศูนย์กลางของชุมชน
(Community Center)

งานทั้งหมดของพิพิธภัณฑ์สถาน (หน้าที่ 8 ประการ) สามารถแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ
งานหลังจากและงานหน้าจาก หน้าที่หลังจากคืองาน 5 ประการแรก และงานหน้าจาก คืองาน

ที่จะต้องติดต่อสัมพันธ์กับประชาชนที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์สถานนั้น ซึ่งมีหลากหลายพื้นฐานและมีความต้องการในการชมที่แตกต่างกัน ดังนั้นพิพิธภัณฑ์สถานจะต้องมีความพร้อมต่อความหลากหลายเหล่านี้

การดำเนินกิจการพิพิธภัณฑ์สถาน จะต้องคำนึงถึงหน้าที่ (Museum Functions) ที่ต้องเป็นสถาบันของประชาชน เป็นศูนย์ชุมชน และบริการชุมชนซึ่งประกอบด้วยประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับการศึกษา เป็นสถานที่ซึ่งสามารถให้ความรู้และความสนุกเพลิดเพลินบันเทิงใจ และยิ่งกว่านั้นยังจะต้องนำพิพิธภัณฑ์สถานไปสู่ชุมชนทุกแห่งหนที่อยู่ห่างไกลอย่างทั่วถึง และมีการพัฒนาบริการหรือกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม (จิรา จงกล, 2532 ก, หน้า 32)

ประวัติและความเป็นมาของวัดในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี

1. วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร (ในพระบรมราชูปถัมภ์)

ตั้งอยู่ที่ ตำบลห้วยใหญ่ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ชื่อของวัดนี้ตั้งตามสมณศักดิ์ เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร ซึ่งเป็นสมณศักดิ์ในครั้งนั้น ของเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ซึ่งเป็นสมณศักดิ์ในครั้งนั้นของพระคุณสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก องค์ที่ 19 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ความเป็นมา นายแพทย์ขจร และคุณหญิง นิธิวดี อันตระกูล เป็นผู้ถวายที่ดินจำนวน 500 ไร่เมื่อ พ.ศ. 2519 โดยการนำของ นางวิราณี องค์กรสิทธิ์ ซึ่งถึงแก่กรรมแล้วและนายสนิท และนางปรีชา นิยมโสม อดีตผู้อำนวยการผังเมือง หรืออธิบดีหญิงคนแรกของประเทศไทยเป็นสถาปนิกผู้วางผังวัด และออกแบบคุมการก่อสร้างอาคารสำคัญทั้งหมด โดยมีพิธีวางศิลาฤกษ์พระอุโบสถเมื่อ พ.ศ. 2512 สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ดำรงตำแหน่งสมณศักดิ์ที่สมเด็จพระญาณสังวร ทรงเป็นประธานการก่อสร้างฝ่ายบรรพชิต และพลอากาศโท ไสว ช่วงสุวนิช ขณะที่กำลังดำรงตำแหน่งผู้ว่าการท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย เป็นประธานฝ่ายคฤหัสถ์ ในครั้งนั้นคุณหญิงละมุน มีนะนันท์ ได้บริจาคเงินเป็นรายแรกจำนวนห้าแสนบาท วัดแห่งนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมหากรุณาฯ ให้เป็นพระอารามหลวง ชั้นเอกชนิดวรมหาวิหาร และทรงมีพระราชศรัทธารับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ และทรงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สร้าง ล็อกเก็ตพระบรมฉายาลักษณ์พร้อมพระราชทานพระปรมาภิไธย ภูมิพลอดุลยเดช ปร. สำหรับตอบแทนน้ำใจผู้ร่วมสร้างวัดโดยสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถและพระราชโอรสและพระธิดาทุกพระองค์ทรงโดยเสด็จด้วยตลอดมา และอีกทั้งพระองค์ยังพระราชทานทรัพย์ในทางต่าง ๆ เป็นอันมาก

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พระราชทานพระมหากรุณาธิคุณเป็นพิเศษ ทรงรับบริจาคสร้างวัดนี้ด้วยพระองค์เอง และยังทรงรับถือเกื้อพระบรมฉายาลักษณ์ไปพระราชทานด้วย พระหัตถ์ และพระองค์ทรงปั้นพระพุทธรูปองค์น้อย เพื่อพระราชทานแก่ผู้ที่บริจาคเงินสมทบ ในการสร้างวัดนี้อีกด้วย และเมื่อพระอุโบสถเสร็จเรียบร้อยแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้ทรงเสด็จพระราชดำเนินเป็นครั้งแรกเพื่อทรงตัดลูกนิมิต และทรงพระราชดำรัสกับเจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ในครั้งที่ท่านสมเด็จพระสังฆราช ยังทรงดำรงสมณศักดิ์ที่ สมเด็จพระญาณสังวร ทรงรับสั่งในขณะนั้นว่า “ควรเป็นวัดสำหรับผู้ไปปฏิบัติ เพราะอยู่ใกล้กรุงเทพระ” ทรงมีพระราชดำรัสเช่นนี้เนื่องจากได้ทอดพระเนตรเห็นว่าวัดญาณเป็นวัดที่สงบงดงาม ด้วยแมกไม้และขุนเขาเหมาะแก่ผู้ที่ต้องการปฏิบัติธรรมและระยะทางไม่ไกลเท่าใดนัก

วัดญาณสังวราราม ความจริงมีเนื้อที่เพียง 366 ไร่ 2 งาน 11 ตารางวา กว้างใหญ่ไพศาล ด้วยโครงการพระราชดำริที่ล้อมรอบกว่าอีกสองพันไร่ อาทิเช่น *วิหารพระศรีอริยเมตไตรย* ซึ่งเป็นแบบศิลปะไทยแท้อันปราณีตบรรจงเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปปฏิมาใหญ่งดงาม ซึ่งพระองค์ ทรงได้รับน้อมเกล้าถวายจากคณะผู้สร้างและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯอัญเชิญพระพุทธรูปปฏิมานี้ให้ไปประดิษฐานในวิหารพระศรีอริยเมตไตรยแห่งนี้ *พระบรมธาตุเจดีย์มหาจักรีพิพัฒน์* เป็นเจดีย์ใหญ่สีขาวสะอาดตา ที่ภายในของเจดีย์ได้บรรจุพระบรมสารีริกธาตุขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งประดิษฐานอยู่ด้านบนสุดของเจดีย์บริเวณชั้นบนที่เป็นที่ประดิษฐานของพระบรมสารีริกธาตุนั้น อนุญาตให้ประชาชนทั่วไปเข้าไปสักการะบูชาเท่านั้น แต่ห้ามมิให้ทำการบันทึกภาพใด ๆ ของพระธาตุ *อริยาคาร* เป็นที่แสดงหุ่นขี้ผึ้งรูปเหมือนของ พระเกจิอาจารย์ชื่อดังที่เป็นที่เคารพบูชาและให้ความนับถือของคนไทยทุกคนตั้งแต่สมัยในอดีตเช่น หลวงพ่อโต อาจารย์มั่น หรือหลวงปู่แหวน อยู่ในท่านั่งวิปัสณากรรมฐาน *พระปกเกล้าอริยเขต* พระบรมรูปของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระราชทานพระราชูปถัมภ์ให้กับแผ่นดินไทย ทรงประทับนั่ง มีข้อความกินใจว่า “ข้าพเจ้ามีความเต็มใจที่จะสละอำนาจ อันเป็นของข้าพเจ้าอยู่เดิม ให้แก่ราษฎรทั่วไป แต่ข้าพเจ้าไม่ยินยอมยกอำนาจทั้งหลาย ของข้าพเจ้าให้แก่คณะใดหรือผู้ใด โดยเฉพาะ เพื่อใช้อำนาจโดยสิทธิขาดและโดยไม่ฟังเสียงอันแท้จริง ของประชาราษฎร” อันเป็นข้อความอมตะที่อยู่ในใจคนไทย (อำพล บัวกล้า, 2553)

2. ประวัติวัดโลกพนมดี

โลกพนมดี เป็นชุมชน โบราณสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ตั้งอยู่ที่บ้านดอนกุ่ม หมู่ที่ 3 ตำบลท่าข้าม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เดินทางจากสี่แยกพนัสนิคมไปตามถนนสายพนัสนิคม-ฉะเชิงเทรา (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 315) ประมาณ 15 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวขวาเข้าเส้นทางไปสู่

วัด โศกพนมดีประมาณ 2 กิโลเมตร ระยะทางห่างจากตัวเมืองพนัสนิคมประมาณ 17 กิโลเมตร โศกพนมดีเป็นเนินดินขนาดใหญ่กลางท้องนาลักษณะคล้ายเกาะกลางทะเลมีรูปร่างค่อนข้างกลม เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 230 เมตร มีพื้นที่ประมาณ 28 ไร่ จุดสูงสุดของเนินดินสูงจากพื้นที่นาที่อยู่รอบ ๆ ประมาณ 12 เมตร บนเนินปกคลุมด้วยไม้ยืนต้นและไม้พุ่ม พื้นที่เนินดิน โศกพนมดีเป็นที่ดินของวัด โศกพนมดี

จากการขุดค้นหาหลักฐานทางโบราณคดีของชาวไทยและชาวต่างชาติหลายครั้ง เชื่อว่าที่แห่งนี้เป็นที่ตั้งชุมชน โบราณที่สามารถสร้างเครื่องมือที่ทำจากหิน ได้แก่ ขวานหิน หินลับ หินบด ค้อนหิน หินกรวดสำหรับขัดผิว ภาชนะ และกำไลหิน เครื่องมือที่ทำจากกระดูกสัตว์ ได้แก่ เบ็ดตกปลา ฉมวก เครื่องมือที่ทำจากเปลือกหอย ได้แก่ มีด สิว เครื่องประดับที่ทำจากเปลือกหอย และภาชนะดินเผาแบบเชือกทาบ เป็นชุมชนอพยพและเปลี่ยนแปลงมาจากสังคมแบบดั้งเดิม ซึ่งมักอาศัยอยู่ในที่สูง ดำรงชีวิตด้วยการล่าสัตว์ และแสวงหาอาหารจากธรรมชาติ ต่อมาอพยพลงมาอยู่ที่ โศกพนมดี ซึ่งในครั้งนั้นสันนิษฐานว่าเป็นพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งจากป่าและทะเล และจากการเก็บตัวอย่างโครงกระดูกมนุษย์โบราณ เปลือกหอย และถ้ำถ่าน ที่พบอยู่เป็นจำนวนมากไปทำการกำหนดอายุโดยวิธีหาคาร์บอนทำให้พบว่ามีความเก่าแก่กว่า 4,000 ปี ข้อมูลทางโบราณคดีของมนุษยชาติแห่งนี้ได้ถูกบันทึกไว้ในเอกสารรายงานทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และทางอินเทอร์เน็ตระดับโลกที่นักโบราณคดีทั่วโลกได้ทำการศึกษาและให้ความสนใจมาโดยตลอด ปัจจุบันกรมศิลปากร ได้ประกาศขึ้นเป็นโบราณสถาน ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 หน้า 3684 เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2478 ซึ่งนอกจากจะจัดตั้งศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาแหล่ง โบราณคดีโศกพนมดีแล้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี จะจัดตั้งคณะทำงานชำระประวัติศาสตร์ของอำเภอพนัสนิคมที่มีมายาวนานตั้งแต่สมัยก่อนยุคประวัติศาสตร์เพื่อจัดพิมพ์เผยแพร่และบรรจุในหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน ต่อไป

3. วัดหนองปรือ

พิพิธภัณฑวัดหนองปรือ ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2526 โดยพระครูพิพิธกิจจารักษ์ เจ้าอาวาสวัดหนองปรือ และรองเจ้าคณะอำเภอบางละมุง ตั้งอยู่บริเวณภายในอาคารโรงเรียนพระปริยัติธรรมของวัดหนองปรือ ชั้นล่างของอาคารแบ่งส่วนออกชัดเจนเป็น 2 ส่วน คือ ด้านหน้าเป็นเสมือนห้องรับรองผู้มาติดต่อกับท่านเจ้าอาวาส ห้องพระ และมีผู้จัดแสดงพระพุทธรูปโดยรอบห้อง ส่วนด้านในเปิดประตูเข้าไปจะเป็นส่วนของพิพิธภัณฑแผ่นไม้ใหญ่ที่นำมาทำเป็นเฟอร์นิเจอร์

จุดกำเนิดพิพิธภัณฑ ท่านเจ้าอาวาสกล่าวว่าเริ่มจากมีรถขายไม้แผ่นใหญ่ที่นำมาทำเฟอร์นิเจอร์วิ่งผ่านมา ท่านชอบจึงซื้อไว้บ้าง ได้รับบริจาคบ้าง จำนวนมากขึ้นจึงจัดเป็นพิพิธภัณฑทั้งไม้มะค่า ไม้ประดู่ ไม้สามพรซึ่งเป็น ไม้มงคล โต๊ะไม้มะค่าบางชิ้นหน้าใหญ่ กว้างถึง 8 เมตร และ

หนักมาก นอกจากนี้ยังมีวัตถุที่ขุดพบเจอภายในบริเวณวัด อย่างเช่น ใบเสมาธรรมจักรทำด้วยหิน ซึ่งมีผู้ศรัทธานำทองคำเปลวมาติดไว้เพื่อความเป็นสิริมงคล มีพิมพ์สำหรับทำพระซึ่งทำจากไม้ บนชั้นที่ 2 ส่วนด้านหน้าเป็นการจัดแสดงของเก่าที่ขุดพบทั้งในบริเวณวัด และในบริเวณหมู่บ้าน โดยรอบ เช่นเครื่องถ้วยชามสังคโลกสำหรับติดหน้าบัน โบสถ์ ชาวบ้านขุดพบเจอก็จะนำมาถวายที่วัด นอกจากนี้ยังมีผู้จัดแสดงสิ่งของเครื่องใช้ภายในวัด เช่น ตาลปัตร พานทอง เครื่องเงิน เครื่องทองเหลือง เครื่องแก้ว เครื่องเบญจรงค์ หม้อ ไหดิน ถ้วย ชาม โตะไม้แกะสลัก แจกันคู่ที่สูงเกือบเท่าความสูงของห้อง สิ่งของส่วนใหญ่จะได้รับการบริจาคมา เครื่องสำริด ที่โดนขโมยไปจนเหลือเพียงครึ่งเดียว จนต้องนำของปลอมมาใส่ไว้แทน และยังมีวัตถุที่ท่านเจ้าอาวาสสะสมเองเพราะความชอบ อย่างเช่น แสตมป์ เงินเหรียญ และธนบัตรทั้งในประเทศไทย และในต่างประเทศห้องถัดไปจัดแสดงชุดประดับด้วยมุกต่าง ๆ มีโตะหมูปูชา ชุดรับแขกประดับมุก 2-3 ชุด กระจกประดับมุก ชุดรับแขกมุกบางชุดมีเรื่องเล่าที่ท่านเจ้าอาวาสเล่าให้ฟังว่า มีครอบครัวคนไทยซื้อชุดโตะประดับมุกมาจากประเทศจีน ตั้งแต่ที่พ่อผู้ซื้อชุดรับแขกประดับมุกชุดนี้มาทำมาค้าขายไม่ดี อีกทั้งยังเคยเห็นมีคนเดินออกมาจากชุดโตะประดับมุกนี้ จึงขอให้บุตรชายนำไปที่ไหนก็ได้ บุตรชายจึงนำมาถวายที่วัดแห่งนี้ ภายในห้องนี้ยังจัดแสดงกระดูกปลาวาฬที่ได้มาจากทะเลเวียดนาม เจ้าของเป็นคนไทยนำมาถวายที่วัดหนองปรือมีความยาวถึง 2.65 เมตร สิ่งของที่จัดแสดงยังไม่มี การลงทะเบียนใด ๆ สิ่งของบางชิ้นมีเพียงชื่อของผู้ที่บริจาค และวันที่บริจาควัตถุชิ้นนั้น ๆ ซึ่งท่านเจ้าอาวาสต้องการผู้ที่จะมาช่วยในเรื่องของการลงทะเบียนส่งของภายในพิพิธภัณฑ์ให้เป็นที่เรียบร้อย และเป็นระบบมากขึ้น นอกจากนี้ภายในวัดหนองปรือ ยังมีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเด็กและผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย โดยค่าใช้จ่ายในการจัดจ้างครู ทางวัดหนองปรือเป็นผู้ดูแลทั้งหมด และยังมีกิจกรรมร่วมกับชุมชนอีกหลาย ๆ อย่าง ซึ่งได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในชุมชนใกล้เคียงเป็นอย่างดีถึงแม้ชาวบ้านในชุมชนบางส่วนจะย้ายถิ่นมาจากต่างพื้นที่ เช่น ทางภาคอีสาน เพื่อมาทำอาชีพรับจ้างทำไร่มันบ้าง หรือทำงานในโรงโม่มัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิพิธ เป็นภาษาบาลีและสันสกฤต แปลว่า ต่าง ๆ กัน ภัณฑ์ แปลว่า สิ่งของ เครื่องใช้ พิพิธภัณฑ์ จึงแปลรวมความได้ว่าสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ นานา ที่เก็บรวบรวมไว้เพื่อการศึกษา ชื่นชมและศึกษาหาความรู้ เช่น โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ เป็นต้น วิเชียร วิไลแก้ว (2543, หน้า 10) ได้กล่าวถึงความหมายจากองค์กรพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ ดังนี้

1. สภากาพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ (ICOM) “เป็นสถาบันถาวรที่สังคมจัดตั้งขึ้นโดยไม่หวังผลกำไร เพื่อเปิดบริการให้แก่สาธารณชนทำหน้าที่รวบรวม สะสม สงวนรักษา ศึกษา

วิเคราะห์ วิจัย เผยแพร่และจัดแสดงซึ่งหลักฐานและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับมนุษย์ โดยมีมุ่งหมายที่จะนำเสนอความรู้ การศึกษา และความเพลิดเพลิน”

2. สมาคมการพิพิธภัณฑ (The Museums Association) “เป็นสถาบันที่รวบรวม สะสม ศึกษาวิเคราะห์วิจัย สงวนรักษา จัดแสดง และนำเสนอเรื่องราว ความเป็นมาของหลักฐาน วัตถุ และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ของสาธารณชน โดยแยกความหมายของในแต่ละคำที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ สถาบัน หมายถึงการจัดตั้งอย่างมีแบบแผนและถาวร การรวบรวมสะสม หมายถึงการได้มา ในทุกรูปแบบซึ่งหลักฐาน วิเคราะห์วิจัยเน้นความต้องการ ที่จะรักษาไว้ซึ่งประวัติข้อมูล สงวนรักษาคือมาตรการทุกรูปแบบที่ให้ความคุ้มครองปลอดภัยต่อวัตถุ จัดแสดง เป็นการประกันต่อผู้ชมว่าจะต้องได้ชมวัตถุที่รวบรวมไว้อย่างน้อยก็จำนวนหนึ่งที่คัดเลือกมาแสดง นำเสนอ คือการเสนอเรื่องราวด้วยขบวนการต่าง ๆ เช่น เทคนิคการจัดแสดง การศึกษา วิจัย และการตีพิมพ์ วัตถุ หมายถึงสิ่งของที่จับต้องได้ในขณะที่ หลักฐาน หมายถึงการประกันว่าวัตถุนั้นเป็นของจริง ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง คือความรู้ที่ป้องกันมิให้วัตถุในพิพิธภัณฑเป็นเพียงของแปลกประหลาด แต่จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวัตถุนั้น ๆ เช่น ประวัตินี้ผ่านมา การประดิษฐ์ หรือที่มาและการใช้งานเพื่อประโยชน์ของสาธารณชน เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าพิพิธภัณฑสถานรับใช้สังคม” (มงคล สุขสำราญ, 2541, หน้า 135-136)

“พิพิธภัณฑชนิดต่าง ๆ นั้น เป็นเหมือนสถานศึกษาเปิดเฉพาะสาขาวิชาที่จัดกิจกรรมและเรื่องราวที่น่าสนใจน่ารู้ น่าศึกษาไว้ให้ผู้สนใจทั้งหลายได้เข้าไปศึกษาหาความรู้ตามใจปรารถนา พิพิธภัณฑนั้น ต้องจัดเป็นสถาบันการศึกษาที่เปิดโอกาส อันเท่าเทียมกันอย่างยิ่งให้แก่คนทุกเพศ ทุกวัย ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองได้ตลอดชีวิตโดยอิสระ” (ธวัชชัย ผลเพิ่ม, 2523, หน้า 22)

ดังนั้นการดำเนินกิจการพิพิธภัณฑสถาน จะต้องคำนึงถึงหน้าที่ (Museum Functions) ที่ต้องเป็นสถาบันของประชาชน เป็นศูนย์ชุมชน และบริการชุมชนซึ่งประกอบด้วยประชาชน ทุกเพศทุกวัย ทุกระดับการศึกษา เป็นสถานที่ซึ่งสามารถให้ความรู้และความสนุกเพลิดเพลิน บันเทิงใจและยิ่งกว่านั้นยังจะต้องนำพิพิธภัณฑสถานไปสู่ชุมชนทุกแห่งหนที่อยู่ห่างไกลอย่างทั่วถึง และมีการพัฒนาบริการหรือกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม จิรา จงกล (2532 ก, หน้า 32) มีความเห็นเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ ว่า “พิพิธภัณฑสถานมีความหมายสำคัญโดยตรงต่อ การศึกษานอกระบบหรือนอกหลักสูตร กล่าวคือ เป็นแหล่งรวมความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวมรดก ทางวัฒนธรรมของชาติให้แก่คนในสังคม ช่วยให้เห็นในสังคมแต่ละท้องถิ่น แต่ละภูมิภาครู้จัก ตนเอง และอีกประการหนึ่งก็คือ การแสดงให้คนภายนอกที่เป็นชาวต่างชาติต่างกลุ่ม ได้รู้ ความเป็นมาในทางวัฒนธรรม ของบ้านเมืองเราอย่างถูกต้อง ซึ่งนับว่าพิพิธภัณฑมีบทบาทสำคัญ

อย่างยิ่งต่อการศึกษา” ความหมายของ “พิพิธภัณฑสถาน” ดังที่กล่าวมานั้น แม้ผู้นิยามจะให้ความหมายที่แตกต่างกันในรายละเอียด แต่เมื่อสรุปจุดร่วมพบว่าแม้ความเห็นเหล่านั้นจะมีจุดเน้นที่ต่างกันแต่ก็ให้ความสำคัญและความสำคัญกับพิพิธภัณฑสถาน ภายในกรอบการนิยามของสภาการศึกษาพิพิธภัณฑระหว่างชาติ คือพิพิธภัณฑสถานเป็นสถาบันเปิดที่มุ่งให้บริการการศึกษา และความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่สาธารณชนทั่วไป ในเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม โดยพิพิธภัณฑแต่ละแห่งสามารถที่จะเลือกให้ความรู้และบริการเพียงด้านหนึ่งด้านใดก็ได้ และไม่จำเป็นต้องให้บริการครบทุกด้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเด็นความสนใจ วัตถุประสงค์และความพร้อมของพิพิธภัณฑสถานนั้น ๆ (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2530, หน้า 24) ศึกษาการออกแบบทางสถาปัตยกรรมของ โครงการศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้าน จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ลักษณะอาคารพิพิธภัณฑควรมีการพัฒนาการใช้วัสดุ และ โครงสร้างให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางด้านสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ควรคำนึงถึงความรู้สึกละเอียดและทัศนคติของผู้เข้าชม (ชัชชัย ชันดิยาภิรักษ์ และ ชัชวาล พรหมจารี, 2534) อธิบายถึงแนวคิดแม้ว่ามนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐาน แต่ความต้องการของมนุษย์แต่ละคนย่อมแตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโอกาสที่จะได้รับความพึงพอใจของตน จากการสำรวจและวิจัยจากคนที่ทำงานในอาชีพต่างๆ พบว่าบุคคลเหล่านั้นมีความพึงพอใจที่แตกต่างกัน (กิตติมา ปรีดีดิติก, 2529, หน้า 322-323)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาให้รู้ถึงความต้องการของสังคม โดยเฉพาะในส่วนของนักท่องเที่ยว ซึ่งการศึกษาในลักษณะนี้ยังไม่มีใครให้ความสนใจ และทำการศึกษาอย่างจริงจัง ดังที่ Wilcomb E Washburn (สรรเสริญ สันติวงศ์, 2543, หน้า 73) ได้เสนอไว้ว่า “ปัจจุบันพิพิธภัณฑควรได้รับการปรับปรุงให้เข้ากับยุคแห่งความทันสมัย แต่ยังคงการวิจัยเกี่ยวกับเหตุผลในการเข้าเยี่ยมชมและจัดของสาธารณะชนอย่างจริงจัง” ทั้งหมดนี้เป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการวิจัยในเรื่อง “การจัดการพิพิธภัณฑภายในวัด ในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้”

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษารูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ในวัดเพื่อพัฒนารูปแบบและเพิ่มประสิทธิภาพ ด้วยการจัดทำรูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ในวัดเพื่อให้เกิดรูปแบบที่มีความเหมาะสมกับวัดภายในท้องถิ่น โดยมีสาระสำคัญในการดำเนินการตามลำดับสาระ ดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัย
2. การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเอกสารและงานวิจัย

การศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ประกอบแนวทางการดำเนินงานวิจัยอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎีหลักการบริหารจัดการแบบ 4 M และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ รูปแบบการจัดการในพิพิธภัณฑ์ นอกจากนั้นผู้วิจัยได้ไปศึกษาข้อมูลแหล่งต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ในวัด ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ อันเป็นสถานที่แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ เพื่อวางแผนทางในการศึกษาวิจัยให้ตรงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ก่อนที่จะสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้ศึกษาแผนการดำเนินงาน การจัดการพิพิธภัณฑ์ในวัดจากนั้นจึงทำการสร้างแบบสอบถามขึ้น โดยอาศัยทฤษฎีหลักการบริหารจัดการแบบ 4 M คือ ด้านการจัดการบุคลากรในพิพิธภัณฑ์ ด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์ ด้านการจัดการภายในพิพิธภัณฑ์ ด้านวัสดุและเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดการแสดง เพื่อให้ผลการวิจัยครั้งนี้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษา เมื่อทำการวิจัยสิ้นสุดลงแล้วสามารถนำข้อมูลกลับไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑ์ในวัด ได้จริงและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของพิพิธภัณฑ์ในวัด อันเป็นภารกิจหลักของการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งข้อมูลและแหล่งข้อมูลไว้ 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ได้มาจากการเก็บแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวเข้าชมพิพิธภัณฑ์ในวัด จำนวน 130 คน

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้จากสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยบูรพา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี นิตยสาร วารสาร จุลสาร เอกสารการอบรมสัมมนา และ เอกสารวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์

การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์ในวัด ระหว่างวันที่ 20 ธันวาคม 2555 ถึง วันที่ 10 มกราคม 2556 โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายจำนวน 130 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์ เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจำนวน 130 ชุด โดยกำหนดคำถามเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 8 ข้อ ได้แก่

1. เพศ
2. อายุ
3. สถานภาพ
4. ระดับการศึกษา
5. อาชีพ
6. รายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลในด้านความต้องการที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ในวัดแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นการสอบถามความต้องการ 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์
2. ด้านการเงินในการจัดการพิพิธภัณฑ์

3. ด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์

4. ด้านวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้จัดแสดงและเครื่องมือที่ใช้ในการจัดแสดง

1. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

1.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาสร้างค่านิยามเชิงปฏิบัติการ เพื่อร่างข้อคำถามของแบบสอบถามโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

1.3 สร้างคำถามของแบบสอบถาม เพื่อให้กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง แสดงความต้องการที่มีต่อการจัดการ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ด้านการจัดการพิพิธภัณฑ์ในวัด

2. การทดสอบเครื่องมือ

เมื่อสร้างแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัยแล้ว จึงนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของภาษาและค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) และพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

หลังจากนั้น นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. ลักษณะของเครื่องมือ

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองทั้งหมด ลักษณะเนื้อหาของแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานะ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ข้อคำถามเป็นลักษณะสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ระดับความต้องการของรูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ในวัดผู้วิจัยได้แบ่งระดับการแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของความต้องการ เป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.50–5.00	หมายถึง	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.50–4.49	หมายถึง	มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.50–3.49	หมายถึง	พอใช้
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.50–2.49	หมายถึง	น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00–1.49	หมายถึง	น้อยที่สุด

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอน	เดือน						
	สิงหาคม	กันยายน	ตุลาคม	พฤศจิกายน	ธันวาคม	มกราคม	กุมภาพันธ์
1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และหนังสือที่เกี่ยวข้อง	←→						
2. จัดทำแบบสัมภาษณ์ (แบบสอบถาม)		←→					
3. ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือและให้คำแนะนำ			←→				
4. ปรับปรุงและแก้ไข				←→			
5. นำเครื่องมือที่ปรับแก้ไขแล้วทดลองใช้ซึ่งมีใช้กลุ่มตัวอย่าง				←→			
6. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้แล้วปรับแก้ไข					←→		
7. นำเครื่องมือที่ปรับแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปเก็บข้อมูล ณ สถานที่ที่กำหนด					←→		
8. วิเคราะห์ข้อมูล						←→	
9. สรุปและรายงานผล							←→

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ

2. การศึกษาภาคสนาม โดยอาศัยข้อมูลจากแบบสอบถาม กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์ในวัดจำนวน 130 คน ระหว่างวันที่ 20 ธันวาคม 2555 ถึง วันที่ 10 มกราคม 2556 โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยใช้วิธีการสุ่ม

แบบบังเอิญ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องก่อนลงรหัสข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของการจัดการพิพิธภัณฑน์ในวัด ใช้การวิเคราะห์จากความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยยึดหลักการรอบแนวคิดและทฤษฎีที่กำหนดไว้มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ ใช้สถิติเชิงสำรวจ ได้แก่ ค่าแจกแจงความถี่ ร้อยละ เพื่อนำไปใช้ในการนำเสนอข้อมูล แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามต่อพิพิธภัณฑน์ วัดส่วนคำถามแบบปลายเปิดใช้วิธีรวบรวมจัดอันดับความสำคัญของข้อมูลในการวิเคราะห์แปลผลตามลำดับความสำคัญของปัญหา

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาการจัดการพิพิธภัณฑวัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ของแผนปฏิบัติการที่ได้กำหนดไว้ ทั้งการสำรวจและการศึกษา ค้นคว้าจากเอกสาร เพื่ออธิบายถึงวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ประการได้แก่

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑภายในวัด
2. เพื่อจัดเรียงลำดับความต้องการจัดการพิพิธภัณฑ
3. เพื่อจัดทำรูปแบบพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑภายในวัด

เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเรื่อง การจัดการพิพิธภัณฑวัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ โดยนำเสนอเป็นส่วน ๆ ดังนี้

1. ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว
2. ส่วนที่ 2 ความต้องการที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ แบ่งเป็นรายด้านดังนี้
  - 2.1 ด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรในพิพิธภัณฑ
  - 2.2 ด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ
  - 2.3 ด้านการจัดการภายในพิพิธภัณฑ
  - 2.4 ด้านวัสดุและเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์

- $\bar{X}$ หมายถึง ค่าเฉลี่ย
- SD หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- n หมายถึง จำนวนคนในกลุ่ม

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-1 เพศและอายุของนักท่องเที่ยว

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	79	60.8
หญิง	51	39.2
รวม	130	100
อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 15 ปี	7	5.4
15-24	38	29.2
25-34	49	37.7
35-44	25	19.2
45-54	11	8.5
55 ปีขึ้นไป	0	0
รวม	130	100

จากตารางที่ 4-1 พบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 39.2 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 60.8 เป็นเพศชาย ซึ่งมากกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญ

นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 37.7 มีอายุอยู่ในช่วง 25-34 ปี รองลงมาคืออายุ 15-24 ปี และ 35-44 ปี ตามลำดับ

ตารางที่ 4-2 สถานภาพของนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว

สถานะภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	91	70
สมรส	32	24.6
หย่า/แยกกันอยู่	7	5.4
รวม	130	100

จากตารางที่ 4-2 พบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 70 มีสถาน โสด รองลงมา ได้แก่ สมรส และหย่าหรือแยกกันอยู่ ตามลำดับ

ตารางที่ 4-3 ระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน	0	0
มัธยมศึกษา	22	16.9
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	40	30.8
ปวส./อนุปริญญา	4	3.1
ปริญญาตรี	46	35.4
สูงกว่าปริญญาตรี	18	13.8
รวม	130	100

จากตารางที่ 4-3 พบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 35.4 มีการศึกษาอยู่ใน ระดับปริญญาตรี รองลงมา ได้แก่ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ร้อยละ 30.8 ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 16.9 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 13.8 และระดับ ปวส. หรืออนุปริญญา ร้อยละ 3.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-4 อาชีพของนักท่องเที่ยว

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
นักเรียน/นักศึกษา	29	22.3
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	22	16.9
พนักงานเอกชน	30	23.1
ธุรกิจส่วนตัว	28	21.5
รับจ้างทั่วไป	21	16.2
รวม	130	100

จากตารางที่ 4-4 พบว่านักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 23.1 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รองลงมาร้อยละ 22.3 เป็นนักเรียนนักศึกษา และร้อยละ 21.5 ประกอบธุรกิจส่วนตัว

ตารางที่ 4-5 รายได้ของนักท่องเที่ยว

รายได้/เดือน (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 6,000	39	30
6,001-14,999	46	35.4
15,000-18,000	16	12.3
18,001-24,000	11	8.5
24,001-30,000	11	8.5
มากกว่า 30,000	7	5.4
รวม	130	100

จากตารางที่ 4-5 พบว่านักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 35.4 มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 6,001-14,999 บาท รองลงมาร้อยละ 30.0 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 6,000 บาท และร้อยละ 12.3 มีรายได้ต่อเดือน 15,000-18,000 บาท ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ

ตารางที่ 4-6 ความต้องการในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ

ด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ	n = 130			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ
1. มีผู้ดูแลพิพิธภัณฑอย่างเพียงพอ	3.90	0.89	3	มาก
2. มีผู้ดูแลความสะอาดอย่างเพียงพอ	3.97	0.54	2	มาก
3. มีผู้ดูแลความปลอดภัยอย่างเพียงพอ	3.88	0.84	5	มาก
4. มีผู้ให้บริการเกี่ยวกับการเข้าชมอย่างเพียงพอ	3.87	0.90	7	มาก
5. มีผู้ให้บริการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ อย่างเพียงพอ	3.87	0.94	8	มาก
6. มีผู้ให้การอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ	3.87	0.76	6	มาก
7. ความรู้ความชำนาญของผู้ให้คำบรรยาย	3.90	0.95	4	มาก
8. มีบุคลากรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้เพื่อสืบต่อความรู้	3.80	1.03	10	มาก
9. การจัดการบุคลากรในการแนะนำและนำชม	3.84	0.99	9	มาก
10. การให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการจัดการ	4.12	0.93	1	มาก
รวม	3.90	0.08		มาก

จากตารางที่ 4-6 พบว่าผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ มีระดับความต้องการในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑในภาพรวมและรายข้อย่อยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก พบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการจัดการเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ มีผู้ดูแลความสะอาดอย่างเพียงพอ และมีผู้ดูแลพิพิธภัณฑอย่างเพียงพอ ตามลำดับ

ตารางที่ 4-7 ความต้องการในด้านการเงินและวัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์

ด้านการเงินและวัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์	n =130			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ
1. ราคาค่าเข้าชมพิพิธภัณฑ์	3.83	1.11	10	มาก
2. การรับบริจาคเงินของพิพิธภัณฑ์	4.09	1.10	3	มาก
3. ราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง	4.26	0.60	1	มาก
4. ราคาของเอกสารหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการจัดแสดง ในพิพิธภัณฑ์	4.13	0.82	2	มาก
5. ความถูกต้องในการจัดทำบัญชีวัสดุ ครุภัณฑ์ในการจัดแสดง	3.90	0.89	5	มาก
6. ความเพียงพอของวัสดุและอุปกรณ์ในส่วนการจัดการแสดง	3.98	0.54	4	มาก
7. ความสมเหตุสมผลของการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการจัดแสดง	3.88	0.84	6	มาก
8. ความเหมาะสมของการจัดซื้ออุปกรณ์อำนวยความสะดวก	3.87	0.90	8	มาก
9. ความเหมาะสมของการจัดสรรงบประมาณในการจัดการแสดง	3.87	0.94	9	มาก
10. ความเหมาะสมและชัดเจนของงบประมาณ	3.87	0.76	7	มาก
รวม	3.96	0.14		มาก

จากตารางที่ 4-7 พบว่าผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการในด้านการเงินและวัสดุในพิพิธภัณฑ์ ในภาพรวมและรายข้อย่อยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับคะแนนจากมาก ไปหาน้อยสามลำดับแรก พบว่านักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดงเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ราคาของเอกสารหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ และการรับบริจาคเงินของพิพิธภัณฑ์ ตามลำดับ

ตารางที่ 4-8 ความต้องการในด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์

ด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์	n =130			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ
1. การจัดการสถานที่ในส่วนการจัดแสดง	3.90	0.95	5	มาก
2. การจัดตกแต่งภายในตัวอาคารจัดแสดง	3.80	1.03	10	มาก
3. การจัดการแสดงผลงานและวัตถุจัดแสดง	3.84	0.99	8	มาก
4. การจัดพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ภายในอาคาร	4.12	0.93	3	มาก
5. การจัดความสว่างภายในตัวอาคาร	3.83	1.18	9	มาก
6. การจัดแสงส่องสว่างให้กับวัตถุจัดแสดง	4.09	1.03	4	มาก
7. ความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ	4.26	0.60	1	มาก
8. การจัดแสดงที่เหมาะสมและต่อเนื่อง	4.13	0.82	2	มาก
9. การจัดวางตำแหน่งของวัตถุจัดแสดง	3.87	0.94	7	มาก
10. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในส่วนพื้นที่การจัดแสดง	3.87	0.76	6	มาก
รวม	3.97	0.16		มาก

จากตารางที่ 4-8 พบว่าผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการในด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ ในภาพรวมและรายชื่อย่อยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก พบว่านักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุเป็นลำดับแรก รองลงมาคือการจัดแสดงที่เหมาะสมและต่อเนื่อง และการจัดพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ภายในอาคาร ตามลำดับ

ตารางที่ 4-9 ความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง

ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง	n = 130			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ
1. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการสถานที่	3.90	0.95	5	มาก
2. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการตกแต่งภายในอาคารจัดแสดง	3.80	1.03	9	มาก
3. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดความสว่างในอาคาร	3.84	0.99	6	มาก
4. ความเหมาะสมของการจัดอุปกรณ์ในการให้คำบรรยายและนำชม	4.12	0.93	3	มาก
5. การใช้วัสดุอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก	3.83	1.18	8	มาก
6. ความเหมาะสมของการจัดการเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดการแสดง	4.09	1.03	4	มาก
7. ความเหมาะสมของประเภทตู้และชั้นวางในการจัดการแสดง	4.26	0.60	1	มาก
8. ความเหมาะสมของการจัดวางอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก	4.13	0.82	2	มาก
9. การจัดการอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก	3.80	1.03	9	มาก
10. ความเพียงพอของอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการแสดง	3.84	0.99	6	มาก
รวม	3.96	0.17	มาก	

จากตารางที่ 4-9 พบว่าผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดงในภาพรวมและรายข้อย่อยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก พบว่านักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของประเภทตู้และชั้นวางในการจัดการแสดงมากที่สุด รองลงมาคือความเหมาะสมของการจัดวางอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก และความเหมาะสมของการจัดอุปกรณ์ในการให้คำบรรยายและนำชม ตามลำดับ

ตารางที่ 4-10 ความต้องการในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามเพศ

ด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์	ชาย (n =79)				หญิง (n =51)			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ
1. มีผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์อย่างเพียงพอ	2.91	0.91	10	ปานกลาง	4.17	0.79	4	มาก
2. มีผู้ดูแลความสะอาดอย่างเพียงพอ	3.91	0.60	1	มาก	4.07	0.44	7	มาก
3. มีผู้ดูแลความปลอดภัยอย่างเพียงพอ	3.68	0.82	7	มาก	4.19	0.77	3	มาก
4. มีผู้ให้บริการเกี่ยวกับการเข้าชมอย่างเพียงพอ	3.87	1.01	2	มาก	3.88	0.17	10	มาก
5. มีผู้ให้การประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ อย่างเพียงพอ	3.74	0.92	5	มาก	4.07	0.93	8	มาก
6. มีผู้ให้การอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ	3.67	0.76	8	มาก	4.19	0.66	2	มาก
7. ความรู้ความชำนาญของผู้ให้คำบรรยาย	3.73	0.91	6	มาก	4.17	0.95	5	มาก
8. มีบุคลากรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้เพื่อสืบต่อความรู้	3.59	1.03	9	มาก	4.11	0.97	6	มาก
9. การจัดการบุคลากรในการแนะนำและนำชม	3.77	1.04	4	มาก	3.96	0.91	9	มาก
10. การให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการจัดการ	3.83	0.99	3	มาก	4.56	0.60	1	มากที่สุด
รวม	3.67	0.28		มาก	4.13	0.18		มาก

จากตารางที่ 4-10 พบว่าผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการจัดการพิพิธภัณฑ์วัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายใน พิพิธภัณฑ์ในภาพรวมและรายข้อย่อยอยู่ในระดับมาก

เพศชาย มีระดับความต้องการจัดการพิพิธภัณฑ์วัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เกือบทุกข้ออยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีคะแนนสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก ได้แก่ มีผู้ดูแลความสะอาดอย่างเพียงพอ มีผู้ให้บริการเกี่ยวกับการเข้าชมอย่างเพียงพอ และการให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการจัดการ ตามลำดับ

เพศหญิง มีระดับความต้องการจัดการพิพิธภัณฑ์วัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เกือบทุกข้ออยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีคะแนนสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก ได้แก่ การให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการจัดการ มีผู้ให้การอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ และมีผู้ดูแลความปลอดภัยอย่างเพียงพอ ตามลำดับ

ตารางที่ 4-11 ความต้องการในด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามเพศ

ด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์	ชาย (n =79)				หญิง (n =51)			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ
1. ราคาค่าเข้าชมพิพิธภัณฑ์	3.46	1.26	10	ปานกลาง	4.39	0.75	3	มาก
2. การรับบริจาคเงินของพิพิธภัณฑ์	3.73	1.09	7	มาก	4.64	0.59	1	มากที่สุด
3. ราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง	4.88	0.60	1	มากที่สุด	4.54	0.50	2	มากที่สุด
4. ราคาของเอกสารหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์	3.97	0.83	2	มาก	4.39	0.75	3	มาก
5. ความถูกต้องในการจัดทำบัญชีพัสดุ ครุภัณฑ์ในการจัดแสดง	3.73	0.91	6	มาก	4.17	0.79	7	มาก
6. ความเพียงพอของวัสดุและอุปกรณ์ในส่วนการจัดการแสดง	3.91	0.60	3	มาก	4.07	0.44	8	มาก
7. ความสมเหตุสมผลของการจัดซื้อพัสดุอุปกรณ์ในการจัดแสดง	3.68	0.82	8	มาก	4.19	0.77	6	มาก
8. ความเหมาะสมของการจัดซื้ออุปกรณ์อำนวยความสะดวก	3.87	1.01	4	มาก	3.88	0.71	10	มาก
9. ความเหมาะสมของการจัดสรรงบประมาณในการจัดการแสดง	3.74	0.92	5	มาก	4.07	0.93	9	มาก
10. ความเหมาะสมและชัดเจนของงบประมาณ	3.67	0.76	9	มาก	4.19	0.66	5	มาก
รวม	3.86	0.38		มาก	4.25	0.23		มาก

จากตารางที่ 4-11 พบว่าผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการจัดการพิพิธภัณฑ์วัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ ในด้านการเงินและพัสดุในการจัดการ พิพิธภัณฑ์ในภาพรวมและรายข้อย่อยอยู่ในระดับมาก

เพศชาย มีระดับความต้องการจัดการพิพิธภัณฑ์วัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ ในด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เกือบทุกข้ออยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีคะแนนสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก ได้แก่ ราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง ราคาของเอกสารหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ และความเพียงพอของวัสดุและอุปกรณ์ในส่วนการจัดการแสดง ตามลำดับ

เพศหญิง มีระดับความต้องการจัดการพิพิธภัณฑ์วัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ ในด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เกือบทุกข้ออยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีคะแนนสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ได้แก่ การรับบริจาคเงินของพิพิธภัณฑ์ ราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง และราคาของเอกสารหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ รวมทั้งราคา ค่าเข้าชมพิพิธภัณฑ์ ตามลำดับ

ตารางที่ 4-12 ความต้องการในด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามเพศ

ด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์	ชาย (n =79)				หญิง (n =51)			
	$\bar{X}$	<i>SD</i>	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	<i>SD</i>	ลำดับที่	ระดับ
1. การจัดการสถานที่ในส่วนการจัดแสดง	3.73	0.91	6	มาก	4.17	0.95	7	มาก
2. การจัดตกแต่งภายในตัวอาคารจัดแสดง	3.59	1.03	9	มาก	3.59	1.03	10	มาก
3. การจัดการแสดงผลงานและวัตถุจัดแสดง	3.77	1.04	4	มาก	3.96	0.91	9	มาก
4. การจัดพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ภายในอาคาร	3.83	0.99	3	มาก	4.56	0.60	2	มากที่สุด
5. การจัดความสว่างภายในตัวอาคาร	3.46	1.26	10	มาก	4.39	0.75	4	มาก
6. การจัดแสงส่องสว่างให้กับวัตถุจัดแสดง	3.73	1.09	7	มาก	4.67	0.59	1	มากที่สุด
7. ความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ	4.08	0.60	1	มาก	4.54	0.50	3	มากที่สุด
8. การจัดแสดงที่เหมาะสมและต่อเนื่อง	3.97	0.83	2	มาก	4.39	0.75	4	มาก
9. การจัดวางตำแหน่งของวัตถุจัดแสดง	3.74	0.92	5	มาก	4.07	0.93	8	มาก
10. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในส่วนพื้นที่การจัดแสดง	3.67	0.76	8	มาก	4.19	0.66	6	มาก
รวม	3.75	0.17		มาก	4.25	0.32		มาก

จากตารางที่ 4-12 พบว่าผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการในการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ในภาพรวมและรายช้อย่อยอยู่ในระดับมาก

เพศชาย มีระดับความต้องการจัดการพิพิธภัณฑ์วัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ ในด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีคะแนนสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ได้แก่ ความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ การจัดแสดงที่เหมาะสมและต่อเนื่อง และการจัดพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ภายในอาคาร ตามลำดับ

เพศหญิง มีระดับความต้องการจัดการพิพิธภัณฑ์วัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ ในด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เกือบทุกข้ออยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีคะแนนสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ได้แก่ การจัดแสงส่องสว่างให้กับวัตถุจัดแสดง การจัดพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ภายในอาคาร และ ความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ ตามลำดับ

ตารางที่ 4-13 ความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง จำแนกตามเพศ

ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง	ชาย (n =79)				หญิง (n =51)			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ
1. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการสถานที่	3.73	0.91	6	มาก	4.17	0.95	6	มาก
2. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการตกแต่งภายในอาคารจัดแสดง	3.59	1.03	8	มาก	4.11	0.97	7	มาก
3. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดความสว่างในตัวอาคาร	3.77	1.04	4	มาก	3.96	0.91	9	มาก
4. ความเหมาะสมของการจัดอุปกรณ์ในการให้คำบรรยายและนำชม	3.83	0.99	3	มาก	4.56	0.60	2	มากที่สุด
5. การใช้วัสดุอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก	3.46	1.26	10	ปานกลาง	4.39	0.75	4	มาก
6. ความเหมาะสมของการจัดการเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดการแสดง	3.73	1.09	7	มาก	4.64	0.59	1	มากที่สุด
7. ความเหมาะสมของประเภทตู้และชั้นวางในการจัดการแสดง	4.08	0.60	1	มาก	4.54	0.50	3	มากที่สุด
8. ความเหมาะสมของการจัดวางอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก	3.97	0.83	2	มาก	4.39	0.75	4	มาก
9. การจัดการอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก	3.59	1.03	8	มาก	4.11	0.97	7	มาก
10. ความเพียงพอของอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการแสดง	3.77	1.04	4	มาก	3.96	0.91	9	มาก
รวม	3.75	0.18		มาก	4.28	0.25		มาก

จากตารางที่ 4-13 พบว่าผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดงในภาพรวมและรายชื่อย่อยอยู่ในระดับมาก

เพศชาย มีระดับความต้องการจัดการพิพิธภัณฑ์วัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนา เป็นแหล่งการเรียนรู้ ในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดงอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อย่อยพบว่า เกือบทุกชื่อย่อยอยู่ในระดับมาก ส่วนชื่อย่อยที่มีคะแนนสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ได้แก่ ความเหมาะสมของประเภทตู้และชั้นวางในการจัดการแสดง ความเหมาะสมของการจัดวางอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก และความเหมาะสมของการจัด อุปกรณ์ในการให้คำบรรยายและนำชม ตามลำดับ

เพศหญิง มีระดับความต้องการจัดการพิพิธภัณฑ์วัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนา เป็นแหล่งการเรียนรู้ ในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดงอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อย่อยพบว่า เกือบทุกชื่อย่อยอยู่ในระดับมาก ส่วนชื่อย่อยที่มีคะแนนสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ได้แก่ ความเหมาะสมของการจัดการเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดการแสดง ความเหมาะสมของการจัดอุปกรณ์ในการให้คำบรรยายและนำชม และความเหมาะสมของประเภท ตู้และชั้นวางในการจัดการแสดง

ตารางที่ 4-14 ความต้องการในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามอายุ

ด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายใน พิพิธภัณฑ์	ต่ำกว่า 15 ปี				15-24 ปี				25-34 ปี				35-44 ปี				45-54 ปี			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ
1. มีผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์อย่างเพียงพอ	5.00	0.00	-	มากที่สุด	4.00	0.02	3	มาก	4.05	0.02	6	มาก	3.25	0.02	5	ปานกลาง	4.00	0.04	1	มาก
2. มีผู้ดูแลความสะอาดอย่างเพียงพอ	4.00	0.05	-	มาก	4.00	0.02	3	มาก	4.05	0.02	6	มาก	4.00	0.02	1	มาก	4.00	0.04	1	มาก
3. มีผู้ดูแลความปลอดภัยอย่างเพียงพอ	5.00	0.00	-	มากที่สุด	3.67	0.03	9	มาก	4.16	0.02	4	มาก	3.75	0.04	2	มาก	3.00	0.06	6	ปานกลาง
4. มีผู้ให้บริการเกี่ยวกับการเข้าชม อย่างเพียงพอ	5.00	0.00	-	มาก	4.04	0.05	2	มาก	4.22	0.04	2	มาก	3.00	0.06	10	ปานกลาง	3.00	0.09	8	ปานกลาง
5. มีผู้ให้การประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ อย่างเพียงพอ	5.00	0.00	-	มาก	3.81	0.55	8	มาก	4.22	0.04	2	มาก	3.25	0.06	8	ปานกลาง	3.00	0.09	8	ปานกลาง
6. มีผู้ให้การอำนวยความสะดวกอย่าง เพียงพอ	5.00	0.00	-	มาก	3.85	0.02	6	มาก	3.94	0.02	9	มาก	3.50	0.02	3	มาก	3.50	0.04	3	มาก
7. ความรู้ความชำนาญของผู้ให้คำบรรยาย	5.00	0.00	-	มาก	4.00	0.04	5	มาก	4.11	0.04	5	มาก	3.25	0.05	6	ปานกลาง	3.00	0.08	7	ปานกลาง
8. มีบุคลากรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้เพื่อ สืบต่อความรู้	5.00	0.00	-	มาก	3.17	0.04	10	ปานกลาง	3.88	0.04	10	มาก	3.25	0.05	6	ปานกลาง	3.50	0.08	4	มาก
9. การจัดการบุคลากรในการแนะนำ และนำชม	5.00	0.00	-	มาก	3.81	0.05	7	มาก	4.00	0.04	8	มาก	3.50	0.06	4	มาก	3.00	0.09	8	ปานกลาง
10. การให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการจัดการ	5.00	0.00	-	มาก	4.10	0.55	1	มาก	4.66	0.04	1	มากที่สุด	3.25	0.06	8	ปานกลาง	3.50	0.09	5	มาก
รวม	4.90	0.31		มาก	3.84	0.27		มาก	4.12	0.21		มาก	3.40	0.29		ปานกลาง	3.35	0.41		มาก

จากตารางที่ 4-14 พบว่าผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามอายุ ผู้เข้าชมอายุต่ำกว่า 15 ปี ให้ความสำคัญกับทุกด้านเท่า ๆ กัน ช่วงอายุระหว่าง 15-24 ปี ให้ความสำคัญกับการให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการจัดการ ช่วงอายุระหว่าง 25-34 ปี ให้ความสำคัญกับการให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการจัดการ ช่วงอายุระหว่าง 35-44 ปี ให้ความสำคัญกับการมีผู้ดูแลความสะอาดอย่างเพียงพอ และช่วงอายุระหว่าง 45-54 ปี ให้ความสำคัญกับการมีผู้ดูแลความสะอาดและมีผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์อย่างเพียงพอ

ตารางที่ 4-15 ความต้องการในด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามอายุ

ด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์	ต่ำกว่า 15 ปี				15-24 ปี				25-34 ปี				35-44 ปี				45-54 ปี			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ
1. ราคาค่าเข้าชมพิพิธภัณฑ์	5.00	0.00	-	มากที่สุด	4.00	0.04	7	มาก	4.33	0.04	4	มาก	3.00	0.05	9	ปานกลาง	2.50	0.08	10	ปานกลาง
2. การรับบริจาคเงินของพิพิธภัณฑ์	5.00	0.00	-	มากที่สุด	4.28	0.04	2	มาก	4.44	0.04	2	มาก	3.50	0.05	6	มาก	3.00	0.08	7	ปานกลาง
3. ราคายของที่ระลึกในส่วนการจัด การแสดง	5.00	0.00	-	มากที่สุด	4.28	0.02	1	มาก	4.38	0.02	3	มาก	4.00	0.02	1	มาก	3.50	0.04	3	มาก
4. ราคายของเอกสารหนังสือที่เกี่ยวข้อง กับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์	5.00	0.00	-	มากที่สุด	4.10	0.03	3	มาก	4.50	0.02	1	มากที่สุด	3.50	0.04	5	มาก	3.50	0.06	5	มาก
5. ความถูกต้องในการจัดทำบัญชีพัสดุ ครุภัณฑ์ในการจัดแสดง	5.00	0.00	-	มากที่สุด	4.00	0.02	5	มาก	4.05	0.02	8	มาก	3.25	0.02	7	ปานกลาง	4.00	0.04	1	มาก
6. ความเพียงพอของวัสดุและอุปกรณ์ ในส่วนการจัดการแสดง	4.00	0.05	-	มาก	4.00	0.02	5	มาก	4.05	0.02	8	มาก	4.00	0.02	1	มาก	4.00	0.04	1	มาก
7. ความสมเหตุสมผลของการจัดซื้อ พัสดุอุปกรณ์ในการจัดแสดง	5.00	0.00	-	มากที่สุด	3.67	0.03	10	มาก	4.16	0.02	7	มาก	3.75	0.04	3	มาก	3.00	0.06	6	ปานกลาง
8. ความเหมาะสมของการจัดซื้ออุปกรณ์ อำนวยความสะดวก	5.00	0.00	-	มากที่สุด	4.04	0.05	4	มาก	4.22	0.04	5	มาก	3.00	0.06	10	ปานกลาง	3.00	0.09	8	ปานกลาง
9. ความเหมาะสมของการจัดสรร งบประมาณในการจัดการแสดง	5.00	0.00	-	มากที่สุด	3.85	0.02	8	มาก	3.94	0.02	10	มาก	3.50	0.02	4	มาก	3.50	0.04	3	มาก
10.ความเหมาะสมและชัดเจนของงบประมาณ	5.00	0.00	-	มากที่สุด	3.81	0.05	9	มาก	4.22	0.04	5	มาก	3.25	0.06	8	ปานกลาง	3.00	0.09	8	ปานกลาง
รวม	4.90	0.31		มากที่สุด	4.00	0.19		มาก	4.22	0.18		มาก	3.47	0.36			3.30	0.48		ปานกลาง

จากตารางที่ 4-15 พบว่าผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการในด้านการเงินและพัสดุ ในการจัดการพิพิธภัณฑ์จำแนกตามอายุ ผู้เข้าชมอายุต่ำกว่า 15 ปี ให้ความสำคัญกับ ทุกด้านเท่า ๆ กัน ยกเว้นความเพียงพอของวัสดุและอุปกรณ์ในส่วนการจัดการแสดง ช่วงอายุระหว่าง 15-24 ปี ให้ความสำคัญกับราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง ช่วงอายุระหว่าง 25-34 ปี ให้ความสำคัญกับราคาของเอกสารหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ ช่วงอายุ ระหว่าง 35-44 ปี ให้ความสำคัญกับราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดงและความเพียงพอของ วัสดุและอุปกรณ์ในส่วนการจัดการแสดง ช่วงอายุระหว่าง 45-54 ปี ให้ความสำคัญกับความถูกต้อง ในการจัดทำบัญชีพัสดุ ครุภัณฑ์ในการจัดแสดงและความเพียงพอของวัสดุและอุปกรณ์ในส่วน การจัดการแสดง

ตารางที่ 4-16 ความต้องการในด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามอายุ

ด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์	ต่ำกว่า 15 ปี				15-24 ปี				25-34 ปี				35-44 ปี				45-54 ปี			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ
1. การจัดการสถานที่ในส่วนการจัดแสดง	5.00	0.00	-	มากที่สุด	4.00	0.09	6	มาก	4.11	0.04	7	มาก	3.25	0.05	6	ปานกลาง	3.00	0.08	6	ปานกลาง
2. การจัดตกแต่งภายในตัวอาคารจัดแสดง	5.00	0.00	-	มากที่สุด	3.71	0.04	10	มาก	3.88	0.04	10	มาก	3.25	0.05	6	ปานกลาง	3.50	0.08	4	มาก
3. การจัดการแสดงผลงานและวัตถุจัดแสดง	5.00	0.00	-	มากที่สุด	3.81	0.05	8	มาก	4.00	0.04	8	มาก	3.50	0.06	5	มาก	3.00	0.09	8	ปานกลาง
4. การจัดพื้นที่ในส่วนต่างๆ ภายในอาคาร	5.00	0.00	-	มากที่สุด	4.10	0.05	4	มาก	4.66	0.04	1	มากที่สุด	3.25	0.06	8	ปานกลาง	3.50	0.09	5	มาก
5. การจัดความสว่างภายในตัวอาคาร	5.00	0.00	-	มากที่สุด	4.00	0.04	5	มาก	4.33	0.04	5	มาก	3.00	0.05	10	ปานกลาง	2.50	0.08	10	ปานกลาง
6. การจัดแสงส่องสว่างให้กับวัตถุจัดแสดง	5.00	0.00	-	มากที่สุด	4.28	0.04	2	มาก	4.44	0.04	3	มาก	3.50	0.05	4	มาก	3.00	0.08	6	ปานกลาง
7. ความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ	5.00	0.00	-	มากที่สุด	4.28	0.02	1	มาก	4.38	0.02	4	มาก	4.00	0.02	1	มาก	3.50	0.04	1	มาก
8. การจัดแสดงที่เหมาะสมและต่อเนื่อง	5.00	0.00	-	มากที่สุด	4.10	0.03	3	มาก	4.50	0.02	2	มากที่สุด	3.50	0.04	3	มาก	3.50	0.06	3	มาก
9. การจัดวางตำแหน่งของวัตถุจัดแสดง	5.00	0.00	-	มากที่สุด	3.81	0.05	8	มาก	4.22	0.04	6	มาก	3.25	0.06	8	ปานกลาง	3.00	0.09	8	ปานกลาง
10.การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในส่วนพื้นที่การจัดแสดง	5.00	0.00	-	มากที่สุด	3.85	0.02	7	มาก	3.94	0.02	9	มาก	3.50	0.02	2	มาก	3.50	0.04	1	มาก
รวม	5.00	0.00		มากที่สุด	3.99	0.19		มาก	4.24	0.25		มาก	3.40	0.26		ปานกลาง	3.20	0.34		ปานกลาง

จากตารางที่ 4-16 พบว่าผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการในด้านการจัดการ ภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามอายุ ผู้เข้าชมอายุต่ำกว่า 15 ปี ให้ความสำคัญกับทุกด้านเท่า ๆ กัน ช่วงอายุระหว่าง 15-24 ปี ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ ช่วงอายุระหว่าง 25-34 ปี ให้ความสำคัญกับการจัดพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ภายในอาคาร ช่วงอายุระหว่าง 35-44 ปี ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ ช่วงอายุระหว่าง 45-54 ปี ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในส่วนพื้นที่การจัดแสดง

ตารางที่ 4-17 ความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง จำแนกตามอายุ

ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง	ต่ำกว่า 15 ปี		15-24 ปี		25-34 ปี		35-44 ปี		45-54 ปี											
	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ								
1. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการสถานที่	5.00	0.00	-	มากที่สุด	4.00	0.04	5	มาก	4.11	0.04	6	มาก	3.25	0.05	6	ปานกลาง	3.00	0.08	6	ปานกลาง
2. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการตกแต่งภายในอาคารจัดแสดง	5.00	0.00	-	มากที่สุด	3.71	0.04	9	มาก	3.88	0.04	9	มาก	3.25	0.05	6	ปานกลาง	3.50	0.08	3	มาก
3. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดความสว่างในตัวอาคาร	5.00	0.00	-	มากที่สุด	3.81	0.05	7	มาก	4.00	0.04	7	มาก	3.50	0.06	4	มาก	3.00	0.09	8	ปานกลาง
4. ความเหมาะสมของการจัดอุปกรณ์ในการให้คำบรรยายและนำชม	5.00	0.00	-	มากที่สุด	4.10	0.05	4	มาก	4.66	0.04	1	มากที่สุด	3.25	0.06	9	ปานกลาง	3.50	0.09	5	มาก
5. การใช้วัสดุอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก	5.00	0.00	-	มากที่สุด	4.00	0.04	5	มาก	4.33	0.04	5	มาก	3.00	0.05	10	ปานกลาง	2.50	0.08	10	ปานกลาง
6. ความเหมาะสมของการจัดการเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดการแสดง	5.00	0.00	-	มากที่สุด	4.28	0.04	2	มาก	4.44	0.04	3	มาก	3.50	0.05	3	มาก	3.00	0.08	6	ปานกลาง
7. ความเหมาะสมของประเภทตู้และชั้นวางในการจัดการแสดง	5.00	0.00	-	มากที่สุด	4.28	0.02	1	มาก	4.38	0.02	4	มาก	4.00	0.02	1	มาก	3.50	0.04	1	มาก
8. ความเหมาะสมของการจัดวางอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก	5.00	0.00	-	มากที่สุด	4.10	0.03	3	มาก	4.50	0.02	2	มากที่สุด	3.50	0.04	2	มาก	3.50	0.06	2	มาก

ตารางที่ 4-17 ความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง จำแนกตามอายุ (ต่อ)

ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง	ต่ำกว่า 15 ปี				15-24 ปี				25-34 ปี				35-44 ปี				45-54 ปี			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ
9. การจัดการอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก	5.00	0.00	-	มากที่สุด	3.71	0.04	9	มาก	3.88	0.04	9	มาก	3.25	0.05	6	ปานกลาง	3.50	0.08	3	มาก
10. ความเพียงพอของอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการแสดง	5.00	0.00	-	มากที่สุด	3.81	0.05	7	มาก	4.00	0.04	7	มาก	3.50	0.06	4	มากที่สุด	3.00	0.09	9	ปานกลาง
รวม	5.00	0.00		มากที่สุด	3.98	0.21		มาก	4.21	0.27		มาก	3.40	0.26		ปานกลาง	3.20	0.34		ปานกลาง

จากตารางที่ 4-17 พบว่าผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง จำแนกตามอายุ ผู้เข้าชมอายุต่ำกว่า 15 ปี ให้ความสำคัญกับทุกด้านเท่าๆ กัน ช่วงอายุระหว่าง 15-24 ปี ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของประเภทตู้และชั้นวางในการจัดแสดง ช่วงอายุระหว่าง 25-34 ปี ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของการจัดอุปกรณ์ในการให้คำบรรยายและนำชม ช่วงอายุระหว่าง 35-44 ปี ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของประเภทตู้และชั้นวางในการจัดการแสดง ช่วงอายุระหว่าง 45-54 ปี ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของประเภทตู้และชั้นวางในการจัดการแสดง

ตารางที่ 4-18 ความต้องการในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามสถานภาพ

ด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์	โสด				สมรส				หย่า/แยกกันอยู่			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ
1. มีผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์อย่างเพียงพอ	4.15	0.01	5	มาก	3.40	0.02	4	ปานกลาง	3.50	0.05	4	มาก
2. มีผู้ดูแลความสะอาดอย่างเพียงพอ	4.03	0.01	7	มาก	4.00	0.02	1	มาก	4.00	0.05	1	มาก
3. มีผู้ดูแลความปลอดภัยอย่างเพียงพอ	4.01	0.02	9	มาก	3.60	0.03	3	มาก	3.50	0.07	5	มาก
4. มีผู้ให้บริการเกี่ยวกับการเข้าชมอย่างเพียงพอ	4.20	0.03	2	มาก	2.80	0.05	10	ปานกลาง	4.00	0.11	2	มาก
5. มีผู้ให้การประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ อย่างเพียงพอ	4.16	0.03	4	มาก	3.00	0.05	8	ปานกลาง	3.50	0.11	6	มาก
6. มีผู้ให้การอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ	4.03	0.01	7	มาก	3.60	0.02	2	มาก	3.00	0.05	9	ปานกลาง
7. ความรู้ความชำนาญของผู้ให้คำบรรยาย	4.18	0.03	3	มาก	3.00	0.05	8	ปานกลาง	3.50	0.01	3	มาก
8. มีบุคลากรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้เพื่อ สืบต่อความรู้	3.93	0.03	10	มาก	3.40	0.05	5	ปานกลาง	3.00	0.01	8	ปานกลาง
9. การจัดการบุคลากรในการแนะนำและนำชม	4.10	0.03	6	มาก	3.20	0.05	6	ปานกลาง	3.00	0.11	10	ปานกลาง
10. การให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการจัดการ	4.54	0.03	1	มากที่สุด	3.20	0.05	6	ปานกลาง	3.50	0.11	6	มาก
รวม	4.13	0.16		มาก	3.32	0.35		ปานกลาง	3.45	0.36		ปานกลาง

จากตารางที่ 4-18 พบว่าผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามสถานภาพ สถานภาพโสด ให้ความสำคัญกับการให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการจัดการ สถานภาพสมรส ให้ความสำคัญกับการมีผู้ดูแลความสะอาดอย่างเพียงพอ สถานภาพหย่าหรือแยกกันอยู่ ให้ความสำคัญกับการมีผู้ดูแลความสะอาดอย่างเพียงพอ

ตารางที่ 4-19 ความต้องการในด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามสถานภาพ

ด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์	โสด				สมรส				หย่า/แยกกันอยู่			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ
1. ราคาค่าเข้าชมพิพิธภัณฑ์	4.25	0.03	2	มาก	2.60	0.05	10	ปานกลาง	4.00	0.10	2	มาก
2. การรับบริจาคเงินของพิพิธภัณฑ์	4.50	0.03	1	มากที่สุด	3.20	0.05	5	ปานกลาง	3.50	0.10	5	มาก
3. ราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง	4.03	0.01	7	มาก	4.00	0.02	1	มาก	4.00	0.05	1	มาก
4. ราคาของเอกสารหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์	4.01	0.02	9	มาก	3.60	0.03	3	มาก	3.50	0.07	4	มาก
5. ความถูกต้องในการจัดทำบัญชีพัสดุ ครุภัณฑ์ในการจัดแสดง	4.20	0.03	3	มาก	2.80	0.05	9	ปานกลาง	4.00	0.11	3	มาก
6. ความเพียงพอของวัสดุและอุปกรณ์ในส่วนการจัดการแสดง	4.16	0.03	5	มาก	3.00	0.05	7	ปานกลาง	3.50	0.11	7	มาก
7. ความสมเหตุสมผลของการจัดซื้อพัสดุอุปกรณ์ในการจัดแสดง	4.03	0.01	7	มาก	3.60	0.02	2	มาก	3.00	0.05	8	ปานกลาง
8. ความเหมาะสมของการจัดซื้ออุปกรณ์อำนวยความสะดวก	4.18	0.03	4	มาก	3.00	0.05	7	ปานกลาง	3.50	0.10	5	มาก
9. ความเหมาะสมของการจัดสรรงบประมาณในการจัดการแสดง	3.93	0.03	10	มาก	3.40	0.05	4	ปานกลาง	3.00	0.10	9	ปานกลาง
10. ความเหมาะสมและชัดเจนของงบประมาณ	4.10	0.03	6	มาก	3.20	0.05	5	ปานกลาง	3.00	0.11	10	ปานกลาง
รวม	4.13	0.16		มาก	3.24	0.41		ปานกลาง	3.50	0.40		มาก

จากตารางที่ 4-19 พบว่าผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการในด้านการเงินและพัสดุ ในการจัดการพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามสถานภาพ สถานภาพโสด ให้ความสำคัญกับการรับบริจาคเงิน ของพิพิธภัณฑ์ สถานภาพสมรส ให้ความสำคัญกับราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง สถานภาพหย่าหรือแยกกันอยู่ ให้ความสำคัญกับราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง

ตารางที่ 4-20 ความต้องการในด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามสถานภาพ

ด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์	โสด				สมรส				หย่า/แยกกันอยู่			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ
1. การจัดการสถานที่ในส่วนการจัดแสดง	4.54	0.03	1	มากที่สุด	3.20	0.05	5	ปานกลาง	3.50	0.11	6	มาก
2. การจัดตกแต่งภายในตัวอาคารจัดแสดง	4.25	0.03	5	มาก	2.60	0.05	10	ปานกลาง	4.00	0.10	2	มาก
3. การจัดการแสดงผลงานและวัตถุจัดแสดง	4.50	0.03	2	มากที่สุด	3.20	0.05	6	ปานกลาง	3.50	0.10	4	มาก
4. การจัดพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ภายในอาคาร	4.40	0.01	4	มาก	3.80	0.02	1	มาก	4.00	0.05	1	มาก
5. การจัดการความสว่างภายในตัวอาคาร	4.45	0.02	3	มาก	3.40	0.03	3	ปานกลาง	3.50	0.07	3	มาก
6. การจัดแสงส่องสว่างให้กับวัตถุจัดแสดง	4.16	0.03	7	มาก	3.00	0.05	8	ปานกลาง	3.50	0.11	6	มาก
7. ความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ	4.03	0.01	9	มาก	3.60	0.02	2	มาก	3.00	0.05	8	ปานกลาง
8. การจัดแสดงที่เหมาะสมและต่อเนื่อง	4.18	0.03	6	มาก	3.00	0.05	8	ปานกลาง	3.50	0.10	4	มาก
9. การจัดวางตำแหน่งของวัตถุจัดแสดง	3.93	0.03	10	มาก	3.40	0.05	4	ปานกลาง	3.00	0.10	9	ปานกลาง
10. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในส่วนพื้นที่ การจัดแสดง	4.10	0.03	8	มาก	3.20	0.05	6	ปานกลาง	3.00	0.11	10	ปานกลาง
รวม	4.25	0.20		มาก	3.24	0.33		ปานกลาง	3.45	0.36		ปานกลาง

จากตารางที่ 4-20 พบว่าผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการในด้านการจัดการ ภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามสถานภาพ สถานภาพโสด ให้ความสำคัญกับการจัดการ สถานที่ในส่วนการจัดแสดง สถานภาพสมรส ให้ความสำคัญกับการจัดพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ภายในอาคาร สถานภาพหย่าหรือแยกกันอยู่ ให้ความสำคัญกับการจัดพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ภายในอาคาร

ตารางที่ 4-21 ความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง จำแนกตามสถานภาพ

ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง	โสต				สมรส				หย่า/แยกกันอยู่			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	มากที่สุด	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	มากที่สุด	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	มากที่สุด
1. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการสถานที่	4.54	0.03	1	มากที่สุด	3.20	0.05	6	ปานกลาง	3.50	0.11	7	มาก
2. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการตกแต่งภายในอาคาร จัดแสดง	4.25	0.03	7	มาก	2.60	0.05	10	ปานกลาง	4.00	0.10	3	มาก
3. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดความสว่างในตัวอาคาร	4.50	0.03	2	มากที่สุด	3.20	0.05	6	ปานกลาง	3.50	0.10	5	มาก
4. ความเหมาะสมของการจัดอุปกรณ์ในการให้คำบรรยายและนำชม	4.40	0.01	5	มาก	3.80	0.02	1	มาก	4.00	0.05	1	มาก
5. การใช้วัสดุอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก	4.45	0.02	4	มาก	3.40	0.03	3	ปานกลาง	3.50	0.07	4	มาก
6. ความเหมาะสมของการจัดการเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดการแสดง	3.93	0.03	9	มาก	3.40	0.05	4	ปานกลาง	3.00	0.10	8	ปานกลาง
7. ความเหมาะสมของประเภทตู้และชั้นวางในการจัดการแสดง	4.10	0.03	8	มาก	3.20	0.56	9	ปานกลาง	3.00	0.11	10	ปานกลาง
8. ความเหมาะสมของการจัดวางอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก	4.50	0.03	2	มากที่สุด	3.20	0.05	6	ปานกลาง	3.50	0.10	5	มาก
9. การจัดการอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก	4.40	0.01	5	มาก	3.80	0.02	1	มาก	4.00	0.05	1	มาก
10. ความเพียงพอของอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการแสดง	3.93	0.03	9	มาก	3.40	0.05	4	ปานกลาง	3.00	0.10	8	ปานกลาง
รวม	4.30	0.23		มาก	3.32	0.34		ปานกลาง	3.50	0.40		มาก

จากตารางที่ 4-21 พบว่าผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง จำแนกตามสถานภาพ สถานภาพโสด ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการสถานที่ สถานภาพสมรส ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของการจัดอุปกรณ์ในการให้คำบรรยายและนำชม และการจัดอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก สถานภาพหย่าหรือแยกกันอยู่ ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของการจัดอุปกรณ์ในการให้คำบรรยายและนำชมตลอดจนการจัดอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก

ตารางที่ 4-22 ความต้องการในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามระดับการศึกษา

ด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายใน พิพิธภัณฑ์	มัธยมศึกษา			ปวช			ปวส			ปริญญาตรี			สูงกว่าปริญญาตรี							
	SD	ค่า ระดับ ที่	ระดับ	SD	ค่า ระดับ ที่	ระดับ	SD	ค่า ระดับ ที่	ระดับ	SD	ค่า ระดับ ที่	ระดับ	SD	ค่า ระดับ ที่	ระดับ					
1. มีผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์อย่างเพียงพอ	3.75	0.03	2	มาก	4.00	0.02	3	มาก	4.00	0.06	2	มาก	3.81	0.02	9	มาก	4.33	0.03	2	มาก
2. มีผู้ดูแลความสะอาดอย่างเพียงพอ	4.25	0.03	1	มาก	3.85	0.02	7	มาก	4.00	0.06	2	มาก	4.18	0.02	2	มาก	3.66	0.03	7	มาก
3. มีผู้ดูแลความปลอดภัยอย่างเพียงพอ	3.00	0.04	7	ปานกลาง	4.10	0.03	2	มาก	4.00	0.09	5	มาก	4.18	0.03	3	มาก	3.66	0.04	9	มาก
4. มีผู้ให้บริการเกี่ยวกับการเข้าชม อย่างเพียงพอ	3.00	0.06	8	ปานกลาง	3.90	0.05	6	มาก	4.00	0.15	7	มาก	4.00	0.04	5	มาก	4.66	0.07	1	มากที่สุด
5. มีผู้ให้บริการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ต่าง ๆ อย่างเพียงพอ	3.00	0.06	8	ปานกลาง	3.95	0.05	4	มาก	4.00	0.15	7	มาก	4.00	0.04	5	มาก	4.33	0.07	4	มาก
6. มีผู้ให้การอำนวยความสะดวกอย่าง เพียงพอ	3.50	0.03	4	มาก	4.14	0.02	1	มาก	4.00	0.06	2	มาก	3.81	0.02	9	มาก	3.66	0.03	7	มาก
7. ความรู้ความชำนาญของผู้ให้คำบรรยาย	2.75	0.06	10	ปานกลาง	3.85	0.04	8	มาก	5.00	0.13	1	มากที่สุด	4.12	0.04	4	มาก	4.33	0.06	3	มาก
8. มีบุคลากรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ เพื่อสืบต่อความรู้	3.25	0.06	6	ปานกลาง	3.85	0.04	8	มาก	4.00	0.13	6	มาก	4.00	0.04	5	มาก	3.33	0.06	10	มาก
9. การจัดการบุคลากรในการแนะนำ และนำชม	3.50	0.06	5	มาก	3.81	0.05	10	มาก	3.00	0.15	10	ปานกลาง	3.87	0.04	8	มาก	4.33	0.07	4	มาก
10. การให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการจัดการ	3.75	0.06	3	มาก	3.95	0.05	4	มาก	4.00	0.15	7	มาก	4.50	0.04	1	มากที่สุด	4.33	0.07	4	มาก
รวม	3.37	0.46		มาก	3.94	0.11		มาก	4.00	0.47		มาก	4.04	0.20		มาก	4.06	0.43		มาก

จากตารางที่ 4-22 พบว่าผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ให้ความสำคัญกับการมีผู้ดูแลความสะอาดอย่างเพียงพอ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ให้ความสำคัญกับการมีผู้ให้การอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรืออนุปริญญา ให้ความสำคัญกับ ความรู้ความชำนาญของผู้ให้คำบรรยาย ระดับปริญญาตรี ให้ความสำคัญกับการให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการจัดการ และการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี ให้ความสำคัญกับการมีผู้ให้บริการเกี่ยวกับการเข้าชมอย่างเพียงพอ

ตารางที่ 4-23 ความต้องการในด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามระดับการศึกษา

ด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์	มัธยมศึกษา				ปวช				ปวส				ปริญญาตรี				สูงกว่าปริญญาตรี			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ
1. ราคาค่าเข้าชมพิพิธภัณฑ์	2.75	0.60	10	ปานกลาง	4.14	0.04	3	มาก	5.00	0.00	1	มากที่สุด	4.00	0.04	6	มาก	4.00	0.06	7	มาก
2. การรับบริจาคเงินของพิพิธภัณฑ์	3.50	0.06	6	มาก	4.14	0.04	3	มาก	5.00	0.00	1	มากที่สุด	4.25	0.04	3	มาก	4.33	0.06	4	มาก
3. ราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง	4.00	0.03	2	มาก	4.28	0.02	1	มาก	4.00	0.06	3	มาก	4.43	0.02	1	มาก	4.00	0.03	6	มาก
4. ราคาของเอกสารหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์	3.50	0.04	5	มาก	4.10	0.03	5	มาก	4.00	0.09	7	มาก	4.31	0.03	2	มาก	4.66	0.04	1	มากที่สุด
5. ความถูกต้องในการจัดทำบัญชีพัสดุ วัสดุภัณฑ์ในการจัดแสดง	3.75	0.03	3	มาก	4.00	0.02	7	มาก	4.00	0.06	3	มาก	3.81	0.02	9	มาก	4.33	0.03	3	มาก
6. ความเพียงพอของวัสดุและอุปกรณ์ในส่วนการจัดการแสดง	4.25	0.03	1	มาก	3.85	0.02	10	มาก	4.00	0.06	3	มาก	4.18	0.02	4	มาก	3.66	0.03	8	มาก
7. ความสมเหตุสมผลของการจัดซื้อพัสดุอุปกรณ์ในการจัดแสดง	3.00	0.03	7	ปานกลาง	4.10	0.03	5	มาก	4.00	0.09	7	มาก	4.18	0.03	5	มาก	3.66	0.04	10	มาก
8. ความเหมาะสมของการจัดซื้ออุปกรณ์อำนวยความสะดวก	3.00	0.06	8	ปานกลาง	3.90	0.05	8	มาก	4.00	0.15	9	มาก	4.00	0.04	6	มาก	4.66	0.07	2	มากที่สุด

ตารางที่ 4-23 ความต้องการในด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามระดับการศึกษา (ต่อ)

ด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์	มัธยมศึกษา				ปวช				ปวส				ปริญญาตรี				สูงกว่าปริญญาตรี			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ
9. ความเหมาะสมของการจัดสรรงบประมาณในการจัดการแสดง	3.00	0.06	8	ปานกลาง	3.95	0.05	8	มาก	4.00	0.15	9	มาก	4.00	0.04	6	มาก	4.33	0.07	5	มาก
10. ความเหมาะสมและชัดเจนของงบประมาณ	3.50	0.03	4	มาก	4.14	0.02	2	มาก	4.00	0.06	3	มาก	3.81	0.02	10	มาก	3.66	0.03	8	มาก
รวม	3.42	0.48		ปานกลาง	4.06	0.13		มาก	4.20	0.42		มาก	4.09	0.20		มาก	4.12	0.39		มาก

จากตารางที่ 4-23 พบว่าผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการในด้านการเงินและพัสดุ ในการจัดการพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาให้ความสำคัญกับความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์ในส่วนการจัดการแสดง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพให้ความสำคัญกับราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรืออนุปริญญาให้ความสำคัญกับราคาค่าเข้าชมพิพิธภัณฑ์และการรับบริจาคเงินของพิพิธภัณฑ์ ระดับปริญญาตรีให้ความสำคัญกับราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีให้ความสำคัญกับราคาของเอกสารหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์

ตารางที่ 4-24 ความต้องการในด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามระดับการศึกษา

ด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์	มัธยมศึกษา			ปวช			ปวส			ปริญญาตรี			สูงกว่าปริญญาตรี							
	SD	ลำดับที่	ระดับ	SD	ลำดับที่	ระดับ	SD	ลำดับที่	ระดับ	SD	ลำดับที่	ระดับ	SD	ลำดับที่	ระดับ					
1. การจัดการสถานที่ในส่วนการจัดแสดง	2.75	0.06	9	ปานกลาง	3.85	0.04	8	มาก	5.00	0.00	1	มากที่สุด	4.12	0.04	5	มาก	4.33	0.06	2	มาก
2. การจัดตกแต่งภายในตัวอาคารจัดแสดง	3.25	0.06	7	ปานกลาง	3.85	0.04	8	มาก	4.00	0.13	7	มาก	4.00	0.04	6	มาก	3.33	0.06	10	ปานกลาง
3. การจัดการแสดงผลงานและวัตถุจัดแสดง	3.50	0.06	5	มาก	3.81	0.05	10	มาก	3.00	0.15	10	มาก	3.87	0.04	9	มาก	4.33	0.07	4	มาก
4. การจัดพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ภายในอาคาร	3.75	0.06	2	มาก	3.95	0.05	6	มาก	4.00	0.15	8	มาก	4.50	0.04	1	มากที่สุด	4.33	0.07	4	มาก
5. การจัดความสว่างภายในตัวอาคาร	2.75	0.06	9	ปานกลาง	4.14	0.04	3	มาก	5.00	0.00	1	มากที่สุด	4.00	0.04	6	มาก	4.00	0.06	8	มาก
6. การจัดแสงส่องสว่างให้กับวัตถุจัดแสดง	3.50	0.06	5	มาก	4.14	0.04	3	มาก	5.00	0.00	1	มากที่สุด	4.20	0.04	4	มาก	4.33	0.06	2	มาก
7. ความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ	4.00	0.03	1	มาก	4.28	0.02	1	มาก	4.00	0.06	5	มาก	4.43	0.02	2	มาก	4.00	0.03	7	มาก
8. การจัดแสดงที่เหมาะสมและต่อเนื่อง	3.50	0.04	4	มาก	4.10	0.03	5	มาก	4.00	0.09	6	มาก	4.31	0.03	3	มาก	4.66	0.04	1	มากที่สุด
9. การจัดวางตำแหน่งของวัตถุจัดแสดง	3.00	0.06	8	ปานกลาง	3.95	0.05	6	มาก	4.00	0.15	8	มาก	4.00	0.04	6	มาก	4.33	0.07	4	มาก
10. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในส่วนพื้นที่การจัดแสดง	3.50	0.03	3	มาก	4.14	0.02	2	มาก	4.00	0.06	4	มาก	3.81	0.02	10	มาก	3.66	0.03	9	มาก
รวม	3.35	0.41		มาก	4.02	0.15		มาก	4.20	0.63		มาก	4.12	0.23		มาก	4.13	0.39		มาก

จากตารางที่ 4-24 พบว่าผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการในด้านการจัดการ ภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรืออนุปริญญา ให้ความสำคัญกับการจัดการสถานที่ในส่วนการจัดแสดง การจัดความสว่างภายในตัวอาคาร และการจัดแสงส่องสว่างให้กับวัตถุจัดแสดง ระดับปริญญาตรีให้ความสำคัญกับการจัดพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ภายในอาคาร และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีให้ความสำคัญกับการจัดแสดงที่เหมาะสมและต่อเนื่อง

ตารางที่ 4-25 ความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง จำแนกตามระดับการศึกษา

ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง	มัธยมศึกษา				ปวช				ปวส				ปริญญาตรี				สูงกว่าปริญญาตรี			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ
			ที่				ที่				ที่					ที่				ที่
1. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการสถานที่	2.75	0.06	9	ปานกลาง	3.86	0.04	6	มาก	5.00	0.00	1	มากที่สุด	4.12	0.04	5	มาก	4.33	0.06	2	มาก
2. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการตกแต่งภายในอาคารจัดแสดง	3.25	0.06	7	ปานกลาง	3.85	0.04	7	มาก	4.00	0.13	6	มาก	4.00	0.04	6	มาก	3.33	0.06	9	ปานกลาง
3. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดความสว่างในตัวอาคาร	3.85	0.06	2	มาก	3.81	0.05	9	มาก	3.00	0.15	9	ปานกลาง	3.87	0.04	9	มาก	4.33	0.07	4	มาก
4. ความเหมาะสมของการจัดอุปกรณ์ในการให้คำบรรยายและนำชม	3.75	0.06	3	มาก	3.95	0.05	5	มาก	4.00	0.15	8	มาก	4.50	0.04	1	มากที่สุด	4.33	0.07	4	มาก
5. การใช้วัสดุอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก	2.75	0.06	9	ปานกลาง	4.14	0.04	2	มาก	5.00	0.00	1	ดีมาก	4.00	0.04	6	มาก	4.00	0.06	8	มาก
6. ความเหมาะสมของการจัดการเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดการแสดง	3.50	0.06	6	มาก	4.14	0.04	2	มาก	5.00	0.00	1	ดีมาก	4.25	0.04	4	มาก	4.33	0.06	2	มาก
7. ความเหมาะสมของประเภทตู้และชั้นวางในการจัดการแสดง	4.00	0.03	1	มาก	4.28	0.02	1	มาก	4.00	0.06	4	มาก	4.43	0.02	2	มาก	4.00	0.03	7	มาก
8. ความเหมาะสมของการจัดวางอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก	3.50	0.04	4	มาก	4.10	0.03	4	มาก	4.00	0.09	5	มาก	4.31	0.03	3	มาก	4.66	0.04	1	มากที่สุด

ตารางที่ 4-25 ความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง จำแนกตามระดับการศึกษา (ต่อ)

ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง	มัธยมศึกษา				ปวช				ปวส				ปริญญาตรี				สูงกว่าปริญญาตรี			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ
9. การจัดการอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก	3.25	0.06	7	ปานกลาง	3.85	0.04	7	มาก	4.00	0.13	6	มาก	4.00	0.04	6	มาก	3.33	0.06	9	ปานกลาง
10. ความเพียงพอของอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการแสดง	3.50	0.06	5	มาก	3.81	0.05	9	มาก	3.00	0.15	9	ปานกลาง	3.87	0.04	9	มาก	4.33	0.07	4	มาก
รวม	3.41	0.42		ปานกลาง	3.97	0.17		มาก	4.10	0.73		มาก	4.13	0.22		มาก	4.09	0.44		มาก

จากตารางที่ 4-25 พบว่าผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง จำแนกตามระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของประเภทตู้และชั้นวางในการจัดการแสดง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของประเภทตู้และชั้นวางในการจัดการแสดง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรืออนุปริญญา ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการสถานที่ การใช้วัสดุอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก และความเหมาะสมของการจัดการเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดการแสดง ระดับปริญญาตรี ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของการจัดอุปกรณ์ในการให้คำบรรยายและนำชม และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของการจัดวางอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก

ตารางที่ 4-26 ความต้องการในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามอาชีพ

ด้านรูปแบบการจัดการ บุคลากร ภายในพิพิธภัณฑ์	นักเรียน/นักศึกษา				ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ				พนักงานเอกชน				ธุรกิจส่วนตัว				รับจ้างทั่วไป			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ
1. มีผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์อย่างเพียงพอ	4.40	0.02	4	มาก	3.50	0.02	6	มาก	3.80	0.02	7	มาก	4.40	0.02	2	มาก	3.40	0.03	4	ปานกลาง
2. มีผู้ดูแลความสะอาดอย่างเพียงพอ	4.00	0.02	9	มาก	3.50	0.02	6	มาก	4.20	0.02	2	มาก	4.40	0.02	2	มาก	3.80	0.03	1	มาก
3. มีผู้ดูแลความปลอดภัยอย่างเพียงพอ	4.20	0.03	8	มาก	3.50	0.04	8	มาก	4.20	0.03	3	มาก	3.94	0.04	9	มาก	3.40	0.04	5	ปานกลาง
4. มีผู้ให้บริการเกี่ยวกับการเข้าชมอย่างเพียงพอ	4.60	0.05	2	มากที่สุด	3.33	0.06	9	ปานกลาง	4.00	0.05	4	มาก	4.06	0.06	6	มาก	3.20	0.07	6	ปานกลาง
5. มีผู้ให้การประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ อย่างเพียงพอ	4.40	0.05	6	มาก	3.66	0.06	4	มาก	4.00	0.05	4	มาก	3.94	0.06	10	มาก	3.20	0.07	6	ปานกลาง
6. มีผู้ให้การอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ	4.40	0.02	4	มาก	3.83	0.02	2	มาก	3.40	0.02	9	ปานกลาง	4.00	0.03	7	มาก	3.60	0.03	2	มาก
7. ความรู้ความชำนาญของผู้ให้คำบรรยาย	4.80	0.05	1	มากที่สุด	3.66	0.05	3	มาก	3.80	0.05	8	มาก	4.00	0.08	8	มาก	3.00	0.06	9	ปานกลาง

ตารางที่ 4-26 ความต้องการในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามอาชีพ (ต่อ)

ด้านรูปแบบการจัดการ บุคลากร ภายในพิพิธภัณฑ์	นักเรียน/นักศึกษา				ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ				พนักงานเอกชน				ธุรกิจส่วนตัว				รับจ้างทั่วไป			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ
8. มีบุคลากรจัดอบรมถ่ายทอด ความรู้เพื่อสืบต่อความรู้	4.00	0.06	10	มาก	4.20	0.05	1	มาก	2.80	0.06	10	ปานกลาง	4.40	0.05	4	มาก	3.00	0.06	9	ปานกลาง
9. การจัดการบุคลากร ในการแนะนำและนำชม	4.47	0.05	3	มาก	3.00	0.06	10	ปานกลาง	4.00	0.05	4	มาก	4.14	0.06	5	มาก	3.20	0.07	6	ปานกลาง
10.การให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วม ในการจัดการ	4.40	0.05	6	มาก	3.66	0.06	4	มาก	4.40	0.05	1	มาก	4.50	0.06	1	มากที่สุด	3.60	0.07	3	ดี
รวม	4.36	0.24		มาก	3.58	0.31		มาก	3.86	0.46		มาก	4.17	0.22		มาก	3.34	0.26		ปานกลาง

จากตารางที่ 2-26 ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการในด้านรูปแบบการจัดการ
บุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามอาชีพ พบว่าอาชีพนักเรียนนักศึกษา ให้ความสำคัญกับ
ความรู้ความชำนาญของผู้ให้คำบรรยาย ข้าราชการหรือรัฐวิสาหกิจให้ความสำคัญกับการมีบุคลากร
จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เพื่อสืบต่อความรู้ พนักงานเอกชนให้ความสำคัญกับการให้ผู้เข้าชมมี
ส่วนร่วมในการจัดการ อาชีพธุรกิจส่วนตัวให้ความสำคัญกับการให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วม
ในการจัดการ อาชีพรับจ้างทั่วไปให้ความสำคัญกับการมีผู้ดูแลความสะอาดอย่างเพียงพอ

ตารางที่ 4-27 ความต้องการในด้านการเงินและวัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามอาชีพ

ด้านการเงินและวัสดุในการจัดการ พิพิธภัณฑ์	นักเรียน/นักศึกษา				ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ				พนักงานเอกชน				ธุรกิจส่วนตัว				รับจ้างทั่วไป			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ
			ที่				ที่				ที่					ที่				ที่
1. ราคาค่าเข้าชมพิพิธภัณฑ์	4.60	0.05	4	มากที่สุด	2.66	0.05	10	ปานกลาง	4.40	0.05	1	มาก	3.60	0.05	10	มาก	3.60	0.06	4	มาก
2. การรับบริจาคเงินของพิพิธภัณฑ์	4.80	0.05	1	มากที่สุด	3.00	0.05	9	ปานกลาง	4.40	0.05	1	มาก	4.40	0.05	5	มาก	3.60	0.06	4	มาก
3. ราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง	4.60	0.02	2	มากที่สุด	3.83	0.02	1	มาก	4.00	0.02	6	มาก	4.60	0.02	1	มากที่สุด	4.00	0.03	1	มาก
4. ราคาของเอกสารหนังสือที่เกี่ยวข้อง กับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์	4.60	0.03	3	มากที่สุด	3.83	0.04	3	มาก	4.20	0.03	4	มาก	4.54	0.04	2	มากที่สุด	3.40	0.04	7	ปานกลาง
5. ความถูกต้องในการจัดทำบัญชีวัสดุ ครุภัณฑ์ ในการจัดแสดง	4.40	0.02	6	มาก	3.50	0.02	5	มาก	3.80	0.02	9	มาก	4.40	0.02	3	มาก	3.40	0.03	6	ปานกลาง
6. ความเพียงพอของวัสดุและอุปกรณ์ ในส่วนการจัดการแสดง	4.00	0.02	10	มาก	3.50	0.02	5	มาก	4.20	0.02	3	มาก	4.40	0.02	3	มาก	3.80	3.73	2	มาก
7. ความสมเหตุสมผลของการจัดซื้อ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดแสดง	4.20	0.03	9	มาก	3.50	0.04	7	มาก	4.20	0.03	4	มาก	3.94	0.04	8	มาก	3.40	0.04	7	ปานกลาง
8. ความเหมาะสมของการจัดซื้อ อุปกรณ์อำนวยความสะดวก	4.60	0.05	4	มากที่สุด	3.33	0.06	8	ปานกลาง	4.00	0.05	7	มาก	4.06	0.06	6	มาก	3.20	0.07	9	ปานกลาง
9. ความเหมาะสมของการจัดสรร งบประมาณในการจัดการแสดง	4.40	0.05	8	มาก	3.66	0.06	4	มาก	4.00	0.05	7	มาก	3.94	0.06	9	มาก	3.20	0.07	9	ปานกลาง
10. ความเหมาะสมและชัดเจนของงบประมาณ	4.40	0.02	6	มาก	3.83	0.02	1	มาก	3.40	0.02	10	ปานกลาง	4.00	0.02	7	มาก	3.60	0.03	3	มาก
รวม	4.46	0.23		มาก	3.46	0.38		มาก	4.06	0.29		มาก	4.18	0.32		มาก	3.52	0.25		มาก

จากตารางที่ 4-27 ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการในด้านการเงินและพัสดุ ในการจัดการพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามอาชีพ พบว่าอาชีพนักเรียนนักศึกษา ให้ความสำคัญกับการรับบริจาคเงินของพิพิธภัณฑ์ ข้าราชการหรือรัฐวิสาหกิจให้ความสำคัญกับราคาของที่ระลึกใน ส่วนการจัดการแสดงและความเหมาะสมและชัดเจนของงบประมาณ พนักงานเอกชนให้ความสำคัญกับราคาค่าเข้าชมพิพิธภัณฑ์และการรับบริจาคเงินของพิพิธภัณฑ์ อาชีพธุรกิจส่วนตัว ให้ความสำคัญกับราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง อาชีพรับจ้างทั่วไป ให้ความสำคัญกับราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง

ตารางที่ 4-28 ความต้องการในด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามอาชีพ

ด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์	นักเรียน/นักศึกษา				ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ				พนักงานเอกชน				ธุรกิจส่วนตัว				รับจ้างทั่วไป			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ
1. การจัดการสถานที่ในส่วนการจัดแสดง	4.80	0.05	1	มากที่สุด	3.66	0.05	4	มาก	3.80	0.05	9	มาก	4.00	0.05	7	มาก	3.00	0.06	9	ปานกลาง
2. การจัดตกแต่งภายในตัวอาคารจัดแสดง	4.00	0.05	10	มาก	3.66	0.05	4	มาก	4.20	0.05	5	มาก	4.00	0.05	7	มาก	2.80	0.06	10	ปานกลาง
3. การจัดการแสดงผลงานและวัตถุจัดแสดง	4.40	0.05	7	มาก	3.00	0.06	9	ปานกลาง	4.00	0.05	7	มาก	4.14	0.06	5	มาก	3.20	0.07	7	ปานกลาง
4. การจัดพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ภายในอาคาร	4.40	0.05	7	มาก	3.66	0.06	6	มาก	4.40	0.05	1	มาก	4.54	0.06	3	มากที่สุด	3.60	0.07	5	มาก
5. การจัดความสว่างภายในตัวอาคาร	4.60	0.05	5	มากที่สุด	2.66	0.05	10	ปานกลาง	4.40	0.05	1	มาก	3.60	0.05	10	มาก	3.60	0.06	3	มาก
6. การจัดแสงส่องสว่างให้กับวัตถุจัดแสดง	4.80	0.05	1	มากที่สุด	3.00	0.05	8	ปานกลาง	4.40	0.05	1	มาก	4.40	0.05	4	มาก	3.60	0.06	3	มาก
7. ความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ	4.60	0.02	3	มากที่สุด	3.83	0.02	1	มาก	4.00	0.02	6	มาก	4.60	0.02	1	มากที่สุด	4.00	0.03	1	มาก
8. การจัดแสดงที่เหมาะสมและต่อเนื่อง	4.60	0.03	4	มากที่สุด	3.83	0.04	3	มาก	4.20	0.03	4	มาก	4.54	0.04	2	มากที่สุด	3.40	0.04	6	ปานกลาง
9. การจัดวางตำแหน่งของวัตถุจัดแสดง	4.40	0.05	7	มาก	3.66	0.06	6	มาก	4.00	0.05	7	มาก	3.94	0.06	9	มาก	3.20	0.07	7	ปานกลาง
10. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในส่วนพื้นที่การจัดแสดง	4.40	0.02	6	มาก	3.83	0.02	1	มาก	3.40	0.02	10	ปานกลาง	4.00	0.02	6	มาก	3.60	0.03	2	มาก
รวม	4.50	0.23		มากที่สุด	3.47	0.42		มาก	4.08	0.31		มาก	4.17	0.32		มาก	3.40	0.35		มาก

จากตารางที่ 4-28 ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการในด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามอาชีพ พบว่าอาชีพนักเรียนนักศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดการสถานที่ในส่วนการจัดแสดงและการจัดแสงส่องสว่างให้กับวัตถุจัดแสดง ข้าราชการหรือรัฐวิสาหกิจให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในส่วนพื้นที่การจัดแสดง พนักงานเอกชนให้ความสำคัญกับการจัดพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ภายในอาคาร การจัดความสว่างภายในตัวอาคาร และการจัดแสงส่องสว่างให้กับวัตถุจัดแสดง อาชีพธุรกิจส่วนตัวให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ และอาชีพรับจ้างทั่วไปให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ

ตารางที่ 4-29 ความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง จำแนกตามอาชีพ

ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง	นักเรียน/นักศึกษา				ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ				พนักงานเอกชน				ธุรกิจส่วนตัว				รับจ้างทั่วไป			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ
1. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการสถานที่	4.80	0.05	1	มากที่สุด	3.66	0.05	3	มาก	3.80	0.05	10	มาก	4.00	0.05	7	มาก	3.00	0.06	8	ปานกลาง
2. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการตกแต่งภายในอาคารจัดแสดง	4.00	0.05	9	มาก	3.66	0.05	3	มาก	4.20	0.05	5	มาก	4.00	0.05	7	มาก	2.80	0.06	9	ปานกลาง
3. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดความสว่างในตัวอาคาร	4.40	0.05	6	มาก	3.00	0.06	8	ปานกลาง	4.00	0.05	8	มาก	4.14	0.06	5	มาก	3.20	0.07	6	ปานกลาง
4. ความเหมาะสมของการจัดอุปกรณ์ในการให้คำบรรยายและนำชม	4.40	0.05	6	มาก	3.66	0.06	6	มาก	4.40	0.05	1	มาก	4.50	0.06	3	มากที่สุด	3.60	0.07	4	มาก
5. การใช้วัสดุอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก	4.60	0.05	5	มากที่สุด	2.66	0.05	10	ปานกลาง	4.40	0.05	1	มาก	3.60	0.05	10	มาก	3.60	0.06	2	มาก
6. ความเหมาะสมของการจัดการเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดการแสดง	4.80	0.05	1	มากที่สุด	3.00	0.05	7	ปานกลาง	4.40	0.05	1	มาก	4.40	0.05	4	มาก	3.60	0.06	2	มาก

ตารางที่ 4-29 ความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง จำแนกตามอาชีพ (ต่อ)

ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง	นักเรียน/นักศึกษา				ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ				พนักงานเอกชน				ธุรกิจส่วนตัว				รับจ้างทั่วไป			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ
7. ความเหมาะสมของประเภทตู้และชั้นวางในการจัดการแสดง	4.60	0.02	3	มากที่สุด	3.83	0.02	1	มาก	4.00	0.02	7	มาก	4.60	0.02	1	มากที่สุด	4.00	0.03	1	มาก
8. ความเหมาะสมของการจัดวางอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก	4.60	0.03	4	มากที่สุด	3.83	0.04	2	ปานกลาง	4.20	0.03	4	มาก	4.54	0.04	2	มากที่สุด	3.40	0.04	5	ปานกลาง
9. การจัดการอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก	4.00	0.05	9	มาก	3.66	0.05	3	มาก	4.20	0.05	5	มาก	4.00	0.05	7	มาก	2.80	0.06	9	ปานกลาง
10. ความเพียงพอของอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการแสดง	4.40	0.05	6	มาก	3.00	0.06	8	ปานกลาง	4.00	0.05	8	มาก	4.14	0.06	5	มาก	3.20	0.07	6	ปานกลาง
รวม	4.46	0.28		มาก	3.39	0.43		มาก	4.16	0.20		มาก	4.19	0.31		มาก	3.32	0.39		ปานกลาง

จากตารางที่ 4-29 ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง จำแนกตามอาชีพ พบว่าอาชีพนักเรียนนักศึกษา ให้ความสำคัญ ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการสถานที่และความเหมาะสมของการจัดการเครื่องมือ เครื่องใช้ในการจัดการแสดง ข้าราชการหรือรัฐวิสาหกิจให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของ ประเภทผู้และชั้นวางในการจัดการแสดง พนักงานเอกชนให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของ การจัดอุปกรณ์ในการให้คำบรรยายและนำชม การใช้วัสดุอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก และ ความเหมาะสมของการจัดการเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดการแสดง อาชีพธุรกิจส่วนตัว ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของประเภทผู้และชั้นวางในการจัดการแสดง อาชีพรับจ้างทั่วไป ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของประเภทผู้และชั้นวางในการจัดการแสดง

ตารางที่ 4-30 ความต้องการในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามรายได้

ด้านรูปแบบการจัดการ บุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์	ต่ำกว่า6,000		6,001-14,999		15,000-18,000		18,001-24,000		24,001-30,000		มากกว่า30,000													
	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ				
1. มีผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์อย่าง เพียงพอ	4.12	0.02	1	มาก	3.78	0.02	9	มาก	4.00	0.03	2	มาก	3.50	0.04	8	มาก	4.00	0.04	1	มาก	4.00	0.05	1	มาก
2. มีผู้ดูแลความสะอาดอย่าง เพียงพอ	4.12	0.02	1	มาก	3.92	0.02	7	มาก	4.00	0.03	2	มาก	4.50	0.04	3	มากที่สุด	3.50	0.04	5	มาก	4.00	0.05	1	มาก
3. มีผู้ดูแลความปลอดภัยอย่าง เพียงพอ	3.62	0.03	7	มาก	4.02	0.03	3	มาก	3.66	0.05	9	มาก	5.00	0.00	1	มากที่สุด	3.50	0.06	7	มาก	4.00	0.07	4	มาก
4. มีผู้ให้บริการเกี่ยวกับ การเข้าชมอย่างเพียงพอ	3.62	0.05	10	มาก	4.04	0.04	2	มาก	4.00	0.07	5	มาก	4.50	0.09	4	มากที่สุด	4.00	0.09	2	มาก	3.00	0.11	10	ปานกลาง
5. มีผู้ให้การประชาสัมพันธ์ ข่าวสารต่าง ๆ อย่างเพียงพอ	3.75	0.05	6	มาก	3.95	0.04	5	มาก	4.00	0.07	5	มาก	3.50	0.09	10	มาก	4.00	0.09	2	มาก	4.0	0.11	6	มาก
6. มีผู้ให้การอำนวยความสะดวกอย่าง เพียงพอ	4.00	0.02	4	มาก	3.78	0.02	10	มาก	4.00	0.03	2	มาก	3.50	0.04	8	มาก	3.50	0.04	5	มาก	4.00	0.05	1	มาก

ตารางที่ 4-30 ความต้องการในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามรายได้ (ต่อ)

ด้านรูปแบบการจัดการ บุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์	ต่ำกว่า6,000				6,001-14,999				15,000-18,000				18,001-24,000				24,001-30,000				มากกว่า30,000			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ
7. ความรู้ความชำนาญ ของผู้ให้คำบรรยาย	3.62	0.04	8	มาก	4.14	0.04	1	มาก	4.00	0.07	5	มาก	4.00	0.08	5	มาก	3.50	0.08	8	มาก	4.00	0.10	5	มาก
8. มีบุคลากรจัดอบรม ถ่ายทอดความรู้เพื่อสืบต่อ ความรู้	3.62	0.04	8	มาก	4.00	0.04	4	มาก	3.33	0.07	10	ปานกลาง	4.00	0.08	5	มาก	3.50	0.08	8	มาก	4.00	0.13	9	มาก
9. การจัดการบุคลากรใน การแนะนำและนำชม	3.87	0.05	5	มาก	3.81	0.04	8	มาก	4.00	0.07	5	มาก	4.00	0.09	7	มาก	3.00	0.09	10	มาก	4.00	0.11	6	มาก
10. การให้ผู้เข้าชมมีส่วน ร่วมในการจัดการ	4.12	0.05	3	มาก	3.95	0.04	5	มาก	4.33	0.07	1	มาก	5.00	0.00	1	มากที่สุด	4.00	0.09	2	มาก	4.00	0.11	6	มาก
รวม	3.84	0.22		มาก	3.93	0.11		มาก	3.93	0.26		มาก	4.15	0.57		มาก	3.65	0.33		มาก	3.96	0.12		มาก

จากตารางที่ 4-30 ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์มีระดับความต้องการในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามรายได้ พบว่ารายได้ต่ำกว่า 6,000 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับการมีผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์อย่างเพียงพอ และมีผู้ดูแลความสะอาดอย่างเพียงพอ รายได้ 6,001-14,999 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับความรู้ความชำนาญของผู้ให้คำบรรยาย รายได้ 15,000-18,000 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับการให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการจัดการ รายได้ 18,001-24,000 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับการให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการจัดการและมีผู้ดูแลความปลอดภัยอย่างเพียงพอ รายได้ 24,001-30,000 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับการมีผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์อย่างเพียงพอ รายได้มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับการมีผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์อย่างเพียงพอ มีผู้ดูแลความสะอาดอย่างเพียงพอ และมีผู้อำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ

ตารางที่ 4-31 ความต้องการในด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามรายได้

ด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์	ต่ำกว่า6,000				6,001-14,999				15,000-18,000				18,001-24,000				24,001-30,000				มากกว่า30,000			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ
1.ราคาค่าเข้าชมพิพิธภัณฑ์	3.75	0.04	7	มาก	4.28	0.04	4	มาก	4.33	0.07	2	มาก	4.00	0.08	7	มาก	3.00	0.08	9	ปานกลาง	2.00	0.10	10	ปานกลาง
2.การรับบริจาคเงินของพิพิธภัณฑ์	4.12	0.04	4	มาก	4.42	0.04	2	มาก	4.33	0.07	2	มาก	4.50	0.08	5	มากที่สุด	3.00	0.08	9	ปานกลาง	3.00	0.10	8	ปานกลาง
3.ราคาของที่ระลึกใน ส่วนการจัดการแสดง	4.25	0.02	1	มาก	4.50	0.02	1	มากที่สุด	4.33	0.03	1	มาก	4.50	0.04	2	มากที่สุด	3.00	0.04	8	ปานกลาง	4.00	0.05	1	มาก
4.ราคาของเอกสารหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์	4.00	0.03	6	มาก	4.31	0.03	3	มาก	4.00	0.05	7	มาก	4.50	0.06	4	มากที่สุด	4.00	0.06	2	มาก	4.00	0.07	5	มาก
5.ความถูกต้องในการจัดทำบัญชีพัสดุ ครุภัณฑ์ในการจัดแสดง	4.12	0.02	2	มาก	3.78	0.02	9	มาก	4.00	0.03	4	มาก	3.50	0.04	8	มาก	4.00	0.04	1	มาก	4.00	0.05	1	มาก

ตารางที่ 4-31 ความต้องการในด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามรายได้ (ต่อ)

ด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์	ต่ำกว่า6,000		6,001-14,999		15,000-18,000		18,001-24,000		24,001-30,000		มากกว่า30,000													
	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ												
6. ความเพียงพอของวัสดุและอุปกรณ์ในส่วนการจัดการแสดง	4.12	0.02	2	มาก	3.92	0.02	8	มาก	4.00	0.03	4	มาก	4.50	0.04	2	มากที่สุด	3.50	0.04	5	มาก	4.00	0.05	1	มาก
7. ความเหมาะสมผลของการจัดซื้อพัสดุอุปกรณ์ในการจัดแสดง	3.62	0.03	9	มาก	4.02	0.03	6	มาก	3.66	0.05	10	มาก	5.00	0.00	1	มากที่สุด	3.50	0.06	7	มาก	4.00	0.07	5	มาก
8. ความเหมาะสมของการจัดซื้ออุปกรณ์อำนวยความสะดวก	3.62	0.05	10	มาก	4.04	0.04	5	มาก	4.00	0.07	8	มาก	4.50	0.09	6	มากที่สุด	4.00	0.09	3	มาก	3.00	0.11	9	ปานกลาง
9. ความเหมาะสมของการจัดสรรงบประมาณในการจัดการแสดง	3.75	0.05	8	มาก	3.95	0.04	7	มาก	4.00	0.07	8	มาก	3.50	0.09	10	มาก	4.00	0.09	3	มาก	4.00	0.11	7	มาก
10. ความเหมาะสมและชัดเจนของงบประมาณ	4.00	0.02	5	มาก	3.78	0.02	9	มาก	4.00	0.03	4	มาก	3.50	0.04	8	มาก	3.50	0.04	5	มาก	4.00	0.05	1	มาก
รวม	3.93	0.23	มาก	4.10	0.26	มาก	4.06	0.21	มาก	4.20	0.53	มาก	3.55	0.43	มาก	3.60	0.69	มาก	3.60	0.69	มาก	3.60	0.69	มาก

จากตารางที่ 4-31 ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการในด้านการเงินและพัสดุ ในการจัดการพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามรายได้ พบว่ารายได้ต่ำกว่า 6,000 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง รายได้ 6,001-14,999 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง รายได้ 15,000-18,000 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง รายได้ 18,001-24,000 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับความสมเหตุสมผลของการจัดซื้อพัสดุอุปกรณ์ในการจัดแสดง รายได้ 24,001-30,000 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับความถูกต้องในการจัดทำบัญชีพัสดุ ครุภัณฑ์ในการจัดแสดง และรายได้มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง ความถูกต้องในการจัดทำบัญชีพัสดุ ครุภัณฑ์ในการจัดแสดง ความเพียงพอของวัสดุและอุปกรณ์ในส่วนการจัดการแสดง และความเหมาะสมและชัดเจนของงบประมาณ

ตารางที่ 4-32 ความต้องการในด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามรายได้

ด้านการจัดการ ภายในอาคาร พิพิธภัณฑ์	ต่ำกว่า6,000		6,001-14,999		15,000-18,000		18,001-24,000		24,001-30,000		มากกว่า30,000													
	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ ที่	ระดับ				
1. การจัดการสถานที่ ในส่วนการจัดแสดง	3.62	0.04	9	มาก	4.14	0.04	5	มาก	4.00	0.07	7	มาก	4.00	0.08	5	มาก	3.50	0.08	5	มาก	4.00	0.13	8	มาก
2. การจัดตกแต่งภายใน ตัวอาคารจัดแสดง	3.62	0.04	9	มาก	4.00	0.04	6	มาก	3.33	0.07	10	มาก	4.00	0.08	5	มาก	3.50	0.08	5	มาก	4.00	0.10	4	มาก
3. การจัดการแสดงผล งานและวัตถุจัดแสดง	3.87	0.05	6	มาก	3.81	0.04	9	มาก	4.00	0.07	7	มาก	4.00	0.09	8	มาก	3.00	0.09	10	ปานกลาง	4.00	0.11	5	มาก
4. การจัดพื้นที่ในส่วน ต่าง ๆ ภายในอาคาร	4.12	0.05	3	มาก	3.95	0.04	7	มาก	4.33	0.07	2	มาก	5.00	0.00	1	มากที่สุด	4.00	0.09	2	มาก	4.00	0.11	5	มาก
5. การจัดความสว่าง ภายในตัวอาคาร	3.75	0.04	7	มาก	4.28	0.04	4	มาก	4.33	0.07	2	มาก	4.00	0.08	5	มาก	3.00	0.08	8	ปานกลาง	2.00	0.10	10	น้อย
6. การจัดแสงส่องสว่าง ให้กับวัตถุจัดแสดง	4.12	0.04	2	มาก	4.42	0.04	2	มาก	4.33	0.07	2	มาก	4.50	0.08	4	มากที่สุด	3.00	0.08	8	ปานกลาง	3.00	0.10	9	ปานกลาง
7. ความเหมาะสมของ การจัดแสดงวัตถุ	4.25	0.02	1	มาก	4.50	0.02	1	มากที่สุด	4.33	0.03	1	มาก	4.50	0.04	2	มากที่สุด	3.00	0.04	7	ปานกลาง	4.00	0.05	1	มาก

ตารางที่ 4-32 ความต้องการในด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามรายได้ (ต่อ)

ด้านการจัดการ ภายในอาคาร พิพิธภัณฑ์	ต่ำกว่า6,000				6,001-14,999				15,000-18,000				18,001-24,000				24,001-30,000				มากกว่า30,000			
	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ
			ที่				ที่				ที่					ที่				ที่			ที่	
8. การจัดแสดงที่เหมาะสม และต่อเนื่อง	4.00	0.03	5	มาก	4.31	0.03	3	มาก	4.00	0.05	6	มาก	4.50	0.06	3	มากที่สุด	4.00	0.06	1	มาก	4.00	0.07	3	มาก
9. การจัดวางตำแหน่งของ วัตถุจัดแสดง	3.75	0.05	8	มาก	3.95	0.04	7	มาก	4.00	0.07	7	มาก	3.50	0.09	10	มาก	4.00	0.09	2	มาก	4.00	0.11	5	มาก
10. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ในส่วนพื้นที่ การจัดแสดง	4.00	0.02	4	มาก	3.78	0.02	10	มาก	4.00	0.03	5	มาก	3.50	0.04	9	มาก	3.50	0.04	4	มาก	4.00	0.05	1	มาก
รวม	3.91	0.22		มาก	4.11	0.25		มาก	4.06	0.30		มาก	4.15	0.47		มาก	3.45	0.43		มาก	3.70	0.67		มาก

จากตารางที่ 4-32 ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ มีระดับความต้องการในด้านการจัดการภายใน
อาคารพิพิธภัณฑ์ จำแนกตามรายได้ พบว่ารายได้ต่ำกว่า 6,000 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับ
ความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ รายได้ 6,001-14,999 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับ
ความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ รายได้ 15,000-18,000 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับ
ความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ รายได้ 18,001-24,000 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับการจัด
พื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ภายในอาคาร รายได้ 24,001-30,000 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับการจัด
แสดงที่เหมาะสมและต่อเนื่อง รายได้มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับ
ความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ

ตารางที่ 4-33 ความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง จำแนกตามรายได้

ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ ที่นำมาใช้ในการจัดแสดง	ต่ำกว่า6,000		6,001-14,999		15,000-18,000		18,001-24,000		24,001-30,000		มากกว่า30,000	
	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ
1. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ ในการจัดการสถานที่	3.62	0.04	8	มาก	4.14	0.04	5	มาก	4.00	0.07	6	มาก
2. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ ใช้ในการจัดการตกแต่งภายใน อาคารจัดแสดง	3.62	0.04	8	มาก	4.00	0.04	6	มาก	3.33	0.07	9	ปานกลาง
3. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ ในการจัดความสว่างในตัวอาคาร	3.87	0.05	5	มาก	3.81	0.04	9	มาก	4.00	0.07	6	มาก
4. ความเหมาะสมของการจัดอุปกรณ์ ในการให้คำบรรยายและนำชม	4.12	0.05	3	มาก	3.95	0.04	8	มาก	4.33	0.07	2	มากที่สุด
5. การใช้วัสดุอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก	3.75	0.04	7	มาก	4.28	0.04	4	มาก	4.33	0.07	2	มากที่สุด
6. ความเหมาะสมของการจัดการ เครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดการ แสดง	4.12	0.04	2	มาก	4.42	0.04	2	มาก	4.33	0.07	2	มากที่สุด

ตารางที่ 4-33 ความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง จำแนกตามรายได้ (ต่อ)

	ต่ำกว่า6,000		6,001-14,999		15,000-18,000		18,001-24,000		24,001-30,000		มากกว่า30,000													
	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ลำดับ	ระดับ												
ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง			ลำดับที่	ระดับ			ลำดับที่	ระดับ			ลำดับที่	ระดับ												
7. ความเหมาะสมของประเภทตู้และชั้นวางในการจัดการแสดง	4.25	0.02	1	มาก	4.50	0.02	1	มากที่สุด	4.33	0.03	1	มาก	4.50	0.04	2	มากที่สุด	3.00	0.04	6	ปานกลาง	4.00	0.05	1	มาก
8. ความเหมาะสมของการจัดวางอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก	4.00	0.03	4	มาก	4.31	0.03	3	มาก	4.00	0.05	5	มาก	4.50	0.06	3	มากที่สุด	4.00	0.06	1	มาก	4.00	0.07	2	มาก
9. การจัดการอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก	3.62	0.04	8	มาก	4.00	0.04	6	มาก	3.33	0.07	9	ปานกลาง	4.00	0.08	5	มาก	3.50	0.08	3	มาก	4.00	0.10	3	มาก
10. ความเพียงพอของอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการแสดง	3.87	0.05	5	มาก	3.81	0.04	9	มาก	4.00	0.07	6	มาก	4.00	0.09	9	มาก	3.00	0.09	9	ปานกลาง	4.00	0.11	5	มาก
รวม	3.88	0.23		มาก	4.12	0.24		มาก	3.99	0.38		มาก	4.25	0.35		มาก	3.35	0.41		มาก	3.70	0.67		มาก

จากตารางที่ 4-33 ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์มีระดับความต้องการในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง จำแนกตามรายได้ พบว่ารายได้ต่ำกว่า 6,000 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของประเภทตู้และชั้นวางในการจัดการแสดง รายได้ 6,001-14,999 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของประเภทตู้และชั้นวางในการจัดการแสดง รายได้ 15,000-18,000 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของประเภทตู้และชั้นวางในการจัดการแสดง รายได้ 18,001-24,000 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของการจัดอุปกรณ์ในการให้คำบรรยายและนำชม รายได้ 24,001-30,000 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของการจัดวางอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก และ รายได้มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของประเภทตู้และชั้นวางในการจัดการแสดง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การจัดการพิพิธภัณฑ์วัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์วัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ เพื่อรวบรวมข้อมูลและจัดทำให้เป็นแบบแผนที่สมบูรณ์เหมาะสมกับการจัดการพิพิธภัณฑ์ในวัด เพื่อให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ในจังหวัดชลบุรี ตามตัวแปรเพศ อายุ สถานะทางครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ การจัดการด้านรูปแบบ การจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ ด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์ ด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดการแสดง โดยศึกษาจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเข้าชม จำนวน 130 คน ดังรายละเอียดที่แสดงไว้แล้วข้างต้น สามารถวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

สรุปผลวิจัย

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อจำแนกตามเพศส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 60.8) และมีอายุในช่วง 25-34 ปี (ร้อยละ 37.7) ลักษณะพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานะภาพ โสด (ร้อยละ 70) ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 30.8) อาชีพหลักคือ พนักงานบริษัทเอกชน (ร้อยละ 23.1) รายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 6,001-14,999 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 35.4)

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลในด้านการจัดการพิพิธภัณฑ์ในวัดแบบสอบถามได้แก่

- (1) ด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ (2) ด้านการเงินในการจัดการพิพิธภัณฑ์
- (3) ด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์ (4) ด้านวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้จัดแสดงและเครื่องมือที่ใช้ในการจัดแสดง

1. ด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์

จากผลสำรวจวิเคราะห์เปรียบเทียบในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ภายในวัดตามวัตถุประสงค์ จำแนกตามเพศนั้น เพศชาย

ให้ความสำคัญกับการมีผู้ดูแลความสะอาดอย่างเพียงพอ แต่ในเพศหญิงนั้นให้ความสำคัญกับการให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการจัดการ ซึ่งตรงกับในเพศชายที่ให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการจัดการมาเป็นลำดับที่สาม จากข้อมูลดังกล่าวนี้อาจสรุปได้ว่าในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑ์ ควรมีการให้ความสำคัญกับการให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการจัดการบุคคลให้มากขึ้น เพื่อความเหมาะสมและตรงกับความต้องการอย่างแท้จริงของผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ หากจำแนกตามอายุ พบว่าช่วงอายุที่ต่างกัมนั้นให้ความสำคัญกับการให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการจัดการและมีผู้ดูแลความสะอาด จำแนกตามสถานะภาพ พบว่าส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการจัดการ และมีผู้ดูแลความสะอาดอย่างเพียงพอ จำแนกตามการศึกษา พบว่าให้ความสำคัญในหลายด้าน เช่น มีผู้ดูแลความสะอาดอย่างเพียงพอ มีผู้ให้การอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ ความรู้ความชำนาญของผู้ให้คำบรรยาย และผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการจัดการ จำแนกตามอาชีพ พบว่าส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความรู้ความชำนาญของผู้ให้คำบรรยาย การมีบุคลากรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้เพื่อสืบทอดความรู้ การให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการจัดการ และมีผู้ดูแลความสะอาดอย่างเพียงพอ จำแนกตามรายได้ พบว่าส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการมีผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์อย่างเพียงพอ มีผู้ดูแลความสะอาดอย่างเพียงพอ มีผู้ดูแลความปลอดภัยอย่างเพียงพอ มีผู้ให้การอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ ความรู้ความชำนาญของผู้ให้คำบรรยาย และการให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการจัดการ สามารถจัดเรียงลำดับความต้องการจัดพิพิธภัณฑ์ตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้ การให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมในการจัดการ รองลงมาคือการมีผู้ดูแลความสะอาดอย่างเพียงพอ และมีผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์อย่างเพียงพอ และความรู้ความชำนาญของผู้ให้คำบรรยาย ตามลำดับ

2. ด้านการเงินในการจัดการพิพิธภัณฑ์

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบในด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์ เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ภายในวัดตามวัตถุประสงค์ จำแนกตามเพศนั้น เพศชายให้ความสำคัญกับราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง แต่ในเพศหญิงนั้นให้ความสำคัญกับการรับบริจาคเงินของพิพิธภัณฑ์ ในเพศหญิงให้ความสำคัญกับราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดงมาเป็นลำดับที่สอง จากข้อมูลดังกล่าวนี้อาจสรุปได้ว่าในด้านการเงินและพัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑ์ ควรมีการให้ความสำคัญกับราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดงให้มากขึ้นอาจจะมี

การปรับราคาให้มีความเหมาะสมเพื่อพัฒนาและการจัดการพิพิธภัณฑ์ หากจำแนกตามอายุพบว่า ให้ความสำคัญกับราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง ราคาของเอกสารหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ ความถูกต้องในการจัดทำบัญชีพัสดุครุภัณฑ์ในการจัดแสดง และความเพียงพอของวัสดุและอุปกรณ์ในส่วนการจัดการแสดง จำแนกตามสถานะภาพ พบว่าให้ความสำคัญกับการรับบริจาคเงินของพิพิธภัณฑ์ และราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง จำแนกตามการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับราคาค่าเข้าชมพิพิธภัณฑ์ การรับบริจาคเงินของพิพิธภัณฑ์ ราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง ราคาของเอกสารหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ และความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์ในส่วนการจัดการแสดง จำแนกตามอาชีพ พบว่าให้ความสำคัญกับราคาค่าเข้าชมพิพิธภัณฑ์ การรับบริจาคเงินของพิพิธภัณฑ์ ราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง และความเหมาะสมและชัดเจนของงบประมาณ จำแนกตามรายได้ พบว่า ให้ความสำคัญกับราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง ความถูกต้องในการจัดทำบัญชีพัสดุครุภัณฑ์ในการจัดแสดง ความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์ในส่วนการจัดการแสดง ความสมเหตุสมผลของการจัดซื้อพัสดุอุปกรณ์ในการจัดแสดง และความเหมาะสมและชัดเจนของงบประมาณ สามารถจัดเรียงลำดับความต้องการจัดพิพิธภัณฑ์ตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้ ผู้เข้าชมให้ความสำคัญกับราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง รองลงมาคือราคาของเอกสารหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ การรับบริจาคเงินของพิพิธภัณฑ์ และความเพียงพอของวัสดุและอุปกรณ์ในส่วนการจัดการแสดง ตามลำดับ

3. ด้านการจัดการภายในอาคาร

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบในด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ภายในวัดตามวัตถุประสงค์ จำแนกตามเพศ พบว่าเพศชายและเพศหญิงให้ความสำคัญที่แตกต่างกันในด้านนี้จึงจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญในด้านนี้เป็นพิเศษ เนื่องจากในด้านอื่นๆ ที่ผ่านมานั้นในเพศชายและหญิงมีความต้องการที่คล้ายคลึงกัน การที่จะจัดการพิพิธภัณฑ์หรือแหล่งการเรียนรู้ให้ตอบสนองความต้องการของผู้เข้าชมนั้นเป็นสิ่งสำคัญมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ในการเปรียบเทียบรายด้านในด้านนี้นั้นจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญระหว่างเพศในด้านนี้มาก จากการวิเคราะห์ความต้องการของทั้งสองเพศมีความต้องการที่ตรงกัน ในลำดับที่สาม ดังนั้นอาจจะสรุปได้ว่าควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการการจัดพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ

ภายในอาคาร แต่หากจำแนกตามอายุ พบว่าให้ความสำคัญกับการจัดพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในส่วนพื้นที่การจัดแสดง จำแนกตามสถานะภาพ พบว่าให้ความสำคัญกับการจัดการสถานที่ในส่วนการจัดแสดง และการจัดพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ภายในอาคาร จำแนกตามการศึกษา พบว่าให้ความสำคัญกับการจัดการสถานที่ในส่วนการจัดแสดง การจัดพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ภายในอาคาร การจัดความสว่างภายในตัวอาคาร การจัดแสงส่องสว่างภายในตัวอาคาร ความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ และการจัดแสดงที่เหมาะสมและต่อเนื่อง จำแนกตามอาชีพ พบว่าให้ความสำคัญกับการจัดการสถานที่ในส่วนการจัดแสดง การจัดพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ภายในอาคาร การจัดความสว่างภายในตัวอาคาร การจัดแสงส่องสว่างให้กับวัตถุจัดแสดง ความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในส่วนพื้นที่การจัดแสดง จำแนกตามรายได้ พบว่าให้ความสำคัญกับการจัดพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ภายในอาคาร ความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ การจัดแสดงที่เหมาะสมและต่อเนื่อง และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในส่วนพื้นที่การจัดแสดง สามารถจัดเรียงลำดับความต้องการจัดพิพิธภัณฑ์ตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้ ผู้เข้าชมให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ รองลงมาคือการจัดแสดงที่เหมาะสมและต่อเนื่อง และการจัดพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ภายในอาคาร ตามลำดับ

4. ด้านวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้จัดแสดงและเครื่องมือที่ใช้ในการจัดแสดง

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้

ในการจัดแสดง เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ภายในวัดตามวัตถุประสงค์ จำแนกตามเพศ นั้น เพศชายให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของประเภทตู้และชั้นวางในการจัดการแสดงในลำดับที่หนึ่ง ซึ่งตรงกับในเพศหญิงที่ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของประเภทตู้และชั้นวางในการจัดการแสดงในลำดับที่สาม หากจำแนกตามอายุ พบว่าให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของการจัดอุปกรณ์ในการให้คำบรรยายและนำชม และความเหมาะสมของประเภทตู้และชั้นวางในการจัดการแสดง จำแนกตามสถานะภาพ พบว่าให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการสถานที่ ความเหมาะสมของการจัดอุปกรณ์ในการให้คำบรรยายและนำชม และการจัดการอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก จำแนกตามการศึกษา พบว่าให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการสถานที่ ความเหมาะสมของการจัดอุปกรณ์ในการให้

คำบรรยายและนำชม การใช้วัสดุอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก ความเหมาะสมของการจัดการ เครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดการแสดง ความเหมาะสมของประเภทผู้และชั้นวางในการจัดการแสดง และความเหมาะสมของการจัดวางอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก จำแนกตามอาชีพ พบว่าให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการสถานที่ ความเหมาะสมของการจัดอุปกรณ์ในการให้คำบรรยายและนำชม การใช้วัสดุอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก ความเหมาะสมของการจัดการเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดการแสดง และความเหมาะสมของประเภทผู้และชั้นวางในการจัดการแสดง สามารถจัดเรียงลำดับความต้องการจัดพิพิธภัณฑสถานตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้ ความเหมาะสมของประเภทผู้และชั้นวางในการจัดการแสดง รองลงมาคือความเหมาะสมของการจัดวางอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก ความเหมาะสมของการจัดอุปกรณ์ในการให้คำบรรยายและนำชม และความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการสถานที่ ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ การศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ การจัดการพิพิธภัณฑสถาน เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการจัดการและความเหมาะสมเกี่ยวกับแนวทางการจัดการพิพิธภัณฑสถาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้านรูปแบบการจัดการบุคลากรภายในพิพิธภัณฑสถาน ด้านการเงิน และวัสดุในการจัดการพิพิธภัณฑสถาน ด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑสถาน ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดแสดง แต่อย่างไรก็ตามการที่จะจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานให้มีความสวยงาม น่าเข้าชมหรือจะน่าสนใจเพียงใด ก็ยังมีความจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้เข้าชม เป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ วัฒนะ จุฑะวิภาต (2542) กล่าวว่า การสื่อสารไม่ว่าในรูปแบบใด จะได้ดีหรือไม่ย่อมต้องอาศัยการวิเคราะห์ประชาชนที่เป็นเป้าหมายของสารนั้นอย่างรอบคอบ เพราะจะต้องจัดสรรให้สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาของการรับรู้ และหลักจิตวิทยาสังคมของกลุ่มผู้รับสาร ซึ่งมีอยู่ต่าง ๆ กัน การออกแบบนิทรรศการจะต้องออกแบบให้ผู้เข้าชมที่เป็นเป้าหมายรับรู้ได้ถูกต้องและง่าย ในด้านจิตวิทยาสังคมสิ่งที่จัดจะต้องสอดคล้องกับอารมณ์ ความรู้สึก ความต้องการของผู้ชมจึงจะได้ผลดี ดังนั้นการที่จะจัดทำแผนการจัดการพิพิธภัณฑสถานให้เกิดขึ้นจริง และมีประสิทธิภาพสูงที่สุดนั้นเราจึงจำเป็นที่จะต้องเข้าใจถึงความต้องการของผู้คนและสังคมหรือ

ชุมชนนั้นจึงจะทำให้สังคมหรือชุมชนที่อยู่ห่างไกลหรือด้อยโอกาสทางการศึกษาจะได้มีแหล่งเรียนรู้และการที่จะอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งตรงกับ จิรา จงกล (2532 ก) จะต้องนำพิพิธภัณฑสถานไปสู่ชุมชนทุกแห่งหนที่อยู่ห่างไกลอย่างทั่วถึง และมีการพัฒนาบริการหรือกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม

การที่จะพัฒนางานด้านพิพิธภัณฑสถานสิ่งที่สำคัญและเป้าหมายของการพิพิธภัณฑสถานหรือแหล่งการเรียนรู้ใดก็ตามจะไม่มีทางประสบความสำเร็จได้เลยหากขาดแรงจูงใจที่จะทำให้มีผู้มาเข้าชม ดังนั้นการจัดการงานด้านพิพิธภัณฑสถานต้องตอบสนองความต้องการของผู้เข้าชมเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัชชัย ขันติยาภิรักษ์ และชัชวาล พรหมจารีย์ (2534) ควรคำนึงถึงความรู้สึกและทัศนคติของผู้เข้าชม

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการจัดการพิพิธภัณฑวัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา ได้ดังนี้

การกำหนดนโยบายแผนการพัฒนางานด้านพิพิธภัณฑ

1. ภาครัฐควรมีการช่วยเหลือสนับสนุนในการจัดการกิจกรรมเสริมสร้างภาพลักษณ์ในการเป็นแหล่งการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม โดยส่งเสริมในเรื่องของการจัดตั้งพิพิธภัณฑในวัดเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่

2. วัดควรจัดทำโครงการให้ความรู้แก่คนในชุมชนและผู้นำชุมชน ภายใต้อการควบคุมดูแล ให้ความช่วยเหลือในด้านเงินทุน และบุคลากรที่มีความพร้อม เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนในการพัฒนาด้านงานพิพิธภัณฑและแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นต่อไป

3. ส่งเสริมให้มีการวิจัยทางการจัดการแหล่งการเรียนรู้ของจังหวัด เพื่อที่จะได้เป็นฐานข้อมูล ได้ทราบว่างค์ประกอบทางการจัดการเรียนรู้ใดบ้างที่ถูกกละเลย ขาดการพัฒนาและการประชาสัมพันธ์

4. รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งการเรียนรู้ ทั้งการจัดการฐานข้อมูล การโฆษณาประชาสัมพันธ์ และการจัดสรรงบประมาณในการดูแลรักษาปัจจัยดึงดูด รวมทั้งสาธารณูปโภคต่าง ๆ

5. ควรมีการร่วมมือกันทั้งภาครัฐและเอกชนจัดทำแผนที่การท่องเที่ยวในจังหวัดขึ้น เพื่อสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยวในจังหวัดเพื่อให้ผู้มาเยี่ยมชมได้ความรู้ในท้องถิ่น อาจจะทำ ปฏิทินการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับประเพณีต่าง ๆ ของจังหวัดและแนะนำเส้นทางการเยี่ยมชม แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในจังหวัด

การอนุรักษ์และพัฒนาปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวแหล่งการเรียนรู้

1. ควรมีการกำหนดเส้นทางการเที่ยวชมงาน การกราบพระในวัดต่าง ๆ ของจังหวัด ชลบุรี และจัดทำป้ายสัญลักษณ์สถานที่หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่มีรูปแบบเดียวกันและไม่ขัดกับสภาพแวดล้อม

2. ควรมีการให้ความรู้ ความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ช่วยกันดูแล รักษาความสะอาด สอดส่องความปลอดภัยให้แก่ นักท่องเที่ยว

3. ฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่สูญหายไป อาจจัดโดยอิงจากปฏิทินประจำปี เพื่ออนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมอันดีงามไม่ให้สูญหายไปตามกาลเวลา

4. จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยงแหล่งการเรียนรู้ใกล้เคียง ในจังหวัดชลบุรี เพื่อกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้น และ โปรแกรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมตำรา. (2470). *ปทานุกรม*. พระนคร: กรมตำรา.
- กรมศิลปากร. (2532). ประกาศเรื่องให้เอาของต่างๆ มาตั้งหอมิวเซียม. ใน *ทิวศกดิ์ เสนาณรงค์* (บรรณาธิการ), *พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติในประเทศไทย*, กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- กิติมา ปรีดีดิถก. (2529). *ทฤษฎีการบริหารองค์กร*. กรุงเทพฯ: ธนาการพิมพ์.
- กษพร หัสดิน. (2543 ก). *นิทรรศการในพิพิธภัณฑ์สถาน*. โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการทางด้านวิชาการพิพิธภัณฑ์ จัดโดย กลุ่มงานวิชาการพิพิธภัณฑ์ สำนัก โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร.
- _____. (2543 ข). *ทักษะต่อการดำเนินงานในสำนัก โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จิรา จงกล. (2517). *พัฒนาการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- _____. (2521). *พิพิธภัณฑ์สถาน*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2532 ก). *พิพิธภัณฑ์สถานวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป.
- _____. (2532 ข). *ย้อนอดีตพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ*. ใน *ทิวศกดิ์ เสนาณรงค์* (บรรณาธิการ), *พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติในประเทศไทย*, กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ซังซัย ฉันดิยาภิรภัย และซังวาล พรหมจริย์. (2534). *โครงการศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้าน จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. ภาคนิพนธ์ประกาศนียบัตรชั้นสูง คณะสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพายัพ.
- ชิน อยู่ดี. (2517). *ผู้ทำงานพิพิธภัณฑ์สถาน ระหว่าง พ.ศ.2428-2445*. ใน *พยุง ทิพยเนตร* (บรรณาธิการ), *กิจการพิพิธภัณฑ์สถาน*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- แดนบิช แบรดเลย์. (2514). *หนังสืออักษราภิธานศรับท์*. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.
- ทูล อนุสนธิ. (2551). *ศัภษาพวดเขาบางทรายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม, คณะศิลปกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ธวัชชัย ผลเพิ่ม. (2523). *แบบจำลองการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานการศึกษาจังหวัด*. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา, ภาควิชาโสตทัศนศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิคม มูสิกะคามะ กุลพันธาดา จันทร์โพธิ์ศรี และมนิรัตน์ ท้วมเจริญ. (2521). *วิชาการพิพิธภัณฑ*
(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญเดิม พันรอบ. (2550). *สังคมและวัฒนธรรมไทยสำหรับการท่องเที่ยว* (พิมพ์ครั้งที่ 2).
ชลบุรี: ภาควิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประภัสสร โพธิ์ศรีทอง. (2536). *ย้อนอดีตพิพิธภัณฑที่ไทยถึงสมัยพระปกเกล้าฯ*. ใน *ฉันทภูมิก*
จันทวิช (บรรณาธิการ), *พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการพิพิธภัณฑที่ไทย*.
กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันตระกูล. (2547). *โครงการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น ระยะที่ 1 สร้างเครือข่าย*
และสำรวจสภาพพิพิธภัณฑที่ท้องถิ่น. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เพ็ญพรรณ เจริญพร. (2540). *ขั้นตอนการจัดทำพิพิธภัณฑที่ท้องถิ่น*. เอกสารสัมมนาทางวิชาการ
พิพิธภัณฑที่ท้องถิ่นในประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มงคล สุขสำราญ. (2541). *พิพิธภัณฑสถานของคนไทยในปัจจุบัน*. ใน *สังคีรี ประพัฒน์ทอง*
(บรรณาธิการ), *พระมหากษัตริย์ไทยกับพิพิธภัณฑที่*. กรุงเทพฯ: การพิมพ์ออร์เมท.
- เมธินี จิระวัฒนา. (2536). *พิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนครก้าวต่อไปหลังสมัยพระปกเกล้าฯ*. ใน
สังคีรี ประพัฒน์ทอง (บรรณาธิการ), *พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับ*
การพิพิธภัณฑที่ไทย. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- วรวิทย์ องค์กรุฑรรักษา. (2544). *พิพิธภัณฑที่ที่พึงประสงค์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมือง*
จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม
การท่องเที่ยว, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วัฒน์ จุฑะวิภาต (2542). *ศิลปะการจัดนิทรรศการ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิเชียร วิไลแก้ว. (2543). *พัฒนาการพิพิธภัณฑที่ไทย: กรณีศึกษาพิพิธภัณฑที่สถานแห่งชาติ*.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศรีศักร วัลลิโภดม. (2530). *พิพิธภัณฑ์ไทยในศตวรรษใหม่*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
มหาวิทยาลัยมหิดล.

สรรเสริญ สันติวงษ์. (2543). *พิพิธภัณฑ์ในฐานะของศิลปะการนำเสนอ*. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวัฒนธรรมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ. (2469). *อธิบายว่าด้วยหอพระสมุทวชิรญาณแลพิพิธภัณฑ์สถาน
สำหรับพระนคร*.

_____. (2544). *ประชุมพงศาวดารภาค 25 ตำนานวัดอุสถานต่าง ๆ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระ
พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้าง*. กรุงเทพฯ: โสภณพิพิธรัตนกร.

อารีย์ อิศานุภาพ. (2532). *การนำเสนอรูปแบบพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อำพล บัวกล้า. (2553). *ประวัติวัดญาณสังวราราม วรมหาวิหาร วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร
ในพระบรมราชูปถัมภ์*. วันที่ค้นข้อมูล 12 ตุลาคม 2553, เข้าถึงได้จาก
<http://sattahipbeach.com/sheet11.html>.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม การจัดการพิพิธภัณฑ์วัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๖๒๐.๑/๑๘๖

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
ต. แสนสุข อ. เมือง จ. ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย
เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ หกสุวรรณ
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายไกรสิทธิ์ วิไลเลิศ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การจัดการพิพิธภัณฑ์วัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์บุญเดิม พันรอบ ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในกรณีนี้ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ เพื่อการวิจัยของนิสิต ในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์เทพศักดิ์ ทองนพคุณ)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะศิลปกรรมศาสตร์

โทรศัพท์ ๐-๓๘๑๐-๒๕๑๙ โทรสาร ๐-๓๘๓๙-๑๐๔๒

มือถือ นิสิต ๐-๘๑-๓๙๙-๘๕๗๗

ที่ ศธ ๖๖๒๐.๑/๑๙๖๗

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
ต. แสนสุข อ. เมือง จ. ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย
เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายไกรสิทธิ์ วิไลเลิศ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การจัดการพิพิธภัณฑ์วัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์บุญเดิม พันรอบ ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในกรณี คณะศิลปกรรมศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ เพื่อการวิจัยของนิสิต ในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์เทพศักดิ์ ทองนพคุณ)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะศิลปกรรมศาสตร์

โทรศัพท์ ๐-๓๘๑๐-๒๕๑๙ โทรสาร ๐-๓๘๓๙-๑๐๔๒

มือถือ นิสิต ๐-๘๑-๓๙๙-๘๕๗๗

ที่ ศธ ๖๖๒๐.๑/๑๘๘

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย
เรียน ดร.มนัส แก้วบุชา
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายไกรสิทธิ์ วิไลเลิศ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การจัดการพิพิธภัณฑ์วัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์บุญเดิม พันรอบ ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในกรณี คณะศิลปกรรมศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ เพื่อการวิจัยของนิสิต ในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์เทพศักดิ์ ทองนพคุณ)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะศิลปกรรมศาสตร์
โทรศัพท์ ๐-๓๘๑๐-๒๕๑๙ โทรสาร ๐-๓๘๓๙-๑๐๔๒
มือถือ นิสิต ๐-๘๑-๓๙๙-๘๕๗๗

ภาคผนวก ค
ภาพพิธีภรณ์ที่วัด

พิพิธภัณฑ์วัดญาณสังวราราม วรมหวิหาร

พิพิธภัณฑ์วัดหนองปรือ

พิพิธภัณฑ์วัดโลกพนมดี

(แบบสอบถาม)

การจัดการพิพิธภัณฑวัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้

โปรดทำเครื่องหมายถูก [ ] ในกรอบ หน้าข้อความที่ท่านต้องการเลือก

1. เพศ

[ ] 1 ชาย [ ] 2 หญิง

2. อายุ

[ ] 1 ต่ำกว่า 15 ปี [ ] 2 15-24 ปี [ ] 3 25-34 ปี
[ ] 4 35-44 ปี [ ] 5 45-54 ปี [ ] 6 55 ปีขึ้นไป

3. สถานะทางครอบครัว

[ ] 1 โสด [ ] 2 สมรส [ ] 3 หย่า/แยกกันอยู่ [ ] 4 อื่นๆ

4. ระดับการศึกษา

[ ] 1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน [ ] 2 มัธยมศึกษา [ ] 3 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ
[ ] 4 ปวส./อนุปริญญา [ ] 5 ปริญญาตรี [ ] 6 สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพหลัก

[ ] 1 นักเรียน/นักศึกษา [ ] 2 ข้าราชการ /รัฐวิสาหกิจ
[ ] 3 พนักงานเอกชน [ ] 4 ธุรกิจส่วนตัว [ ] 5 รับจ้างทั่วไป

6. รายได้/เดือน (บาท)

[ ] 1 ต่ำกว่า 6,000 [ ] 2 6,001 – 14,999 [ ] 3 15,000 – 18,000
[ ] 4 18,001 – 24,000 [ ] 5 24,001 – 30,000 [ ] 6 มากกว่า 30,000

การจัดการพิพิธภัณฑ์ในวัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น	ระดับความต้องการ					
	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด	
2.การรับบริจาคเงินของพิพิธภัณฑ์						☐
3. ราคาของที่ระลึกในส่วนการจัดการแสดง						☐
4. ราคาของเอกสารหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการ จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์						☐
5. ความถูกต้องในการจัดทำบัญชีพัสดุ วัสดุภัณฑ์ ในการจัดแสดง						☐
6. ความเพียงพอของวัสดุและอุปกรณ์ในส่วน การจัดการแสดง						☐
7. ความสมเหตุสมผลของการจัดซื้อพัสดุ อุปกรณ์ในการจัดแสดง						☐
8. ความเหมาะสมของการจัดซื้ออุปกรณ์อำนวยความสะดวก						☐
9. ความเหมาะสมของการจัดสรรงบประมาณ ในการจัดการแสดง						☐
10.ความเหมาะสมและชัดเจนของงบประมาณ						☐
ด้านการจัดการภายในอาคารพิพิธภัณฑ์						☐
1.การจัดการสถานที่ในส่วนการจัดแสดง						☐
2.การจัดตกแต่งภายในตัวอาคารจัดแสดง						☐

การจัดการพิพิธภัณฑ์ในวัด เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น	ระดับความต้องการ					
	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด	
3.การจัดการแสดงผลงานและวัตถุจัดแสดง						☐
4.การจัดพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ภายในอาคาร						☐
5.การจัดความสว่างภายในตัวอาคาร						☐
6.การจัดแสงส่องสว่างให้กับวัตถุจัดแสดง						☐
7.ความเหมาะสมของการจัดแสดงวัตถุ						☐
8.การจัดแสดงที่เหมาะสมและต่อเนื่อง						☐
9.การจัดวางตำแหน่งของวัตถุจัดแสดง						☐
10.การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในส่วนพื้นที่ การจัดแสดง						☐
ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการ จัดแสดง						
1.ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัด การสถานที่						☐
2.ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัด การตกแต่งภายในอาคารจัดแสดง						☐
3.ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัด ความสว่างในตัวอาคาร						☐
4.ความเหมาะสมของการจัดอุปกรณ์ในการให้ คำบรรยายและนำชม						☐
5. การใช้วัสดุอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก						☐

การจัดการพิพิธภัณฑ์ในวัด เพื่อพัฒนาเป็น แหล่งท่องเที่ยว	ระดับความต้องการ					
	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด	
6.ความเหมาะสมของการจัดการเครื่องมือ เครื่องใช้ในการจัดการแสดง						☐
7.ความเหมาะสมของประเภทตู้และชั้นวางใน การจัดการแสดง						☐
8.ความเหมาะสมของการจัดวางอุปกรณ์เพื่อ อำนวยความสะดวก						☐
9.การจัดการอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก						☐
10.ความเพียงพอของอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ ในการจัดการแสดง						☐

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....